

books
N
2483
. A52
1897

TRUUS ENSBROEK.

BEKNOPTE CATALOGUS

DER

SCHILDERIJEN

EN

BEELDHOUWWERKEN

VAN HET

KONINKLIJK KABINET VAN SCHILDERIJEN
(MAURITSHUIS)

TE

'S GRAVENHAGE.

'S GRAVENHAGE

ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ

1897.

Het Kabinet is kosteloos toegankelijk :

van 1 November tot 1 Maart, van 10 tot 3 uur

„ 1 Maart „ 1 Juni „ 10 „ 4 „

„ 1 Juni „ 1 Septemb. „ 10 „ 5 „

„ 1 September „ 1 Nov. „ 10 „ 4 „

Op Zon- en feestdagen eerst van $12\frac{1}{2}$ uur af.

Deze Catalogus is de tweede vermeerderde en verbeterde druk van den „*Beknopte(n) Catalogus der Schilderijen en Beeldhouwwerken in het Koninklijk Kabinet van Schilderijen (Mauritshuis) te 's Gravenhage*” die in 1891 bij Martinus Nijhoff alhier het licht zag. In deze tweede editie zijn de nummers gewijzigd en in overeenstemming gebracht met den grooten catalogus, den „*Catalogue raisonné des Tableaux et des Sculptures*” in 1895 mede bij Martinus Nijhoff verschenen, waarna ik verwijs voor nadere bizonderheden, het gebouw en de kunstvoorwerpen betreffende.

Bij het gebruik van dezen Catalogus gelieve men eerst den naam van den kunstenaar, op de lijsten aangebracht, op te zoeken, en dan het nummer. De rode nummers zijn die van den grooten catalogus; men vindt ze hier vooraan gedrukt. De zwarte nummers zijn de oude nummers, die verdwijnen zullen als de Fransche en Engelsche edities van den „Beknopte(n) Catalogus” uitverkocht zijn.

A. BREDIUS.

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/beknoptecatalogu00maur_0

INLEIDING.

Het Mauritshuis , het gebouw , waarin het Koninklijk Kabinet van Schilderijen bewaard wordt , is 1633—1644 door den Haag-schen bouwmeester *Pieter Post* naar plannen van *Jacob van Campen* , den architect van het Stadhuis te Amsterdam , gebouwd voor Graaf (later Prins) *Johan Maurits van Nassau* , Gouverneur van Brazilië. Bij zijne terugkomst vond hij zijn paleis nagenoeg gereed en versierde het met tal van kunstschatthen , waaronder landschappen , door *Frans Post* in Brazilië geschilderd , ter herinnering aan 's Prinsen oponthoud aldaar.

In 1660 werd Koning Karel II van Engeland tijdelijk in het paleis gehuisvest.

Na 's Prinsen overlijden , 20 Dec. 1679 , kwam het Maurits-huis in vreemde handen en werd in 1685 aan Gecommitteerde Raden verhuurd. Deze bestemden het tot logement voor Gezanten van vreemde Mogendheden , en o. a. voor den hertog van Marlborough. In December 1704 ontstond er brand in het gebouw ; het werd daardoor geheel vernield , slechts de muren bleven staan. Bij den herbouw , in 1718 voleindigd , is het uitwendige in vorigen staat hersteld ; van binnen echter werd alles veel eenvoudiger ingericht.

Daarna is het gebouw opnieuw door de Regeering tot de meest verschillende doekeinden , omstreeks 1797 zelfs als staats-

gevangenis, gebruikt; de kelders waren destijds aan wijnkoopers verhuurd. In 1807 werd er de Nationale Bibliotheek gevestigd.

Zoodra het Mauritshuis, 13 Mei 1820, voor f 35.000.— Staatseigendom geworden was, bestemde een Koninklijk besluit van 10 Juli 1820 het tot bewaarplaats van het Koninklijk Kabinet van Schilderijen en van het thans in het Rijksmuseum te Amsterdam opgenomen Kabinet van Zeldzaamheden. In 1877 en 1878 werden de gevels in ouden luister hersteld.

De kern dezer kleine maar uitgelezen verzameling bestaat uit het voormalig Kabinet van Prins Willem V. Van de kunstverzamelingen zijner voorgangers is niet veel meer overgebleven, al liet reeds Prins *Maurits* door *J. A. van Ravesteijn* zijne hoofdofficieren en door *Esaïas van de Velde* zijne veldslagen schilderen, al was Prins *Frederik Hendrik* een ijverig kunstverzamelaar en een Maecenas, die vele schilders te werk stelde. Ik noem slechts *Rembrandt*, *Honthorst*, *Dirck Bleker*, *Cornelis Vroom*, *Christiaen Couwenberch*, *Cornelis Jacobz Delff*, *Thomas Willeborts*, *Mozes van Wittenbrouck*, *Jacob Backer*, *Gonzales Coques*. *Frans Pietersz de Grebber*, *Dirk Dalens*, *Gerrit van Santen*, *Adriaen Hanneman*, *Nic. de Helt Stocade*, *Dirck van der Lisse* die met nog vele anderen voor hem schilderden. Zelfs ontbood hij uit Antwerpen werken van *Rubens*, *Paul de Vos*, *Adriaen van Utrecht* en *Broeder Seghers*. Ook zijne Weduwe versierde haar Paleis, het Huis ten Bosch, met nog thans bewonderde stukken van *Jordaens*, *Salomon de Bray*, *van Thulden*, *P. de Grebber*, *Cesar van Everdingen*, *Honthorst*, *Lievens*, *Soutman* en *Corn. Brizé*. Prins *Willem II* en de Koning Stadhouders *Willem III* (op het Loo) hadden een fraai Kabinet van schilderijen. Ook de Friesche Stadhouders en *Willem IV* verzamelden kunstwerken.

Eenige stukken uit het Kabinet *Willem IV* bevonden zich vroeger op Honsholredijk, Oranienstein, in het Paleis te Leeuwarden en op het Loo. Anderen zijn door schenking verkregen of stammen uit de beste verzamelingen van zijn tijd, ik noem slechts de verzamelingen *Lormier*, *d'Acosta*, *de Neuville*, *de la Court*, *Braamcamp* en *G. van Slingelandt*.

Deze laatste verzameling, voor f 50 000 gekocht, bestond uit 40 schilderijen, die thans nog deern van het Kabinet vormen;

Toen Prins *Willem V* de Nederlanden had verlaten voerden welhaast de Fransche troepen zijn schilderijenkabinet naar Parijs. Dit geschiedde 7 Juni 1795. In het Louvre werden de in gausch Europa saamgeroofde kunstgewrochten opééngehoopt; een nooit geëvenaard schouwspel, dat echter niet lang zou duren. De Regeering der Bataafsche Republiek trachtte dit verlies te vergoeden door in 1798 in het Huis ten Bosch een nieuwe verzameling te vormen, die in 1800 reeds 201 stukken telde, maar in 1808 naar Amsterdam werd overgebracht.

Later werd in het Traktaat van Parijs (30 Mei 1814) veel gesproken van de teruggave van de archieven, plannen en documenten, — aan die der kunstwerken moest de overwinning van Waterloo voorafgaan. Vreesde men aanvankelijk door een plotseling terughalen van al wat Frankrijk's legers hadden veroverd, Lodewijk XVIII impopulair te maken, na Waterloo was er geen reden den vijand nog verder te ontzien; ieder trachtte zoo goed mogelijk het zijne terug te bekomen. Colonel *de Man* en eenige andere heeren werden in 1815 naar Parijs afgevaardigd, om onze schilderijen af te halen. Natuurlijk verzette men zich daar tegen de teruggave; ook Lodewijk XVIII wilde daartoe niet medewerken. Het Louvre werd gesloten. Met geweld, onder militaire bedekking, moesten die heeren handen aan het werk slaan. (19—22 September.) Veel heeft *Wellington* er toe bijgedragen, dat ook Nederland zijne kunstschatten weder in handen kreeg.

In transportwagens voor gekwetsten werden de schilderijen eerst naar Brussel, later naar den Haag gebracht, waar zij den 20 November 1815 met kanongebulder, klokgelui en onder het gejubel der bevolking werden binnen gebracht. 1)

Na de Koninklijke besluiten van 22 Nov. 1815 en 23 Juni 1816 plaatste Koning *Willem I* de schilderijverzameling onder het oppertoezicht van den toenmaligen Commissaris-Generaal voor Kunsten en Wetenschappen. Sedert dien tijd nam het Kabinet een plaats in onder onze Rijksinstellingen; en werden

1) Niet alle schilderijen keerden uit Frankrijk terug; ongeveer 68 stukken, hoewel niet de belangrijksten, zijn thans niet meer in het Kabinet aanwezig.

alle kosten voor de instandhouding en uitbreiding dezer Verzameling uit de schatkist gevonden. Voorloopig werden de schilderijen in de lokalen van het oude Kabinet van Willem V (bij de Gevangenpoort) geplaatst, om in Juli 1821 te worden overgebracht naar het Mauritshuis.

Onder de regeering van Koning *Willem I* werden te haren behoeve een aantal aankopen uit de schatkist betaald, waaronder de belangrijkste zijn *Vermeer's* beroemd stadsgezicht in 1822 en *Rembrandt's* Ontleedkundige les, in 1828, tot den prijs van f 32 000.

Van 1831 tot 1874 is het Kabinet niet door aankoop uitgebreid; sedert dien tijd werd het weder verrijkt met een aantal stukken, waarbij geschenken, legaten en stukken in bruikleen gegeven. Onder de belangrijkste aanwinsten verdienend vermeld te worden twee portretten van *Frans Hals* (1881 aangekocht); een studiekop van *Rembrandt* uit diens besten tijd (1650), die in 1891 Rijkseigendom werd, en een strandgezicht van *Simon de Vlieger*, terwijl in 1896 het fraaie Distelvinkje van *Carel Fabritius* in het vaderland terugkeerde.

Wordt ons Kabinet meer en meer met zulke kunstjuweelen verrijkt, dan blijft zijn roem, eene der uitgelezenste openbare verzamelingen van Europa te zijn, voortdurend gehandhaafd en bevestigd.

AELST. **Willem van Aelst**, Hollandsch bloem- en stilleven-schilder, geb. 1626 te Delft, overl. na of in 1683, waarschijnlijk te Amsterdam, waar hij sedert 1657 woonde. Leerling van zijn oom Evert van Aelst te Delft en van Otto Marseus van Schrieck te Florence. Van 1645—1656 in Frankrijk en Italië. Rachel Ruysch behoorde tot zijne leerlingen. Zijn schilderijen zijn uitvoerig af gewerkt zonder in het kleingeestige te vervallen, en fraai van groepeering.

2. Bloemen

H. 0.61, B. 0.475. D. Gem. *Guillmo van Aelst* 1663.
Uit het Loo 1763, en uit het Kabinet Willem V.

3. Stilleven.

H. 0.585, B. 0.47. D. Gem. *Guillmo van Aelst* 1671.
Waarschijnlijk afkomstig uit de particuliere vertrekken van Willem V.

ALLORI. **Allessandro Allori**, genaamd **Bronzio**, Italiaansch (Florentijnsch) historie- en portret-schilder, geb. 3 Mei 1535 te Florence, overl. aldaar 22 Sept. 1607. Leerling van zijn oom Agnolo Bronzino en navolger van Michel Angelo. Werkzaam te Florence.

303. Damesportret.

H. 0.95, B. 0.73. P.
Aangekocht met de coll. Rainer, 1821.

AST. **Balthasar van der Ast**, Hollandsch bloem- en stillevenschilder, geb. te Middelburg, werkzaam te Utrecht (waar hij waarschijnlijk leerling van Ambrosius Bosschaert was) in 1619; sedert 1632 te Delft, waar hij na 1656 overleed.

399. Schelpen.

H. 0.078, B. 0.125. Koper.
Aangekocht 1876.

AVED. **Jacques André Joseph Aved**, Fransch portret- en historieschilder, geb. 12 Jan. 1702 te Douai, overl. te Parijs 4 Maart 1766. Leerling van A. S. Belle. Sedert

1721 te Parijs, en 1734 aldaar lid der Akademie. 1751—1752 te 's-Gravenhage waar hij Prins Willem IV herhaaldelijk schilderde. In 1753 keerde hij naar Parijs terug.

461. Portret van Prins Willem IV. (1711—1751)

H. 1.13, B. 0.875. D. Gem. *J. Arend f.* 1751.

Uit het Dépôt.

BACKER. Jacob Adriaensz Backer, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. te Harlingen 1608, overl. te Amsterdam 27 Aug. 1651. Leerling van Lambert Jacobsz te Leeuwarden, later van Rembrandt te Amsterdam (1632), waar hij tot zijn dood werkzaam was. De portretten uit zijn eersten tijd zijn breed en krachtig geschilderd in de manier van Rembrandt; zijn tekeningen zijn bizonder fraai. Tot zijn leerlingen behoorden o. a. Johannes de Baen en Wiggert Domans.

543. Mansportret. (Studie.)

H. 0.715, B. 0.615. P.

Aangekocht 1888 te Brussel als *Ferd. Bol* en ten onrechte later toegeschreven aan *Jacob Lois*; dit portret is van zijn laatste manier.

BACKHUYSEN. Ludolf Backhuysen, Hollandsch zeeschilder en schoonschrijver, geb. te Emden 18 Dec. 1631, overl. te Amsterdam 17 Nov. 1708. Leerling van Allart van Everdingen en van Hendrick Dubbels. Seder 1650 werkzaam te Amsterdam.

6. De aankomst van Prins Willem III te Oranjepolder, 16 Maart 1892.

H. 0.53, B. 0.68. D. Gem. 1692. *L. Bak . . huis. . .*

Uit het Loo. Kabinet Willem V.

7. Een haven op de Hollandsche kust.

H. 0.55, B. 0.69. D. Gem. *Bakhuis . .* 1693.

Kabinet van der Pot 1808. Tot 1825 in 's Rijksmuseum te Amsterdam; sedert door ruiling in het Mauritshuis.

8. De voormalige werf der O. I. Compagnie te Amsterdam.

H. 1.30, B. 1.40. D. Gem. *L. Bakhuis . .* 1696.

Dit stuk werd in 1842 uit het Ministerie van Koloniën naar het Mauritshuis overgebracht.

BAEN. Johannes de Baen, Hollandsch portretschilder, en graveur, geb. 20 Febr. 1633 te Haarlem, overl. in het begin van Maart 1702 te 's-Gravenhage. Leerling van zijn oom Piemans te Embden en van Jacob Backer te Amsterdam (1646—51). Sedert 1660 werkzaam in den Haag, tijdelijk

te Londen, als hofschilder. Hoewel in zijn tijd zeer geschat, vertoonen zijn portretten reeds de sporen van het verval der kunst in het einde der XVIIde eeuw.

- 5. Portret van Johan Maurits Graaf (later Prins) van Nassau, Gouverneur van Brazilië, stichter van het Mauritshuis.** (Geb. 17 Juni 1604, overl. te Kleef 20 Dec. 1679.)

H. 1.57, B. 1.45. D.

Van dit portret zijn vele herhalingen bekend.

Aangekocht onder Koning Willem I.

COPIE NAAR DE BAEN

- 454. Allegorie op Cornelis de Wit en de overwinning te Chatham.**

H. 0.66, B. 0.99. D.

De oorspronkelijke schilderij van de Baen, door Honbraken vermeld, is in 1672 te Dordrecht door het volk vernield. Een herhaling in het Rijksmuseum.

Geschenk van den heer W. Hoog te Noordwijkerhout in 1876.

- BALEN, Hendrick van Balen**, Vlaamsch historieschilder, geb. 1575 te Antwerpen, overl. aldaar 17 Juli 1632. Leerling van Adam van Noort. Hij was te Antwerpen werkzaam; Anthony van Dyck en Frans Snyders waren zijne leerlingen, benevens zijn drie zonen en zijn schoonzoond Theodoor van Thulden.

- 233. De offerhande aan Kybele** De fraaie krans van bloemen en vruchten is van Jan Brueghel. Zie aldaar.

H. 1.05, B. 0.68. P.

Kabinet Willem V.

- 235. Een godeumaaltijd.**

H. 0.54, B. 0.785. P.

Eerst in de Catalogi vermeld als copie naar J. Jordaeus, later naar H. van Balen. Misschien het werk van een onbekend meester? Aangekocht met de Coll. Beqhellini in 1831.

- BARTOLOMMEO. Fra Bartolommeo della Porta, (Bartolommeo Pagholo of di Paolo del Fattorino)** Italiaansch (Florentijnsch) historie- en portretshilder, geb. 1475 te Florenee, overl. aldaar 31 Oct. 1517. Leerling van Cosimo Rosselli, gevormd onder den invloed van Leonardo da Vinci en Raffaello Sanzio en later met Mariotto Albertinelli te Florence werkzaam.

- 306. De heilige Familie.**

Rond Diameter 1.13. Doek op paneel.

Aangekocht op de verk. de Bourck te Parijs in 1823.

BASSEN. **Bartholomeus van Bassen**, Hollandsch kerk-schilder, geboren omstr. 1590, reeds 1613 Lid van het Delft'sche St. Lucas gilde; sedert 1622 te 's-Gravenhage waar hij ook als architect werkzaam was en 28 Nov. 1652 begraven werd. Bezocht Engeland. Vormde zich naar de Steenwijck's; Esaias van de Velde en Frans Franken II schilderde figuren in zijn schilderijen. Gerard Hoeckgeest was waarschijnlijk zijn leerling.

9. Gezicht in een R. K. kerk. Figuren van E. van de Velde.

H. 0.61, B. 0.83. D. Gem. *B. van Bassen* 1626.

Afkomstig van het kasteel Oranienstein. Sedert 1776 in het Kabinet Willem V.

BEELDEMAKER. **Adriaen Cornelisz Beeldemaker**, Hollandsch portret-, jacht- en hondenschilder, geb. te Rotterdam omstreeks 1625, overl. te 's-Gravenhage (?) na 1701. Van 1650/51, 1665/68, 1673/75 te Leiden werkzaam; overigens en sedert 1676 tot aan zijn dood te 's-Gravenhage. Zijn portretten zijn zwak, zijn jachtstukken zeer ongelijk.

10. Vossenjacht.

H. 0.595, B. 0.855. D.

Uit het Dépôt.

BEEST. **Sijbrant van Beest**, Hollandsch genre-schilder, vooral van dierenmarkten en stillevens van groenten, geb. 1610 te 's Gravenhage, begraven 27 Jan. 1674 te Amsterdam. Vermoedelijk leerling van den schilder-pensionaris Mr. Pieter van Veen † 1629. Werkzaam te 's-Gravenhage reeds vóór 1640; omstreeks 1670 te Amsterdam.

541. Varkenmarkt.

H. 0.44, B. 0.68. P. Gem. *S. v. Beest.* 1638.

Aangekocht 1888.

BEGA. **Cornelis Pietersz. Bega**. Hollandsch genre-schilder en graveur, gedoopt te Haarlem 15 Nov. 1620, overl. aldaar aan de pest 27 Aug. 1664. Kleinzoon van Cornelis Cornelisz. van Haerlem en leerling van Adriaen van Ostade; te Haarlem sinds 1654 werkzaam. Bezocht 1653 Duitschland. Eenige zijner schilderijen stellen Italiaansche tafereelen voor. Zijn beste werken zijn goed van compositie, juist van tekening, fijn en doorzichtig van kleur.

400. De moeielijke keus.

H. 0.47, B. 0.58. D. Gem. 1658.

Aangekocht 1876.

BEGEIJN. Abraham Jansz Begeijn, Hollandsch landschap-schilder en graveur, geb. te Leiden 1637 of 1638, overl. te Berlijn 11 Juni 1697, 1655 lid van het St. Lucasgilde te Leiden, 1672 te Amsterdam en 1681 te 's Gravenhage vermeld. Sedert 1688 Hofschilder te Berlijn. Zijn werk staat onder den invloed van Berchem en van Marseus.

391. De steengroeve.

H. 0.67, B. 0.80 D. Gem. *A. Begein* 1660.
Aangekocht 1876.

BELLEVOIS. Jacob A(driaensz?) Bellevois, Hollandsch zeeschilder, geb. te Rotterdam 1621, begr. aldaar 19 Sept. 1676. Werkte te Rotterdam, vervolgens te Gouda tot ± 1671 en omstreeks 1673 te Hamburg. Misschien leerling van S. de Vlieger of van Julius Porcellis. Water en lucht zijn soms voortreffelijk in zijn schilderijen maar de schepen te zwaar.

535. Woelend water met schepen.

H. 1.52, B. 1.165. D. Gem. *J. Bellevois*.
Afkomstig uit het gebouw der Rechtbank te 's-Gravenhage. 1886.

BERCHEM. Claes Pietersz Berchem (ook Berghem), Hollandsch landschap- en dierenschilder en graveur, gedoopt te Haarlem 1 Oct. 1620, overl. te Amsterdam 18 Febr. 1683. Leerling van zijn vader Pieter Claesz, van Jan van Goyen, Claes Moeyaert, Pieter de Grebber, Jan Wils en J. B. Weenix. Hij bezocht waarschijnlijk Italië, en werd te Haarlem 1642 lid van het St. Lucas Gilde; later was hij te Amsterdam werkzaam. Onder zijn talrijke leerlingen noemen wij Jan van der Meer de Jonge, Hendrick Mommers, Karel Du Jardin, Justus van Huysum en Pieter de Hooch. Zijne tekeningen en etsen zijn zeer fraai.

11. Herderin.

H. 2.52, B. 2.62. Levensgroote figuren. D. Gem. *Berrighem* 1648.
Aangekocht 1827, Veiling Gevers.

12. Wildezwijnenjacht.

H. 0.49, B. 0.78. D. Gem. *Berchem* 1659.
Kabinet Willem V.

13. Overtocht van een beek ; Italiaansch landschap.

H. 0.63, B. 0.77. D. Gem. *Berchem* 1661.
Kabinet Willem V.

14. Aanval op een reiswagen.

H. 0.95, B. 1.05. D. Gem. *Berchem*.
Aangekocht 1816, Veiling Douair. van Leyden, f 7100.

BERRETTINI. Pietro Berrettini, genoemd **Pietro di Cortona**, Italiaansch historieschilder, geb. te Cortona 1 Nov. 1596, overl. te Rome 16 Mei 1669. Leerling van Andrea Comodi en Poccetti te Florence. Werkzaam te Florence maar vooral te Rome.

309. De heilige Familie.

H. 0.99, B. 0.74. D.

Aangekocht op de veiling *de Bourck* te Parijs in 1823.

BEIJEREN. Abraham Hendricksz van Beijeren, Hollandsch bloem-, stilleven- en zeeschilder, geb. te 's-Gravenhage 1620 of 1621, overl. te Alkmaar na 1674. Werkzaam in 1638 te Leiden, van 1639 tot 1657 in den Haag, in 1657 te Delft, eenige jaren later te 's-Gravenhage, in Juni 1669 te Amsterdam, sedert 1674 te Alkmaar. Zijn stillevens zijn breed geschilderd en krachtig van coloriet, evenals zijn meer zeldzame zeestukken.

401. Zeevisch en kreeft.

H. 0.75, B. 0.68. D. Gem. A. v. B. (aanéén) f.

Aangekocht 1876.

548. Bloemstuk

H. 7.85, B. 0.68. D. Gem. A v B (aaréén). f.

Een van zijn fraaiste bloemstukken.

Veiling Snouck van Loosen, Enkhuizen 1886. Veiling van Papelendam 11 Juni 1889.

BISET. Zie Coques.

BLOEMAERT. Abraham Bloemaert, Hollandsch historie-, portret-, genre-, landschapschilder en graveur, geb. te Gorinchem in Dec. 1564, overl. te Utrecht 27 Jan. 1651. Leerling van Gerrit Splinter en Joos de Beer te Utrecht, na 1580 van Jean Bassot, Maitre Herry en Hieronymus Francken te Parijs. Werkzaam sedert 1595 te Utrecht. Hij is één der hoofden der italianiseerende richting en uitstekend tekenaar, maar zijn coloriet is vaak hard, zijn compositie gemaniererd. Zijn drie zonen, Cornelis van Poelenburgh Jacob Gerritsz. Cuyp, en de gebroeders Honthorst waren zijne leerlingen.

16. Hippomenes en Atalante.

H. 1.575, B. 1.595. D. Gem. A. Bloemaert fe. 1626.

Was op Honselaersdijk en op het Loo.

17. De maaltijd der goden bij het huwelijk van Peleus.

H. 1.95, B. 1.645. Gem. A. Bloemaert fe. 1638.

Werd 1771 voor het Kabinet Willem V. aangekocht.

BOEL.

{ Zie Coques.

BOEYERMANS.

BOIS. (Guilliam) du Bois, Hollandsch landschapschilder; 1646 werd hij lid van het St. Lucasgilde te Haarlem, en is aldaar 7 Juli 1680 begraven. Na 1660 schijnt hij niet meer geschilderd te hebben. Hij bereisde Duitschland en Zwitserland en is een der merkwaardigste tijd- en stadsgenoooten van *Jacob van Ruisdael*, dien hij navolgde.

554. Heuvelachtig landschap met water.

H. 0.595, B. 0.815. P. Gem. G. d. Bois 1652 of 1657.

Aangekocht 1890.

BOL. Ferdinand Bol, Hollandsch portret-, historieschilder en graveur, gedoopt te Dordrecht in Juni 1616, begraven te Amsterdam 24 Juli 1680. Reeds vóór 1640 te Amsterdam werkzaam; in dat jaar leerling van Rembrant. Zijn eerste werken staan geheel onder diens invloed; later werden zij flauwer van kleur en minder krachtig verlicht.

19. Portret van den Vice-Admiraal Engel de Ruyter.
zoon van Michiel Adriaensz. de Ruyter. (1649—1683.)H. 1.31, B. 1.12. D. Gem. F. Bol 1669. Het verschiet rechts, zee met schepen, is door *Willem van de Velde* geschilderd.**530. Portret van Maerten van Juchen**, Commandant van Wezel.

H. 0.73, B. 0.59. D.

Aangekocht 1885.

585. Portret van den Admiraal Michiel Adriaensz de Ruyter. (1606—1676)

H. 1.575, B. 1. 355. G. F. Bol fecit Ao. 1667.

Van dit portret bestaan vele herhalingen; o. a. een in 's Rijks Museum te Amsterdam en een in het Museum te Hoorn.
In 1894 door het D p. van Marine afgestaan.

BORCH. Gerard ter Borch, Hollandsch portret- en genreschilder en graveur, geb. 1617 te Zwolle, overl. te Deventer 8 Dec. 1681. Leerling van zijn vader Gerard ter Borch den Oude te Zwolle, van Pieter Molijn te Haarlem (1632—1635) en gevormd onder den invloed van Hals. Hij bezocht Engeland, (1635), Italië (1641?), Munster (Westphalen 1646—49), Spanje en Frankrijk; van 1650—54 te Zwolle, vervolgens tot zijnen dood te Deventer. Tot zijn talrijke leerlingen behoorde o. a. Caspar Netscher.

176. De onwelkome tijding.

H. 0.67, B. 0.60. P. Gem. G. T. B. (aanéén) 1653.
Kabinet Willem V.

604. Portretten van Hartogh van Moerkerken, zijn vrouw en kind.

H. 0.42, B. 0.36, P.

Blijkens den leeftijd van den 8 Januari 1652 geboren zoon, is dit stuk in 1653 of 1654 geschilderd. In 1895 door den heer J. de Fremery te 's-Gravenzaande en San-Franciseo, in bruikleen gegeven.

177. Portret van Gerard ter Borch.

H. 0.61, B. 0.425. D. op P.

Aangekocht door Koning Willem I.

BORDONE, Paris Bordone, Italiaansch (Venetiaansch) historie-, genre- en portretschilder, geb. te Treviso omstreeks 1500, overl. te Venetie 19 Jan. 1570, waar hij ook werkzaam was; leerling van Tiziaan. Bezocht Frankrijk en Duitschland. Hij was een uitstekend colorist.

310. De zegenende Christus. Borstbeeld.

H. 0.735, B. 0.64. D. Gem. PARIS-BDO.

Aangekocht met de coll. Reghellini 1831.

BOSSCHAERT. Zie Willeborts.

BOTH. Johannes Both, Hollandsch landschapschilder, en graveur, geb. omstreeks 1610 te Utrecht, overl. aldaar 9 Aug. 1652. Leerling van Abr. Bloemaert, bezocht gedurende eenige jaren Italie, waar hij zich vormde onder invloed van Claude Lorrain. Sedert 1640 te Utrecht werkzaam. Hij schilderde zelf de figuren in zijne stukken. Guilliam de Heusch was zijn leerling.

20. Italiaansch landschap.

H. 1.07, B. 1.25 D. Gem. J. Both (aaneen)

Aangekocht 1816, f 5610.

21. Italiaansch landschap.

H. 0.51, B. 0.70. P. Gem. J. Both (aaneen.)

Aangekocht 1817, f 6000.

BOURDON. Sébastien Bourdon, Fransch historie-, portret- en landschapschilder, geb. te Montpellier 1621 of '22, overl. te Parijs 8 Mei 1671. Leerling van Barthélémy te Parijs. Bezocht Italie, waar hij Claude Lorrain leerde kennen, en Zweden, waar hij hofschilder van Koningin Christina was. Sedert 1653 altijd te Parijs.

289. Een groep kooplieden.

H. 0.99, B. 1.34. D.

Aangekocht met de coll. Reghellini. 1831.

BRAKENBURGH. Richard Brakenburgh, Hollandsch genretrotschilder en graveur, gedoopt 22 Mei 1650 te Haarlem, overl. aldaar 28 Dec 1702. Leerling van Adr. van Ostade en Hendr. Mommers, misschien ook van Jan Steen, dien hij navolgde. Werkzaam te Haarlem en korten tijd te Leeuwarden.

544. Meisjesportret.

H. 0.885, B. 0.705. D. Gem. *R. Brakenburg*, 1683.
Aangekocht te Brussel 1888.

BRAY. Salomon de Bray, Hollandsch historie- en portretschilder, architect, dichter en schrijver, geb. te Amsterdam 1597, overl. te Haarlem 11 Mei 1664. Zijn zoon Jan was een goed portretschilder, zijn zoon Dirk de Bray een uitstekend houtgraveur.

437. Decoratief tafereel. Met inschrift : FR.HENR.NASSAVIVS AVRIACVS. NASC. DELF . IV . CAL. FEBR. CIOIOXXIV.

H. 1.02, B. 2.53. D. Gem. *S. D. Bray*. (aaneen) 1651.
Afkomstig uit de groote zaal van het Huis ten Bosch. Tot 1875 in het Depôt.

BREDAEL Zie Coques.

BREENBERCH. Bartholomeus Breenberch, Hollandsch landschap-, historieschilder en graveur, geb. 1599 te Deventer, overl. te Amsterdam (?) vóór 1659. Hij vertoefde zeven jaren in Italie, vooral te Rome, waar hij Adam Elsheimers' invloed onderging en leerling van Bril was; werkte in zijn eersten tijd in den trant van Poelenburgh; later breeder maar meer gemaniereerd. Werkzaam te Amsterdam sinds 1633.

134 Mercurius ontwaart de schoone Herse.

H. 0.18, B. 0.27. Valsch gemerkt *C. P.*
Dit stuk was vroeger steeds aan *Breenberch* toegeschreven en is een karakteristiek werk van zijne hand.
Kabinet Willem V.

BREKELENKAM. Quiringh Gerritsz. Brekelenkam, Hollandsch genreschilder, geb. te Zwammerdam omstreeks 1620, overleden te Leiden in 1668. Werkte aldaar reeds vóór 1648. Zijn werk is zeer ongelijk, soms gelijk aan dat van Metsu en Pieter de Hooch, dan weer te donker en zorgeloos geschilderd.

562. Het aderlaten. („De Kopster.”)

H. 0.48, B. 0.37. P. G. Q. v. B., (aaneen).
In 1892 door dr. A. Bredius in bruikleen gegeven.

BRIL. Zie **Rottenhammer.**

BRONZINO. Zie **Allori.**

BROUWER. **Adriaen Brouwer**, Hollandsch-Vlaamsch schilder geboren te Oudenaarde in 1605 of 1606, begraven te Antwerpen 1 Februari 1638. Woonde te Amsterdam omstreeks 1626. Leerling van Frans Hals te Haarlem (1628). Na 1631 te Antwerpen. Teniers volgde hem in zijn eersten tijd getrouw na.

607. Portret van den schilder (?)

H. 0.24, B. 0.16. P.

In 1897 te Londen aangekocht.

BRUEGHEL. **Jan Brueghel I (de Fluweelen Brueghel)**, Vlaamsch landschap-, bloem- en figuurschilder, graveur, geb. 1568 te Brussel, overl. 13 Januari 1625 te Antwerpen. Leerling van Peter Goetkint den Oude te Antwerpen. Hij bezocht 1593—1596 Italie en was te Antwerpen, tijdelijk te Brussel werkzaam. Hij had vele leerlingen, medewerkers en navolgers. Zijn zoon Johannes Brueghel II schilderde geheel en al in zijn trant.

236. Het paradijs.

H. 0.135, B. 0.195. K.

Nà 1817 in het Kabinet.

283. De rust op de vlucht naar Egypte.

H. 0.215, B. 0.29. Koper. Figuren van *Rottenhammer*.

Het Loo. Kabin. et Willem V.

285. Christus de zielen uit het vagevuur verlossend.

H. 0.265, B. 0.355. Koper. Gem. *I. BRVEGHEL* 1597.

Enkele figuren van *Rottenhammer*.

Kabinet Willem V.

BURI. Friedrich Buri, Duitsch historie- en portretschilder, geb. 1763 te Hanau. Leerling van Tischbein. Bezocht Italie, later Dresden en Berlijn.

272. De zegevierende Cupido.

H. 1.52, B. 1.21. D.

Geschenk van H. M. *Frederika Louisa Wilhelmina*, Prinses van Pruisen, gemalin van Z. M. Koning *Willem I*.

Buri is de leermeester in het schilderen van H. M. geweest.

CALIARI. Toegeschreven aan **Carlo Caliari**, Italiaansch (Venetiaansch) historieschilder, geb. te Venetie 1572, overl. aldaar 1596. Zoon en leerling van Paolo Cagliari, gen. Paolo Veronese, dien hij navolgde en van Giacomo Bassano.

311. De aanbidding der Koningen.

H. 1. 15, B. 1.61. D.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

CAMBIASO. Toegeschreven aan **Luca Cambiaso**, Italiaansch (Genueesch) historieschilder, geb. te Moneglia bij Genua 18 Oct. 1527, overleden te Madrid omstreeks 1585. Leerling van zijn vader Giov. Cambiaso. Vertoefde te Rome; werkzaam te Genua en te Madrid.

313. Maria met het kind Jezus.

H. 0.82, B. 0.67. P.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

CAPPELLE. **Jan van de Cappelle**, Hollandsch schilder en graveur van zeegezichten en winterlandschappen. Geboren 1624 of 1625 te Amsterdam, aldaar begraven 22 Dec. 1679. Navolger, misschien leerling van Simon de Vlieger. Werkzaam te Amsterdam.

567. Winterlandschap.H. 0.518, B. 0.618. Gem. *I. V. Cappelle. fe. 1653.*

Als Isaack van Ostade in de verz. van Sir Joshua Reynolds.

Aangekocht in 1893 te Londen.

CARLEVARIS. Toegeschreven aan **Luca Carlevaris**, Italiaansch landschap-, architectuurschilder en graveur, geb. in Udine 1665, overl. te Venetie in 1734. Hij heeft in 1705 een serie van 100 etsen, gezichten in Venetie, uitgegeven.

307. Bouwvallen van een romeinsch paleis.H. 0.74, B. 0.56. Valsch gemerkt: **BELLOTTI DIT CANALETTI**
VENETIEN PEINTRE ROIAL.

Aangekocht door Koning Willem I.

308. Bouwvallen van een romeinsch paleis.

Maten en herkomst als voren.

CEREZO of **ZERECO.** **Mateo Cerezo**, Spaansch historie- en portrettschilder, geb. te Burgos 1635, overl. te Madrid 1675. Leerling van zijn vader Mateo, en van Juan Carreño de Miranda te Madrid. Murillo en van Dyck's meesterstukken hadden veel invloed op hem. Werkzaam te Madrid. Tijdelijk te Burgos, Valladolid en Valencia. Zijn werk is zeer ongelijk.

300. De boetvaardige Magdalena.H. 1.02, B. 0.82. D. Gem. *Mateo. zreco fec. An Di 1661.*

Een geheel soortgelijk stuk, gedat. 1668 in de verzameling Czernin te Wenen.

Aangekocht door Koning Willem I te Parijs in 1823.

CHAMPAIGNE. Philippe de Champaigne, Vlaamsch historie-en portrettschilder, geb. 1602 te Brussel, overl. te Parijs 12 Aug. 1674. Leerling van Bouillon, Mich. Bordeaux en Jacques Fouquières. Sedert 1621 te Parijs bij l'Allemand en werkzaam met Poussin onder Duchesne aan het Luxemburg.

237. **Portret van Jacobus Govaerts**, Ceremoniemeester en Notator van het Kapittel te Antwerpen.
H. 1.32, B. 1.08. D. Gem. *ET SVÆ*: 29: Ao: 1665.
Aangekocht door Koning Willem I in 1823.

CICCIO. Zie Solimena.

CIGNANI. Carlo Cignani, Italiaansch historieschilder, geb. te Bologna 15 Mei 1628, overl. te Forli 6 Sept. 1719. Leerling van Fr. Albani. Eerste „Principe“ der 1709 te Bologna gestichtte „Academia Clementina“. Werkzaam te Bologna.

316. **Adam en Eva door den slang verzocht.**
H. 2.35, B. 1.56. D.
Geschilderd 1702 voor den kardinaal *San Cesareo*.
Kabinet Willem V.

CLAESZ. Pieter Claesz, Hollandsch stillevenschilder, geb. omstreeks 1590 te Burgsteinfurt, reeds vóór 1617 te Haarlem werkzaam, waar hij 1 Jan. 1661 begraven werd. Vader en leermeester van Claes Pietersz Berchem.

403. **Stilleven.**
H. 0.45, B. 0.655. P. Gem. P. C. (inéén) 1644. Het Monogram P. C. was in dat van *Frans Hals den Jonge* veranderd.
Aangekocht 1876 te Parijs.

CODDE. Pieter Codde, Hollandsch genre-, portret- en historieschilder, geb. 1599 of 1600 te Amsterdam, begraven aldaar 12 Oct. 1678. Werkzaam te Amsterdam. Ontwikkeld onder den invloed van Frans Hals. Willem Duyster was zijn leerling.

445. **Dambordspelers.**
H. 0.204, B. 0.27. Achthoekig. P. Gem. *P Codde* (aaneen) *fecit* 1628.
Aangekocht 1878.

392. **De danspartij.**
H. 0.48, B. 0.765. P. Gem. *P Codde* (aaneen) *Ao* 1636.
Aangekocht 1876.

COLLIER. Eduard Collier, (Colyer) Hollandsch genre- en stillevenschilder, geb. te Breda, overl. vóór 1702 te Leiden of te Haarlem, werkzaam te Leiden van 1670 tot ná 1686. Voorbijgaand 1673 te Haarlem, doch in hetzelfde jaar weder te Leiden.

402. Stilleven (Vanitas).

H. 0.815, B. 0.635. P. Gem. C f.
Gekocht als Dou in 1876.

COOGHEN. **Leendert van der Cooghen**, Hollandsch historie-schilder en graveur, geb. 1611 te Haarlem; begraven aldaar 22 Februari 1681. Leerling van Jac. Jordaeus te Antwerpen. Werkzaam te Haarlem. Zijn werk is zeer zeldzaam, daar hij maar als liefhebber schilderde; zijn tekeningen zijn zeer verdienstelijk.

81. Christus zich aan Thomas vertoonende. („Breng uwen vinger hier, en zie mijne handen, en breng uwe hand en steeke ze in mijne zijde; en zijt niet ongeloovig, maar geloovig.”)

H. 1.11, B. 1.552. D. Gem. L. V. Cooghen 1654.
Aangekocht 1876 te Londen.

COQUES. **Gonzales Coques**, Vlaamsch portret- en genreschilder, geb. 1618 te Antwerpen, overl. aldaar 18 April 1684. Leerling van Pieter Breughel den Jonge en David Ryckaert II. Hij schilderde o. a. voor Prins Frederik Hendrik en vele andere vorsten. Bijgenaamd „de kleine van Dyck”; werkzaam te Antwerpen.

238. Kunstkamer. Dit stuk, in 1683 door de Antwerpse schilderskamer aan Jan van Bavegom, procureur van den Raad van Brabant te Brussel aangeboden, die haar in een geschil tegen de 6 gewapende gilden ter zijde had gestaan, is door verschillende Antwerpse schilders samengesteld. Bijna alle stukken zijn geteekend. De portretten zijn alleen van de hand van Coques.

Het bouwkundig gedeelte is door **Willem Schubert von Ehrenberg** in 1674 geschilderd. (Deze schilder werd 1637 in Duitschland geboren en overleed omstreeks 1676 te Antwerpen.)

LINKS, van boyen af :

- 238—10. **De ontmoeting van Christus met den hoofdman over honderd** door **Peter Ykens** (1648—1695.)
- 238—11. In een cartouche: **De aarde (allegorie)** door **Erasmus Quellinus** (1607—1678.) Gem. E. Q.
- 238—12. **Italiaansch landschap**, door **Antoine Goubau**.
- 238—13. (1616—1698). Gem. A. Goubay f. Daarnaast: **Ascalaphius in een uil veranderd** door **Carel Emmanuel Biset** (1633—na 1691.) Gem. C. E. Biset. f.

- 238—16. Daaronder : **Een jacht op wilde zwijnen** door **Peter Boel** (1622—1674.) Rechts daarvan : **Een maneschijn en een landschapje** door **Johan van Kessel** (1626—79) gemerkt *J. v. K.*
- 238—9. Onder de kolom links : **Landschap van Pieter van Bredael** (1629—1719). Gem. *P. V. B. f.* en rechts: een
- 238—19. **Zeestukje** door
- 238—1. Benedenhoek links : **De bespiedde nimfen** door **Johannes de Duyts** (1629—1676) Gem. *I. de Duyts f.* 1671.
- 238—2. Daarnaast: **Zeestuk van Jan Peeters.** (1624 — 1677)?
Gem. *I. P.*

Boven den doorgang in het midden :

- 238—20. **Het oordeel van Paris** door **Theodoor Boeyermans** (1620—1678).

- 238—33. Daaronder : **Leda**, mede door **Boeyermans**.

RECHTS van boven af:

- 238—22. **De triumpf van Silenus** door **Jan Cossiers** (1600—1671.) Onduidelijk gemerkt: *Cossie.*

- 238—23. Daaronder in een cartouche: **Het water (allegorie)** door **Theodoor Boeyermans** (1620—1678). Gem. *T. B.* (aanéén).

- 238—24. **De vier jaargetijden** door **Th. Boeyermans**. Gem.

- 238—25. **T. Boeyermans F.** en een **Italiaansch landschap** door (onduidelijk gemerkt).

- 238—28. Daaronder : **Een stilleven van vruchten** door

- 238—26 en 27. Links daarvan : **De afneming van het kruis** en **een stadsgezicht**, beiden door **Johan van den Hecke** (1620—1684). Gem. *I V H.* Rechts : een

- 238—29. **landschap** door ? en daaronder **een dorps-**

- 238—30. **kermis** door **Peter Spierinckx.** (1635—1711.) Gem. *Pr Spirinckx.*

- 238—21. Onder de kolom links **een landschap van Johan van den Hecke** (1620—1684). Gem. *I. V. HECKE*

- 238—31. en rechts **Badende mannen** van denzelfden schilder, Gem. *I. V. HECKE.*

Benedenhoek rechts :

- 238—3. **Een stilleven van Peeter Gysels** (1621—1690), Gem. *Peetre Gysens en Venus en Adonis van Casper Jacob*

- 238—4. **van Opstal** (1654—1717). Gem. *C. van Opstal 17*

Midden in boven den schoorsteen:

238—34. **Hero en de dochters van Nereus** door?

Links van den schoorsteen:

238—35. **Karel V** naar **Titiaan**.

238—36. **Portret van een prins en een prinses**.

238—37. **Philip IV**. Copie naar **Velasquez**.

238—38. **Twee portretten** naar **Dyck**.

Rechts van den schoorsteen:

238—39. **Philip II van Spanje**.

238—40. **Portret van een prins**.

238—41. **Portret van een Kardinaal**.

238—42. **Portret van een krijgsman**.

Geheel op zijde links:

238—5 en 6. **Zeegezicht en ruitergevecht**.

238—7 en 8. **Landschappen** door **J. van den Hecke**.

Geheel op zijde rechts:

238—32. **Landschap** door?

CORNELISZ. Cornelis Cornelisz van Haarlem, Hollandsch historie- en portretschilder, geb. 1562 te Haarlemz overl. aldaar 11 Nov. 1638. Leerling van Pieter Pieters, te Amsterdam, later van Gillis Coignet te Antwerpen. Bezocht Frankrijk in 1579. Sedert 1583 onafgebroken te Haarlem werkzaam, ook als architect. Invloedrijk meester der italieniseerende richting; hij had vele leerlingen en navolgers.

22. **De kindermoord te Bethlehem**.

H. 2.70, B. 2.55. D. Gem. C.C. (aaneen) f. A 1591.

Uit het Prinsenhof te Haarlem en uit het Loo. Werd 1825 uit 's Rijksmuseum te Amsterdam naar het Mauritshuis overgebracht.

23. **De bruiloft van Peleus en Thetis**.

H. 2.47, B. 4.20. D.

In 1593 voor het Prinsenhof te Haarlem geschilderd.

Afkomst als het vorige nummer.

CORNELISZ. Jacob Cornelisz. van Oostsanen, (zich ook **Jacobus Amstelodamensis** noemende), Hollandsch historie- en portretschilder en houtgraveur, geb. omstreeks 1480 te Oostsanen, overl. na 1553 te Amsterdam, waar hij reeds 1510 werkzaam was. Leermeester van Jan van Scorel en van zijn zoon Dirck Jacobsz.

1. Salome, dochter van Herodias, met het hoofd van Johannes den Dooper.

H. 0.71, B. 0.52. P. Gem. J. A. (waartusschen het huismerk van den schilder, ook door zijn zoon *Dirck Jacobsz* gebruikt) 1524.
Dit stuk ging in 1775 uit het slot Oranienstein over in het Kabinet Willem V.

TOEGESCHREVEN AAN Jacob Cornelisz.

- 433. Triptiek.** Middelstuk : **Salomo**, de valsche goden aanbiddende. Linkervleugel : **de Koningin van Scheba bij Salomo**. Rechtervleugel : **God verschijnt aan Salomo**. Op de buitenvleugels de wapenschilden van *Willem Simon Maertensz*, gen. *Stavenisse*, (1498—1557) en van *Adriana Cornelis Eeuwoutsz.dr.*, zijne vrouw. (1506—1546).

Middenstuk H. 1.075, B. 0.77. Vleugels H. 1.075, B. 0.325. P. In 1876 door Jhr. Mr. J. d. Witte v. Citters aan het Rijk gelegateerd. Waarschijnlijk is dit stuk niet van Jacob Cornelisz., maar van een met Hem met de Bles verwant schilder.

CORTONA. Zie *Berrettini*.

COSIMO. Zie *Piero*.

COSSIERS. Zie *Coques*.

CROIX. Pieter Frederik de la Croix, Hollandsch portret-schilder, in 1709 in Frankrijk geboren, overleden te 's-Gravenhage begin Dec 1782, waar hij 1755 in het schildersregister ingeschreven werd. Hij was doof-stom geboren en was zijn eigen leermeester. Zijn portretten in pastel zijn veelal gegraveerd.

- 539 Portret van den Vice-Admiraal J. A. Zoutman (1714—1793.)**

Pastei op papier H. 0.45, B. 0.375. Gem. PF : (aanéén) *De La Croix fecit 1781.*

Geschenk van Jhr. Mr. V. E. L. de Stuers, 1887.

Zie het portret zijner vrouw onder Holl. School, Einde XVIIIe eeuw, n°. 540.

CUIJLENBORCH. Abraham van Cuijlenborch, Hollandsch landschap- en figuurschilder, geb. begin XVIIde eeuw te Utrecht, begraven aldaar 22 November 1658. Leerling en navolger van Poelenburgh. Sedert 1639 lid van het Utrecht'sche St. Lucasgild.

- 22. Diana met hare gezellinnen.**

H. 0.32, B. 0.39. P. Gem. A. V. *Cuylenborch f.*
Vroeger aan C. Poelenburgh toegeschreven.
Na 1817 in het Kabinet gekomen.

CUIJP. Aelbert Cuijp, Hollandsch genre-landschap- en dier-schilder. (bij uitzondering schilderde hij ook portret en stillevens), geb. in Oct. 1620 te Dordrecht, begraven aldaar 7 November 1691. Leerling van zijn vader Jacob Gerritsz. Cuijp. Werkzaam te Dordrecht, waar hij zeer gezien was. Van Goyen heeft veel invloed op hem gehad. Zijn werk is ongelijk.

25. Portret van een lid der familie de Roovere.

H. 1.23, B. 1.53. D. Gem. A. *cuijp.*

Aangekocht 1820 van de familie Repelaer van Driel te Dordrecht.

DEELEN. Dirck van Deelen, Hollandsch schilder van gebouwen, geb. omstreeks 1605 te Heusden, overleden 16 Mei 1671 te Arnemuiden. Navolger, zoo niet leerling van de Steenwijck's. Sedert 1626 te Arnemuiden, waar hij o. a. burgemeester was, tijdelijk te Middelburg en te Antwerpen.

26. De zaal op het Binnenhof te 's-Gravenhage tijdens de Groote Vergadering der Staten-Generaal in 1651.
De vlaggen door de legers der Republiek veroverd, die men hier aan de houten kap ziet hangen, bevinden zich thans in het Paleis te Amsterdam.

H. 0.52, B. 0.66. P.

De figuren vroeger aan *A. Palamedesz.* toegeschreven, zijn zooals in zijn meeste stukken, van den schilder zelf.

Aangekocht 1819.

DITTMARS. Henderich Dittmars, Duitsch portret- en historie-schilder, overleden vóór 1678; werkzaam te Hamburg omstreeks 1658, later aan het Deensche hof. Bezocht waarschijnlijk Holland, misschien ook Italië.

228. Mansportret.

H. 0.50, B. 0.375. Gem. *HDitmars* (aaneen) Fec: 1664.

Na 1817 in het Kabinet gekomen.

DOES. Simon van der Does, Hollandsch landschap- en dier-schilder en graveur, geb. te Amsterdam (?) 1653, overleden te Antwerpen (?) in 1717. Leerling van zijn vader Jacob van der Does, van Karel Du Jardin, Caspar Netscher en Gerard de Lairesse. Werkzaam hoofdzakelijk in den Haag, tijdelijk te Londen, Brussel en Antwerpen. Van Gool was zijn leerling.

31. Herderin met schapen.

H. 0.60, B. 0.70. D. Gem. S: *van der Does* MDCCXI.

Dit stuk werd door ruiling met het Rijksmuseum te Amsterdam verkregen in 1825.

DOU. Gerrit (Gerard) Dou, Hollandsch genreschilder en schilder van binnenuizen en portretten, geb. te Leiden 7 April 1613, begraven aldaar 9 Febr. 1675. Leerling van zijn vader Douwe Jansz (glaseschrijver) van Bartholomeus Dolendo, graveur, Pieter Couwenhorn en vooral van Rembrandt (van 1628—Juni 1631.) Onder diens invloed gevormd. Dou is het hoofd der Leidsche school van uitvoerig gedane binnenuizen en had vele leerlingen en navolgers tot in de XVIIIe eeuw.

32. De jonge moeder.

H. 0.725, B. 0.56. P. (van boven afgerond). Gem. *G Dou* (aaneen) 1658. Waarschijnlijk door de O. I. Compagnie of de Staten van Holland aan Koning Karel II van Engeland geschonken in 1660. Verz. Koning Jacob II en van den Koning-Stadhouder Willem III; 1.ter Kabinet Willem V.

33. Jonge vrouw met een lamp.

H. 0.19, B. 0.14. P.

Dit stukje zou ook van *G. Schalcken* kunnen zijn.

Veiling *Droste*, den Haag 1734, enz. Op het Loo. Kabinet Willem V.

DROOCHSLOOT. Joost Cornelisz Droochsloot, Hollandsch historie-, landschap-, genreschilder en graveur, geb. (te Utrecht?) in 1586, overl. aldaar 14 Mei 1666. Reeds in 1616 lid van het Utrechtsch St. Lucasgilde. Waarschijnlijk was Jacob A. Duck zijn leerling. De werken van zijn zoon Cornelis zijn geheel gelijk aan de zijnen.

34. Dorpskermis.

H. 0.445, B. 0.80. P. Gem. *J. C. D. S.* (monogram) 1652.
Aangekocht 1873.

35. Hollandsch dorp.

Maten, monogram en herkomst als het vorige No.

DUBOIS. Zie Bois.

DUJARDIN. Zie Jardin.

DUCQ. Johan Le Ducq, Hollandsch dier- en landschapschilder, graveur, geb. 1629 of 1630 in den Haag, overl. aldaar aan in den oorlog ontvangen wonden in de tweede helft van 1676. In 1660 te 's-Gravenhage in het schildersregister ingeschreven. Sedert 1671 als vendrig in dienst der Staten-Generaal. Navolger, wellicht leerling van Du Jardin. Hij wordt vaak verward met Jacob A. Duck, die tafereelen uit het leven van soldaten en galante gezelschappen schilderde.

74. De herderin.

H. 0.32, B. 0.40 P.

Kabinet Willem V. Dit stuk werd lang ten onrechte aan *K. du Jardin* toegeschreven.

DUGHET. Gaspard Dughet, genaamd **Gaspard Poussin of Le Guaspre** Italiaansch schilder van landschappen en graveur, 1613 te Rome uit Fransche ouders geboren, overl. aldaar 25 Mei 1675. Leerling en zwager van Nicolas Poussin, en diens navolger als landschapschilder. Werkzaam te Rome.

320. Italiaansch landschap.

H. 0.47, B. 0.62 D.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

DUITS. Zie Coques.

DUITSCHE SCHOOL. 1626.

466. Portret van Sofia, Koningin van Denemarken en Noorwegen (1557—1631).

H. 1.16, B. 1.03. D. Lang opschrift met alle titels der vorstin en het jaartal 1626.

Misschien copie naar een schilderij van Jacob van Dort, in 1859 met het slot Frederiksborg verbrand.

Uit het Depôt, 1882.

DUSART. Cornelis Dusart, Hollandsch schilder en graveur van binnenhuizen geb. 24 April 1660 te Haarlem, overl. aldaar 1 October 1704. Leerling en zeer handig navolger van Adriaen van Ostade. Werkzaam te Haarlem. Hij moet niet verward worden met Christiaen Dusart, Rembrandt's vriend, historie- en portretschilder.

440. Boerenherberg

H. 0.405, L. 0 495. P. Gem. *Corn: dusart.*

Aangekocht 1877 te Parijs, f 3000.

DUIJSTER. Willem Cornelisz Duyster, Hollandsch schilder van binnenhuizen (met soldaten) en van portretten. Geb. te Amsterdam in 1599 of 1600, aldaar begraven 31 Januari 1635. Waarschijnlijk leerling van Pieter Codde. Werkzaam te Amsterdam. Zijn vrij zeldzame stukken zijn goed geteekend en vooral zijde en satijn van kleedingstukken goed geschilderd.

408. Een officier.

H. 0.405, B. 0.315. P.

Aangekocht 1876.

DIJCK. Anthorie van Dyck, Vlaamsch historie-, en portretschilder en graveur, geb. 22 Maart 1599 te Antwerpen, overl. te Londen 9 December 1641. Leerling van Hendr. van Balen en vooral van Rubens te Antwerpen. 1621—1626 bezocht hij Italie, vooral Genua, en vertrok kort daarop

naar Londen waar hij 1632 den titel van Hofschilder van Koning Karel I ontving. Hij had talrijke leerlingen en navolgers. Zijn eerste werken onder Rubens en Caravaggio's invloed zijn beter dan zijne laatsten.

239. Portret van een lid der familie Sheffield.

H. 1.13, B. 0.98. D. Gem. *Aet. suaे* 37. 1627. *Anto. van Dijck. fecit.*
Kabinet Willem V.

240 Portret van Anna (?) Wake, echtgenoot van den voorgaande.

H. 1.13, B. 0.98. D. Gem. *Aet. suaे* : 22. An. 1629. *Anto van Dyck fecit.*
Kabinet Willem V.

242. Portret van den schilder Quintijn Simons.

H. 0.98, B. 0.84. D.
Kabinet Willem V.

COPIE NAAR A. VAN DIJCK.

472. Portret van Jan III graaf van Nassau-Siegen.

H. 0.73, B. 0.60. D.
Uit het Depôt, 1883.

DIJK. Philip van Dijk, Hollandsch portret- en genreschilder, geb. te Amsterdam 10 Jan. 1680, overl. te 's-Gravenhage 3 Febr. 1753. Leerling van Arn. Boonen te Amsterdam. Werkzaam aldaar en te Middelburg (sedert 1708). Tijdelijk te Cassel als hofschilder van den Keurvorst van Hessen. Hij volgde Adriaen van der Werff na; zijn koloriet is echter minder krachtig.

27. Judith.

H. 0.28, B. 0.305. P. Gem. *P. van Dijk* 1726.
Dit stuk kwam uit het Paleis te Leeuwarden in het Kabinet Willem V.

28. Luitspeelster.

H. 0.155, B. 0.125. P. Gem. *P. v. Dijk* (aaneen).
Kabinet Willem V.

29. Dame aan het toilet.

H. 0.29, B. 0.23. P. Gem. *Ph: v. Dijk. F:*
Dit stuk kwam uit het Paleis te Leeuwarden in het Kabinet Willem V.

30. De boekhouder.

H. 0.26, B. 0.21. D.
Zie het vorige No.

EHRENBERG. Zie Coques.

EVERDINGEN. Caesar Boëtius van Everdingen, Hollandsch historie-, genre- en portrettschilder, geb. 1606 (?) te Alkmaar, begr. aldaar 13 Oct. 1678. Werkzaam te Alkmaar, doch omstreeks 1648—1656 te Haarlem. In 1661 te Amsterdam. Broeder van Allaert van Everdingen.

39. Diogenes een mensch zoekende. (Een aantal der personen zijn portretten der Haarlemsche familie Steyn; de plaats is de Groote Markt te Haarlem.)

H. 0.775, B. 0.035. D. op P. Gem. Anno. 1652. C. V. E. (monogram.)
Legaat van Mevr. Douair. Steyn, geb. Schellinger, aan Z. K. H.
Prins Willem V, 1773.

FABRITIUS. Carel Fabritius, Hollandsch portret-, genre- en historieschilder, geb. omstreeks 1620, overl. bij de ramp van Delft 12 Oct. 1654. Ingeschreven in het St. Lucasgilde aldaar in 1652. Geheel in den geest van zijn vermoedelijken leermeester Rembrandt werkend, wist hij toch oorspronkelijk te blijven. Johannes Vermeer was waarschijnlijk zijn leerling. Men kent slechts een half dozijn schilderijen van Carel Fabritius, waarvan drie in zijn vaderland.

605. De distelvink.

H. 0.335, B. 0.228; Gem. C. Fabritius. 1654.
Was in de verzameling van W. Bürger (Th. Thoré.) Aangekocht in 1896 te Parijs,

FATTORINO. Zie Bartolomeo.

FETI. Zie Italiaansche school, no. 398.

FLORIS. Frans de Vriendt, gen. Floris. Zie op **VRIENDT**.

FOGOLINO. Marcello Fogolino, ook Vincentinus, Italiaansch historieschilder en graveur, geb. te St. Vito in Friaul, • overl . . . Gevormd onder den invloed van Giov. Speranza en Pordenone. Werkzaam te Vicenza, (1520—40), te Pordenone (1522—23) en na 1536 te Trente. Zijn werk is vrij zeldzaam.

347. De Madonna met het kind Jezus, omringd door de HH. Catharina, Franciscus van Assisi, Johannes den Dooper, Johannes de Evangelist, Antonius van Padua, en Maria Magdalena.

H. 2.66, B. 1.95. D. Gem. MARCELLVS VINCENTINVS P.
Aangekocht met de coll. Reghellini 1831.

FRANCKEN. Frans Francken de Jonge (II), Vlaamsch historieschilder, geb. 2 Mei 1581 te Antwerpen, overl.

aldaar 6 Mei 1642. Leerling van zijn gelijknamigen vader. Oom en leermeester (?) van Frans Francken III; werkzaam te Antwerpen.

- 244. Een bal aan het Hof van Albertus van Oostenrijk en zijne gemalin Isabella Clara Eugenia.** Deze en enkele voorname gasten (in 't geheel zeven portretten, in het midden Prins Philips Willem van Oranje, oudste zoon van Prins Willem I en zijne gemalin Eleonora van Bourbon, prinses van Condé) zijn geschilderd door **Frans Pourbus de Jonge** (II), geb. 1569 te Antwerpen, overl. te Parijs 1622.

H. 0.686, B. 1.135. P. Gem. *Den J. franc.*

Geschilderd tusschen 1611—1616.

Afkomstig van het Loo. Kabinet Willem V.

FRANCKEN. Frans Francken III. Zie Neeffs en **Vlaamsche School.**

FRANSCHE SCHOOL. Tweede helft der XVIe eeuw.

- 432. Portretten der gebroeders de Châtillon-Colligny.** (Links de Kardinaal *Odet*, in het midden de Admiraal *Gaspar*, rechts de Kolonel-Generaal *François*.)
H. 1.91, B. 1.63. D.
In 1707 reeds te 's Gravenhage.

Begin der XVIIIe eeuw.

- 294. Portret van een vorstelijk persoon.** Misschien een prins van Nassau-Siegen?
H. 1.30, B. 1.06. D.
Kabinet Willem V. (?)
Ten onrechte vroeger aan *Justus van Egmond* en *Hyacinthe Rigaud* toegeschreven.

GEERAERTS. Martinus Josephus Geeraerts, Vlaamsch schilder van historiestukken, portretten en vooral grauwjes in den geest van Jacob de Wit, gedoopt 7 April 1707 te Antwerpen, overl. aldaar 16 Febr. 1791. Leerling van Abraham Godijn. Werkzaam te Antwerpen.

- 245. De herfst.** Allegorie.
H. 0.85, B. 0.98. D.
Kabinet Willem V.

GELDER. Arent (Aert) de Gelder, Hollandsch historieportret- en landschapschilder, geb. 26 Oct. 1645 te Dordrecht, begraven aldaar 28 Aug. 1727. Leerling van S. van Hoogstraten, en omstreeks 1660 van Rembrandt te Amsterdam. Werkzaam te Dordrecht. Hij volgde de laatste, breede manier van Rembrandt na.

40. Juda en Thamar.

H. 0.80, B. 0.975. D. Gem. *Ade Gelder f.*
Geschenk van Mr. H. Graaf van Limburg-Stirum, 1874.

GELDORP. Geldorp Gortzius, genaamd **Geldorp**, Vlaamsch historie- en vooral portrettschilder, geb. te Leuven 1553, overl. te Keulen 1616 of 1618. Leerling van Frans Francken I en van Frans Pourbus I te Antwerpen, waar hij sedert 1570 werkzaam was. Sinds 1579 te Keulen, waar hij schilderde voor den Hertog van Terranova. Zijn talrijke portretten hebben goede eigenschappen.

318. Eene heilige in verrukking.

H. 0.54, B. 0.44. P.
Aangekocht met de coll. Reghellini 1831.

GIORDANO. Luca Giordano, bijgenaamd **Fa Presto**, Italiaansch historieschilder geb. 1632 te Napels, overl. aldaar 12 Jan. 1705. Leerling van Ribera te Napels; later onder Pietro da Cortona te Rome gevormd. Werkzaam te Napels, Florence, Rome, en van 1692—1700 te Madrid. Ontzettend vruchtbaar en vlug werkend kunstenaar, en daardoor wel eens minder goed teekenend.

334. Prometheus. (Een gier knaagt aan zijn steeds weder aangroegenden lever.)

H. 1.11, B. 1.215. D.
Aangekocht met het volgend No. met de coll. Reghellini 1831.

335. Sisyphus. (Hij moet een zwaren steenkloomp naar den top van een berg dragen, telkens valt de last weer naar beneden, en hij moet dan op nieuw beginnen).

H. 1.08, B. 1.19. D.
Maten en herkomst als voren. Deze stukken werden vroeger ten onrechte aan *Salvator Rosa* toegeschreven.

GLAUBER. Johannes Glauber, bijgenaamd **Polydorus**, Hollandsch landschapschilder en graveur, geb. 1646 te Utrecht overl. te Schoonhoven omstreeks 1726. Leerling van Berchem, schilderde te Lyon bij Adr. van der Cabel omstreeks 1672 en in Italie onder den invloed van Gaspar Poussin (1674—1679). Te Hamburg tot 1685, later te Amsterdam en te 's-Gravenhage.

41. Vertrek van Adonis op de jacht.

H. 1.42, B. 1.605. D.
De figuren zijn van *Gerard de Lairesse*.
Waarschijnlijk afkomstig van het Loo.

GOLTZ. *Franciscus de Goltz*, weinig bekend Hollandse portrettschilder uit het begin der XVIIe eeuw. Wellicht verwant aan de familie Goltzius.

427. Mansportret.

H. 1.47, B. 0.965. D. Gem. *aetat. 40. ao 1613. francisc. de goltz. fecit.*
Uit het Depôt.

GOLTZIUS. *Hendrick Goltzius*, Hollandsch graveur en schilder van portretten en historiestukken, geb. te Mulbracht bij Venlo in Febr. 1558, overl. te Haarlem 29 Dec. 1616. Leerling van Dirck Volckertsz Coornhert aldaar. Hij bezocht Duitschland en Italie in 1590—91. Uitnemend teekekenaar en graveur; begon eerst in 1600 te schilderen. Jacob Matham, Jacques de Gheyn en Pieter de Jode waren zijne leerlingen.

44. Mercurius.

H. 2.14, br. 1.20. D. Gem. *H G. (monogram) Ao 1611.*
Aangekocht 1875.

43. Hercules en Caecus.

H. 2.07, B. 1.425. D. Gem. *H G. (monogram) Ao 1613.*
Zie het vorige No.

42. Minerva.

H. 2.14, B. 1.20. D.

Zie het vorige No. Deze drie stukken bevonden zich omstreeks 1670 te Hoorn bij zekeren Heer Wibo, die ze van den Ruwaert van Putten Colderman voor f 2700 had gekocht. In deze eeuw hingen zij nog op den huize Oosthuizen bij Hoorn.

GORTZIUS. Zie *Geldorp*.

GOSSAERT. Toegeschreven aan *Jan Gossaert*, genaamd *Jan van Mabuse*, Vlaamsch historie-en portrettschilder, omstreeks 1470 te Maubeuge geboren, en in 1541 te Antwerpen overleden. Hij ontwikkelde zich te Antwerpen onder den invloed van Quinten Massys en Gerard David; omstreeks 1508—14 in Italie, waar hij lang vertoefde, onder Leonardo da Vinci en Raphael Sanzio's invloed. Hij schilderde voor den bisschop van Utrecht, Philips van Bourgondië, en was daar en in Middelburg werkzaam.

348. Het kind Jezus en de kleine Johannes de Dooper.

H. 0.395, B. 0.586. P.

Dit stukje is een goede copie naar een beroemde en verloren geraakte schilderij van *Leonardo da Vinci*, die ontelbare malen geëngageerd is. Het zeer fraai landschap en de ornamenten zijn er door den Vlaamschen kopiist bijgevoegd.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

GOUBAU. Zie Coques.

GOVAERTS. Abraham Govaerts, ook Goyvaerts, Vlaamsch landschapschilder, gedoopt 30 Aug. 1589 te Antwerpen, overl. aldaar 9 Sept. 1626. Waarschijnlijk leerling, zeker uitnemend navolger van Jan Brueghel I.

45. Boschgezicht.

H. 0.625, B. 1.01. P. Gem. A. Goyaerts (aaneen). 1612.
Afkomstig van Oranienstein. Kabinet Willem V.

GOYEN. Jan van Goyen, Hollandsch landschap-, zeeschilder en graveur, geb. 13 April 1596 te Leiden, overl. te 's-Gravenhage in April 1656. Leerling van Coenr. van Schilperoort en Isaack van Swanenburgh te Leiden, van Willem Gerritsz te Hoorn, en van Esaias van de Velde. Te Leiden terug vóór 1619, te 's-Gravenhage sedert 1634; reisde in Frankrijk en België. Zijn laatste schilderijen, meest monochroom geschilderd, zijn zijne meesterstukken. Hij had talrijke navolgers, o. a. Pieter Molijn, Sal. van Ruysdael, Aelbert Cuyp en Herman Saftleven.

551. Gezicht op Dordrecht van uit Papendrecht.

H. 0.45, B. 0.715. P. Gem. v. Goyen 1634.
O. a. op veiling Lippmann von Lissingen 1876 te Parijs en in de verz. Seérétan. Aangekocht 1889.

GYSELS. Zie Coques.**HAARLEM.** Zie Cornelisz.

HACKAERT. Jan Hackaert, Hollandsch landschapschilder en graveur, geb. 1629 te Amsterdam, overl. aldaar 1699 (?) Hij bezocht in 1653—1658 Zwitserland en Italie en was sedert werkzaam te Amsterdam.

470. Italiaansch landschap.

H. 0.28, B. 0.345. P. Gem. J. H. De figuren van Joh. Lingelbach?
Aangekocht 1882 te Brussel.

HAENSBERGEN. Johannes van Haensbergen, Hollandsch schilder van landschappen, historiestukken en portretten. Geboren te Utrecht 2 Januari 1642, overleden te 's Gravenhage 10 Januari 1705. Leerling van Cornelis Poelenburgh te Utrecht, waar hij nog 1668 voorkomt. Daarna tot aan zijn dood te 's Gravenhage. Zijn werk is soms moeilijk van dat van zijn meester te onderscheiden; in zijn laatsten tijd schilderde hij portretten.

135. Badende vrouwen.

H. 0.175, B. 0.225. Koper.
Vroeger aan C. Poelenburgh toegeschreven.
Kabinet Willem V.

601. Stilleven.

H. 0.398, B. 0.300. P. Gem. Joh: *Haensbergh Gorco: sec. 1665.*
Geschenk van den heer T. Humphry Ward te Londen 1895.

HAGEN. Joris van der Hagen (Verhagen), Hollandsch landschapschilder, reeds vóór 1640 werkzaam te 's-Gravenhage, begraven aldaar 23 Mei 1669. Wellicht omstreeks 1650 en 1657 tijdelijk te Amsterdam; waarschijnlijk ook in Gelderland en aan den Rijn werkzaam. Zijn zonnige landschappen hebben vaak groote verdiensten.

46. Gezicht in de omstreken van Arnhem.

H. 0.65, B. 0.88. D. Gem. op een huis: 1649. Sporen eener handtekening. Het jaartal moet misschien niet als jaarmerk der schilderij beschouwd worden.
Afkomstig van Hondsholredijk. Later Kabinet Willem V.

47. De Rhynpoort te Arnhem.

H. 0.66, B. 0.88. D. Figuren van *Adriaen van de Veldt*.
Afkomstig als No. 46.

HALS. Frans Hals, Hollandsch portret- en genreschilder, geb. omstreeks 1580 of 1581 te Antwerpen begraven 7 Sept. 1666 te Haarlem. Leerling van Karel van Mander. Sedert 1600 tot aan zijn dood toe te Haarlem werkzaam. Schoolvormend kunstenaar; na Rembrandt een der grootste portretschilders der XVIIe eeuw. Tot zijn leerlingen behoorden o. a. zijn zes zonen, Adr. Brouwer, Adr. van Ostade, Ph. Wouwerman, en hoogstwaarschijnlijk Jan Miense Molenaer, Judith Leyster en Pieter Codde.

459. Portret van Jacob Pietersz. Olycan (1596—1638).

H. 1.22, B. 0.97. D. Gem. *Aet Suae 29. Ao 1625.*
Aangekocht 1880 voor f 10 000 met het volg. No.

460. Portret van Aletta Hanemans, echtgenoot van den voorgaande (1606—1653).

H. 1.22, B. 0.97. D. Gem. *Aet. Suae 19. Ano 1625.*
Herkomst als het vorlse No.

HANNEMAN. Adriaen Hanneman, Hollandsch historie- en portretschilder, geb. omstreeks 1601 te 's-Gravenhage, begraven aldaar 11 Juli 1671. Leerling van Anthony van Ravesteijn en Daniel Mijtens I en navolger van Anthony van Dijck. Werkzaam te 's-Gravenhage; van 1624—1640 te Londen.

241. Portretten van Constantijn Huijgens en zijne kinderen. In het midden Constantijn Huijgens, Ridder, Heer van Zuylichem, (1596—1687), bekend staatsman

en dichter; R. boven zijn zoon *Constantijn*, evenals hij later Secretaris van den Prins van Oranje en uitstekend tekenaar; L. boven zijn zoon *Christiaen*, beroemd natuur- en sterrekundige; L. beneden *Lodewijk*, later Drossaart van Gorcum en Gedeputeerde ter Admiraliteit van de Maas; R. beneden *Philips*, die in Zweden overleed. Geheel boven *Susanna*, later echtgenote van Philips Doublet.
 H. 2.06, B. 1.745. D. Gem. *Ecce Hereditas Domini Anno 1640*.
 Tot 1882 voor een werk van *A. van Dyck* gehouden.
 Aangekocht 1822.

HECKEN. Zie Coques.

HEDA. **Willem Claesz. Heda**, Hollandsch stilleven- en portret-schilder, geb. te Haarlem in 1594, leefde nog aldaar in 1678. Werkzaam te Haarlem, alwaar Pieter Claesz. invloed op hem uitoefende. Zijne goed geteekende schilderijen hebben een fijne, heldere en zilverachtige toon.

596. Overblijfsels van een ontbijt.

H. 0.462, B. 0.69. P. Gem. *Heda*. 1629.
 In 1895 te Amsterdam aangekocht.

HEEM. **Cornelis de Heem**, Hollandsch-Vlaamsch stilleven- en bloemschilder, gedoopt 8 April 1631 te Leiden, begraven te Antwerpen 17 Mei 1695 Leerling en navolger van zijn vader J. D. de Heem. Werkzaam te Antwerpen; tijdelijk (1676) te 's-Gravenhage. Zijn werk is meestal minder goed dan dat van zijnen vader.

50. Vruchten.

H. 0.65, B. 0.50. D. Gem. *C. DE HEEM*.
 Was in het Museum in het Huis ten Bosch, (geopend 1798).

HEEM. **Jan Davidsz. de Heem**, Hollandsch stillevenschilder, geb. te Utrecht in 1606, overl. te Antwerpen tusschen 14 Oct. 1683 en 26 April 1684. Leerling van zijn vader David; van 1628—1632 te Leiden onder invloed van Pieter Potter, daarna te Antwerpen onder invloed van Daniel Seghers (tot 1667), van 1667—1672 te Utrecht, van 1672 tot aan zijn dood te Antwerpen. Hij had verscheidene leerlingen; velen hebben zijne meesterlijke stillevens nagevolgd.

48. Vruchten.

H. 0.95, B. 1.20. D. Gem. *J. D. de Heem f.*
 Kabinet Willem V.

49. Bloem- en vruchtenkrans.

H. 0.57, B. 0.71. D. Gem. *J. D. de Heem. fecit.*
 Afkomstig van het Loo. Kabinet Willem V.

613. De boekentafel.

H. 0.361, B. 0.485. Gem. *Johannes. de. Heem.* 1628.

Tentoonstelling van oude meesters te 's Gravenhage, 1881.

In bruikleen van de douairière de Jonge-de Kock, 1897.

HEEMSKERCK. Maerten Jacobsz van Heemskerck, Hollandsch historie- en portretschilder, glasschrijver en teekeenaar, geb. te Heemskerk 1498, overl. te Haarlem 1 Oct. 1574. Leerling van Cornelis Willemsz, Jan Lucasz, en vooral van Jan van Scorel. Later in Italie onder invloed van Michel Angelo in een maniërist van de ergste soort ontaard, hoewel zijn werk in zijn tijd zeer bewonderd werd. Werkzaam te Haarlem.

51 en 52. Twee deuren van een altaarstuk van het Gilde der Drapeniers uit de St. Bavokerk te Haarlem.
Buitenzijde: de Boodschap aan Maria. Binnenzijde: De aanbidding der Koningen en de Kersnacht.

H. (elke deur) 2.60, B. 1.225. P.

Het middentafel, waartoe deze in 1546 geschilderde deuren behoorden, was waarschijnlijk gebeeldhouwd, later, vóór 1604, werd daarvoor gebruikt de kindermoord te Bethlehem van *Cornelis Cornelisz*, dat het Prinsenhof te Haarlem sierde, en zich thans eveneens in het Mauritshuis bevindt. Het gewaad van den Engel is volgens van Mander, ten deele geschilderd door *Jacob Rauwaert*; de bovenhoeken zijn door *Cornelis Cornelisz.* toegevoegd.

Prinsenhof te Haarlem (o. a. 1604). Het Loo.

HELST. Bartholomeus van der Helst, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. 1613 te Haarlem, begraven 16 Dec. 1670 te Amsterdam. Waarschijnlijk leerling van Nicolaes Eliasz. Steeds werkzaam te Amsterdam, alwaar hij korten tijd onder Rembrandt's invloed was.

54. Portret van den schilder Paulus Potter (1625—1654).

H. 0.985, B. 0.795. D. Gem. *B. vander helst* 1654.

Aangekocht 1820 van de nakomelingen van Potters weduwe en haar tweeden echtgenoot.

569. Vrouwenportret.

H. 0.77, B. 0.62. Gem. *B. vander helst* 165 ...

Geschenk 1893.

568. Mansportret.

H. 0.77, B. 0.63. Gem. *B. vander helst.* 1660.

Herkomst als voren.

HELST. Lodewijk van der Helst, Hollandsch portret-schilder, zoon, leerling en navolger van Bartholomeus van der Helst, geb. omstreeks 1645 te Amsterdam, overl. na 1680. Werkzaam aldaar. Zijn schilderijen zijn weinig talrijk.

545. Portret eener jonge vrouw.

H. 0.78, B. 0.67. D.

Aangekocht 1888 te Brussel.

HEUSCH. Willem (Guilliam) de Heusch, Hollandsch landschapschilder en graveur, geb. omstreeks 1625 te Utrecht, begraven aldaar 9 Maart 1692. Leerling van Jan Both te Utrecht, waar hij steeds werkzaam was. Hij bezocht in zijn jeugd Italie. Zijn neef Jacob was evenals hij een uitstekend landschapschilder.

55. Italiaansch landschap.

H. 0.215, B. 0.29. Koper. Gem. *G.D. Heusch*: f. (ook op de keerzijde).

Aangekocht 1816.

56. Italiaansch landschap.

H. 0.215, B. 0.29. Koper. Gem. als het voorgaande.

Herkomst als voren.

HEIJDE. Jan van der Heijde, Hollandsch schilder van stadsgezichten, landschappen en stillevens. geb. 1637 te Gorinchem, overl. te Amsterdam 28 Sept. 1712. Leerling van een onbekend glasschilder; vestigde zich jong te Amsterdam, waar hij steeds werkzaam bleef, hoewel hij Duitschland en Engeland bezocht; hij onderscheidde zich ook door zijne uitvindingen, de stadlantaarns en brandspuiten, die hij in een werk van 1690 beschreef. Adriaen van de Velde stoffeerde zijne stadsgezichten. In de XVIIde eeuw had hij vele navolgers.

531. Stilleven.

H. 0.27, B. 0.207. P. Gem. *J. v. d. Heyde*. 1664.

Aangekocht 1885. Was in de coll. Slagregen, 1856 verkocht te Amsterdam.

53. Gezicht op de Jezuïetenkerk te Dusseldorf.

H. 0.51, B. 0.635. Gem. *V. Heyde A.* 1667. De figuren zijn van *Adr. van de Velde*.

Dit stuk kwam 1775 uit Oranienstein in het kabinet Willem V.

HILLIGAERT. Paulus van Hilligaert de Oude, Hollandsch historie- en portretschilder, geb. te Amsterdam in 1595 of 1596, overl. aldaar tusschen Januari en Juli 1640, waar hij steeds werkzaam bleef. Zijn zoon Paulus van Hilligaert de Jonge was ook schilder.

546. De Oranjevorsten op het Buitenhof. Op den voorgrond zijn de Prinsen Willem I, Maurits, Frederik Hendrik,

graaf Willem Lodewijk en de Koning en de Koningin van Boheme te paard.

H. 1.44 , B. 2.15. D.

Op deze schilderij, omstreeks 1625—30 geschilderd, is ook de Zwijger afgebeeld, hoewel reeds in 1585 overleden. Meerdere schilders uit dien tijd deden dit somtijds, daar men hem gaarne met zijn grote zonen zag vereeuwigd.

Geschenk van Graaf Aug. van der Straten-Ponthoz, voormalig gezant van Z. M. den Koning van België te 's-Gravenhage, 1888.

HOLBEIN. Hans Holbein de Jonge, Duitsch portret-, historieschilder en graveur, geb. te Augsburg 1497, overleed te Londen aan de pest tusschen 7 Oct. en 29 Nov. 1543. Leerling van zijn vader Hans Holbein den Ouden te Augsburg. Reeds in 1515 te Basel; sedert 1526 tot aan zijn dood te Londen, o. a. als hofschilder van Hendrik VIII. (Van 1528 tot 1532 en in 1538 tijdelijk weer te Basel). Voor alle tijden blijft Holbein als portrettschilder een eerste plaats bekleeden door de meesterlijke tekening en de krachtige uitdrukking van het karakter zijner portretten.

- 276. Portret van Robert Cheseman**, met een valk op de hand.

H. 0.59 , B. 0.625. P. Inschrift: ROBERTVS CHESEMAN . ETATIS . SVÆ . XLVIII . ANNO. DM. MDXXXIII.
Uit de coll. van Prins Johan Willem Friso. Later op het Loo en in het Kabinet Willem V.

- 277. Portret van een valkenier.**

H. 0.25 , B. 0.19. P. Gem. 1542. ANNO . ETATIS . SUAE . XXVIII.
Verz. der Eng. Koningen. Afgemakst van het Leo. Kabinet Willem V.

TOEGESCHREVEN AAN HOLBEIN.

- 275. Portret eener jonge vrouw.**

H. 0.45 , B. 0.34 P.
Het is nog niet uitgemaakt of dit stuk eene copie *naar* Holbein is, dan wel het werk van een ander schilder uit dien tijd.
Verz. van Karel I, Koning van Engeland. Kabinet Willem V.

COPIE NAAR HOLBEIN.

- 278. Portret van Jane Seymour, Koningin van Engeland, derde vrouw van Hendrik VIII (1513—1537.)**

H. 0.29 , B. 0.264. P.
Uitstekende copie naar het origineel in het Keiz. Museum te Weenen.
Uit de coll. van Prins Johan Willem Friso.
Het Loo. Kabinet Willem V.

HOLLANDSCHE SCHOOL. Einde XVIde eeuw.**4. Portret van een onbekende.**

H. 0.68, B. 0.51. P. P. Inschrift:
*Wert in dit Jaer tot Delft doorschoten,
 Twelk reel meuschen heeft verdrotten.
 AN 1584. AET. 33. Elk syn tijt.*

Oeftt Aa 75.

Aangekocht 1874.

Omstreeks 1614.

105. Portret van Jacob I, Koning van Engeland (1566—1625).

H. 0.62, B. 0.515. D. Gem. 1614. *Jacques, Roy de la Grande Bretaigne.*
Honselaerslyk? Uit het Depôt, 1875.

Omstreeks 1620—'25.

457. Officier.

H. 1.16, B. 0.965. D.
 Dit portret behoort bij de reeks officiersportretten door *Jan van Ravesteyn* geschilderd. Het is echter bepaald niet van zijne hand.
 Uit het Depôt, 1880.

Omstreeks 1625.

476. Prins Maurits met gevolg aan het strand te Scheveningen.

H. 1.37, B. 1.997. D.
 In een Amsterdamschen Inventaris van 1644 komt voor: een groot stuk, synde Prins Maurits aan het strandt met de visschers door *Adriaen van Nieulandt*. (Hollandsch schilder, geb. te Antwerpen 1587, overl. te Amsterdam 1658.)
 Aangekocht 1884 te Brussel.

Omstreeks 1630.

496. Portret van Cornelis Haga (1578—1654), gezant der Nederlandsche Republiek bij den Sultan van Turkije.

H. 0.62, B. 0.465. P.
 Geschenk van Dr. J. E. Dibbets, 1873.

Omstreeks 1650.

570. Landschap.

H. 0.33; B. 0.62
 Dit stuk is hoogstwaarschijnlijk van *Anthony van Borssom*, geb. te Amsterdam in 1629 of 1630, begraven aldaar 19 Maart 1677.
 In bruikleen van Dr. A. Bredius sedert 1893.

603. Kinderlijk uit het geslacht Honigh.

H. 0.455, B. 0.576. P.
 Geschenk van den heer C. M. L. Lambrechtsen van Rithem te Amsterdam in 1895.

HOLLANDSCHE SCHOOL. Omstreeks 1660.**547. Galant gezelschap.**

H. 0.385, B. 0.54. P.

Door sommigen aan *Mathijs Naiveu* (1641—1721?) toegeschreven.
Aangekocht 1889.

Omstreeks 1661.

498. Portret van Prins Willem III op tienjarigen leeftijd.

H. 0.74, B. 0.59. P. Gem. Ao. 1661. Aet. 10.

Waarschijnlijk oude copie naar *Willem Honthorst*.

Uit het Depôt.

Omstreeks 1680.

231. Portret van Prins Willem III, Koning van Groot-Brittannië. (1650—1702).

H. 2.32, B. 1.40. D.

Door sommigen aan den schilder *J. H. Brandon* toegeschreven,
die 1716 overleed. Misschien van *Willem Wissing?* (1656—1687).
Uit het Depôt, 1875.**602. Zoetwatervisschen.**

H. 0.65, B. 0.82. Doek.

Dit stuk, valsch gemerkt *A. Cuyp*, is misschien van *Pieter van Noort*.
In 1895 te Londen aangekocht.

Einde XVIIIe eeuw.

561. Portret van Prins Willem V (1748—1806).

Pastel. H. 0.525, B. 0.54. Papier.

Uit het Depôt.

540. Portret van Adriana Johanna van Heusden, echtgenoote van den Vice-Admiraal J. A. Zoutman (1741—1800).

Pastel H. 0.355, B. 0.285. Papier.

Vergl. No. 539, Croix (P. F. de La).

Geschenk van Jhr. Mr. V. E. L. de Stuers, 1887.

HOLLANDSCHE OF VLAAMSCHE SCHOOL. Midden van de XVIIde eeuw.**319. Maria Magdalena.**

H. 0.67, B. 0.52. P.

Vroeger ten onrechte aan *Carlo Dolci* toegeschreven; veeleer van een Nederlandsch schilder onder sterken invloed der Italiaansche school.

Ná 1817 in het Museum opgenomen.

HONDECOETER. Gijsbert d'Hondecoeter, Hollandsch schilder van landschappen en vooral van vogels, geb. te Ant-

werpen of te Amsterdam in 1604, begraven te Utrecht
29 Aug. 1653. Leerling van zijn vader Gillis; werkzaam
te Amsterdam en voornamelijk te Utrecht.

405. Haan met hennen.

H. 0.52, B. 0.70. P.

Aangekocht te Parijs 1876.

HONDECOETER. Melchior d'Hondecoeter, Hollandsch schilder van gevogelte en van andere dieren, ook van stillevens, graveur, geb. te Utrecht in 1636, overl. Amsterdam 3 April 1695. Leerling van zijn vader Gijsbert en van zijn oom Jan Baptist Weenix. Werkzaam 1659—1663 in den Haag; sedert dien tijd te Amsterdam.

59. De raaf van de vederen beroofd waarmede hij zich getooid heeft.

H. 1.78, B. 1.88. D. Gem. *M d'hondecoeter Ao 1671.*

Het Loo. Kabinet Willem V.

60. De diergaarde van Prins Willem III op het Loo.

H. 1.69, B. 1.54. D. Gem. *M d'Hondecoeter.*

Afkomstig van het Loo. Later kabinet Willem V.

61. Ganzen en eenden.

H. 1.14, B. 1.35. D. Gem. *M d'hondecoeter.*

Afkomstig van het slot Oranienstein. Kabinet Willem V.

62. Hoenderen en eenden.

H. 1.13, B. 1.35. D. Gem. *M. D'Hondekoeter.*

Afkomstig als het vorige No.

HONTHORST. Gerard van Honthorst, Hollandsch historie-, genre- en vooral portrettschilder en graveur, geb. 4 Nov. 1590 te Utrecht, overl. aldaar 27 April 1656. Leerling van Abraham Bloemaert te Utrecht; gevormd in Italie, waar hij Gherardo dalle Notti genoemd werd, onder invloed van Caravaggio Sedert 1622 te Utrecht, omstreeks 1628 korten tijd in Engeland, van 1637 tot 1652 in den Haag. Zijne uiterst talrijke, somtijds uitstekende portretten zijn getrouw nagevolgd door zijnen broeder Willem van Honthorst.

63. Portret van Prins Willem II van Oranje (1626—1650).

H. 1.19, B. 0.94. D.

Atkomst onbekend.

64. Portretten van Willem III en van Maria van Nassau (1642—1688) op jeugdigen leeftijd

H. 1.30, B. 1.09. D. Gem. *G. Honthorst (aaneen) 1653.*

Was als schoorsteenstuk op het Huis ten Bosch.

65. Kind , vruchten plukkend.

H. 1.10 , B. 0.84. D.

Misschien een der dochters van Prins Frederik Hendrik.

Waarschijnlijk afkomstig van Honsholredijk. Kabinet Willem V

428. Portretten van Frederik-Wilhem I, Keurvorst van Brandenburg (16.0—1688) en van zijne gemalin Louisa Henrietta van Nassau (1627—1667.).

H. 2.20 , B. 1.81. D.

Diende tot 1876 als schoorsteenstuk in het Mauritshuis.

104. Portretten van Prins Frederik Hendrik van Oranje (1584—1647) en van diens gemalin Amalia van Solms-Braunfelds (1602—1675).

H. 2.10 , B. 1.96. D.

Misschien afkomstig uit het huis der familie Huygens ; in 1828 door het Rijk aangekocht.

430. Portret van Prins Frederik Hendrik van Oranje.

H. 0.75 , B. 0.605. P.

Uit het Depôt , 1875.

HONTHORST. Willem van Honthorst. Zie Holl. School.
Omstreeks 1661.**HOOGSTRATEN. Samuel van Hoogstraten**, Hollandsch schilder en graveur van historiestukken , portretten, interieurs en genrestukken , tevens schrijver en dichter , geb. 2 Aug. 1626 te Dordrecht , overl. aldaar 19 Oct. 1678. Leerling van zijn vader Dirck van Hoogstraten en omstreeks 1642 van Rembrandt te Amsterdam. 1651—1653 te Weenen en Rome , 1662—66 Londen , 1668 tijdelijk te 's-Gravenhage. In 1671 te Dordrecht , waar hij Muntmeester werd. Godfried Schaleken , Arent de Gelder en Arnold Houbraken behoorden tot zijne leerlingen.**66. Een jonge dame in de binnenplaats van een deftighnis.**

H. 2.415 , B. 1.79. D. Gem. S v H.

De tegenhanger van deze schilderij werd 1891 te Londen verkocht , en was daarna bij den heer Ch. Sedelmeyer te Parijs.

Kabinet Willem V.

HOUCKGEEST. Gerard Houckgeest, Hollandsch architectuur-schilder en graveur, omstreeks 1600 te 's-Gravenhage(?) geboren , reeds 1625 lid van het St. Lucasgilde te 's-Gravenhage , 1639 van dat van Delft. Leefde daar nog 1653. Waarschijnlijk leerling van Barth. van Bassen. Emanuel de Witte heeft hem nagevolgd.

57. Gezicht op het inwendige der Nieuwe Kerk te Delft.

H. 0.63, B. 0.75. P. Gem. *G II* (aanéén). 1650.
Kabinet Willem V.

58. Het praalgraf van Prins Willem I in de Nieuwe Kerk te Delft.

H. 0.56, B. 0.38. P. Gem. *G II* (aanéén). 1651.
Kabinet Willem V.

HUCHTENBURGH. **Jan van Huchtenburgh**, Hollandsch schilder en graveur van ruitergevechten, soms van portretten, geb. 1646 te Haarlem, overl. 1733 te Amsterdam. Eerst leerling van Th. Wijck te Haarlem, vormde hij zich later onder leiding van A. F. van der Meulen omstreeks 1667 te Parijs. Hij bezocht Rome. Sedert 1670 terug in Holland en te Amsterdam geruimen tijd werkzaam. Tijdelijk in den Haag; 1708—1709 werkzaam voor Prins Eugenius van Savoye.

67. De stadhouder Hendrik Casimir II (1657—1696), een gevecht commandeerend.

H. 1.21, B. 1.65. D. Gem. *Hughtenburgh. f.* 1692.
Het Loo.

68. Een uitval.

H. 0.52, B. 0.61. D. Gem. *H.B.* (aanéén).
Kabinet Willem V.

69. Aanval op een konvooi.

Maten, merk en herkomst als voren.

HUIJSUM. **Jan van Huijsum**, Hollandsch bloem- en landschapschilder, geb. 15 April 1682 te Amsterdam, overl. aldaar 7 Febr. 1749. Leerling van zijn vader Justus van Huijsum, mede een verdienstelijk bloemschilder. Beiden waren werkzaam te Amsterdam. Hij is een der eersten geweest die zijne bloemen op een lichten achtergrond schilderde. Zijne tekeningen zijn uitnemend fraai.

70. Vruchten.

H. 0.21, B. 0.27. Koper. Gem. *Jan Van Huysum fecit.*
Aangekocht 1816.

71. Bloemen.

H. 0.21, B. 0.27. Koper. Gem. als voren.
Herkomst als voren.

72. Italiaansch landschap.

H. 0.59, B. 0.70. Koper. Gem. *Jan Van Huysum.*
Herkomst als voren.

ITALIAANSCHE SCHOOL. XVIe eeuw (?)**349. Venus.**

H. 0.675, B. 0.52. D.

Deze schilderij is reeds beurtelings, maar ten onrechte aan *Raphael*
en aan *Bazzi*, genaamd *il Sodoma* toegeschreven.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

XVIIe eeuw.**341. De dood van Abel.**

H. 1.71, B. 2.23. D.

Aangekocht door Koning Willem I te Antwerpen.

XVIIe eeuw.**356. Delila snijdt Simson's haar af.**

H. 0.96, B. 1.25. D.

Aangekocht met de coll. Reghellini 1831.

XVIIe eeuw.**355. Johannes de Evangelist.**

H. 0.64, B. 0.52. D.

Aangekocht door Koning Willem I in 1831.

XVIIe eeuw.**398. Ecce homo.**

H. 0.85, B. 0.68. P.

Waarschijnlijk copie naar *Domenico Feti* (Rome 1589 — Venetie
1624). Eene dergelijke schilderij in de Oude Pinakothek te
München (No. 1238).

Uit het Depôt.

XVIIe eeuw.**359. God Vader en God Heilige Geest.**

H. 0.64, B. 0.42. D.

Uit het Depôt.

School van Bologna. Eerste helft

der XVIIe eeuw.

305. De marteling van S. Sebastiaan.

H. 0.76, B. 0.62. D.

Ten onrechte aan *Guercino* toegeschreven.

Aangekocht met de coll. Reghellini, 1831.

Tweede helft der XVIIde eeuw.**321. Muziekmakende Meisjes.**

H. 0.56, B. 1.02. D.

Ten onrechte vroeger aan *Luca Giordano* toegeschreven.

Aangekocht met de coll. Rainer, 1821.

ITALIAANSCHE SCHOOL. XVIIIe eeuw.**330. Landschap met Maria Magdalena.**

H. 0.395, B. 0.56. D.

Ten onrechte vroeger aan *Satror Rosd* toegeschreven; slechts van een zwak navolger van dezen kunstenaar.

Aangekocht met het volg. No. met de coll. Rainer, 1821.

331. Landschap met Paulus den Heremiet.

Maten, herkomst, enz. als het vorige No.

JARDIN. Karel du Jardin, Hollandsch landschap-, portret-, genre- en historieschilder en graveur, geb. 1622 te Amsterdam, overl. te Venetie 20 Nov. 1678. Leerling van Berchem; gedurende zijn oponthoud in den Haag (1656—1659) onder invloed van Potter's werken. Bezocht tweemaal Italie, waar hij den bijnaam „Bokkebaard” droeg. Van 1659—1674 te Amsterdam Jan Lingelbach en Willem Romeyn waren zijne leerlingen; Jan le Ducq volgde hem na.

581. Petrus voor den tempel de zieken genezende.

H. 1.75, B. 1.38. Gem. *K. DV. IARDIN fe . . . 73.*

In 1894 door den heer J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk te 's-Gravenhage in bruikleen gegeven.

73. Een waterval in Italie.

H. 0.65, B. 0.70. D. Gem. *K. DV. IARDIN. fe 1673.*

Kabinet Willem V.

JORDAENS. Hans Jordaens III, Vlaamsch historieschilder, geb. omstreeks 1595 te Antwerpen, overl. aldaar tuschen 1643 en '44. In 1620 lid van het Antwerpseche St. Lucasgilde.

434. De tocht der Israëlieten door de Roode Zee.

H. 0.85, B. 0.66. D. Gem. *H. Jordaeus F.*

In bruikleen van den Heer C. A. Gaunier-Heldewier.

KEIRINCX. Alexander Keirincx, (Keirinckx), Vlaamsch-Hollandsch landschapschilder, geb. 23 Januari 1600 te Antwerpen, overl. te Amsterdam October 1652. Tot circa 1627 werkzaam te Antwerpen, daarna te Amsterdam. Tijdelijk werkzaam te Londen, waar hij 1641 woonachtig was.

174. Boschrijk landschap.

H. 0.64, B. 0.92. P. Gem. *A Keirincx. Figuren van C. van Poeltenburgh.*
In 1758 op Honselaersdijk.

KESSEL. Zie Coques.

KEIJ or KEIJEN. Adriaen Thomasz Keij of Keijen, Vlaamsch portret- en historieschilder, omstreeks 1568 tot na 1589 te Antwerpen werkzaam. Waarschijnlijk leerling van zijn oom Willem Keij en onder invloed van Anthony Moro.

225. Portret van Prins Willem I van Oranje (1533—1584).

H. 0.47, B. 0.325. P.

Dit portret is een van de zeer weinigen van den Prins, die naar het leven geschilderd zijn. Een ander, in 's Prinsen jeugd waarschijnlijk door *Willem Keij* geschilderd, berust te Cassel. Afkomst onbekend.

KEIJSER. Thomas de Keijser, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. 1596 of 1597 te Amsterdam, begraven aldaar 7 Juni 1667. Zoon van den beroemden architect-beeldhouwer Hendrick de Keijser. Gevormd onder den invloed van Aert Pietersz, van Cornelis van der Voort en van Werner van Valckert. Werkzaam te Amsterdam, waar hij op Rembrandt, bij diens vestiging aldaar (1631), grooten invloed uitoefende.

77. Portret van een geleerde.

H. 0.825, B. 0.61. P. Gem. T. D. K. (aanéén) ANo. 1631.
Kabinet Willem V.

78. De burgemeesters van Amsterdam, het bericht ontvangende van de aankomst van Maria de Medicis (1638). Het zijn, van links beginnende: *Abr. Boom*, *Petr. Hasselaer*, *Abt. Coenr. Burgh*, *Ant. Oetgens van Waveren*, en de advocaat *Corn. van Davelaer*.

H. 0.285, B. 0.38. P.

De compositie van dit stuk heeft het idee aangegeven van drie medailles omstreeks het midden der XVIe eeuw gedreven, thans berustende op het Kon. Kabinet van Munten en Penningen te 's Gravenhage.

Kabinet Willem V.

KONINCK. Philips Koninck, Hollandsch landschap-, portret- en genreschilder en graveur, geb. 5 Nov. 1619 te Amsterdam, begraven aldaar 4 Oct. 1688. Leerling van zijnen broeder Jacob en van Rembrandt te Amsterdam, waar hij werkzaam was. Hij heeft veel gereisd. Zijne landschappen zijn soms grootsch en breed geschilderd met prachtige licht-effecten.

80. Gezicht op de monding eener rivier. Figuren van Joh. Lingelbach.

H. 0.65, B. 0.77. D.
Aangekocht te Brussel 1830.

KONINCK. Salomon Koninck, Hollandsch historie- en portretschilder en graveur, geb. 1609 te Amsterdam, begraven aldaar 8 Augustus 1656. Leerling van David Colijns, François Venant en Claes Moeyaert; werkzaam onder Rembrandt's invloed (1630—32) te Amsterdam.

36. De aanbidding der Koningen.

H. 0.80, B. 0.645. D. (van boven afgerond).

Vroeger aan *Gerbr. v. d. Eeckhout* toegeschreven, hoewel zonder twijfel een werk van *Salomon Koninck*.

Aangekocht 1762 voor het Kabinet Willem V.

LAIRESSE. Gerard de Lairesse, Hollandsch historieschilder en graveur, geb. 1641 te Luik, begr. te Amsterdam 21 Juli 1711. Leerling van zijn vader Reynier en van Bertholet Flémal te Luik Werkzaam te Amsterdam, tijdelijk te 's-Hertogenbosch, Utrecht (1665) en den Haag (1684). Werd in 1690 blind. Hoofd eener streng akademische richting en schrijver van het „Groot Schilderboeck”.

82. Achilles, door Ulysses herkend.

H. 1.39, B. 1.91. D. Gem. *G. Lairesse*.

Uit het Loo. Kabinet Willem V.

83. Ariadne door Bacchus getroost.

H. 1.75, B. 0.93. D.

In het Nationaal Museum, Huis ten Bosch. Later in het dépôt tot 1875.

LAPP. Jan Willemsz Lapp, Hollandsch landschapschilder, die 1623 lid van het Haagsche St. Lucasgilde werd. In Italie schijnt hij Elsheimer's invloed ondergaan te hebben, zoodat twee der hier volgende stukken vroeger zelfs aan dezen schilder werden toegekend; het derde is min of meer in den trant van Pijnacker en Mommers geschilderd. Zijn werk komt zeer zelden voor.

84. Italiaansch landschap.

H. 0.589, B. 0.682. Gem. *J. Lapp*.

Uit het Dépôt, 1875

273. Italiaansch landschap.

H. 0.16, B. 0.12. Koper. Van achteren gem. *Gio. Lap.*

Aangekocht 1821.

274. Italiaansch landschap.

Maten en herkomst als voren. Niet gemerkt.

LASTMAN. Pieter Pietersz Lastman, Hollandsch historieschilder, geb. 1583 te Amsterdam, begr. aldaar 4 April 1633. Leerling van Gerrit Pietersz. (Swelingh), omstreeks 1602. Te Rome (1604—1607) gevormd onder invloed van Elsheimer en Caravaggio; daarna werkzaam te Amsterdam, waar Jan Lievens (1617) en Rembrandt (1623) zijn leerlingen waren.

393. De opwekking van Lazarus.

H. 0.63, B. 6.92. P. Gem. *P. Lastman* (aaneen) *fecit* 1622; en *FECIT A 1622.*

Aangekocht te Utrecht 1875.

LAURI. **Filippo Lauri**, Italiaansch landschapschilder, geb. 1623 te Rome, overl. aldaar 1694. Leerling van zijn vader Baldassare Lauri, daarna van Angelo Caroselli. Hij schilderde dikwijls figuren in de landschappen van Claude Lorrain.

322. Landschap.

H. 0.69, B. 0.56. D.

Aangekocht met de coll. Reghellini, 1831.

LEYSTER. **Judith Leyster**, Hollandsche genre- en portret-schilderes, geb. tusschen 1600 en 1605 te Haarlem of Zaandam, overl. te Heemstede in Febr. 1660. Navolgster en leerlinge van Frans Hals; in 1633 echtgenote van Jan Miense Molenaer; werkzaam van 1636 of 1639 tot 1648 te Amsterdam, daarna te Heemstede. Hoewel door hare tijdgenooten hoog geroemd, zijn hare werken, (die voor Halsen doorgingen) eerst in de laatste jaren weder aan haar toegekend. Haar monogram bestaat eigenaardig uit de letters J. L. S. met een sterretje [leid-ster].

564. Het verleidelijke aanbod.

H. 0.309, B. 0.242. Gem. met haar monogram.

In 1892 te Dusseldorf aangekocht.

LIEVENS. **Jan Lievens**, Hollandsch historie-, landschap- en portret-schilder, graveur; geb. 24 Oct. 1607 te Leiden, begraven 8 Juni 1674 te Amsterdam. Leerling van Joris van Schooten te Leiden, en, evenals Rembrandt, van Lastman te Amsterdam (1617—1619). Van 1635 tot 1644 te Antwerpen (1631 korten tijd in Engeland), sedert 1646 te Amsterdam en in den Haag werkzaam, waar hij zeer gezien was. Zijn eerste werken zijn onder Rembrandt's invloed, later volgde hij de Antwerpse en zelfs de Venetiaansche scholen. Zijn tekeningen en zijne houtsneden zijn uitmuntend. Vele schilderijen van hem zijn verdwenen.

85. Borstbeeld van een grijsaard.

H. 0.66, B. 0.52. P.

Dit werk is uit den eersten tijl des schilders, ± 1630; hij heeft naar dit model verscheidene dergelijke studies gemaakt.

Te Leeuwarden en in het Kabinet Willem V als Rembrandt.

LINGELBACH. **Johannes Lingelbach**, Hollandsch schilder van Italiaansche landschappen, havengezichten en ruitergevechten, graveur; geb. 1623 te Frankfort a/M, overleden te Amsterdam in November 1674. Navolger van Wouwerman; 1643—1644 te Parijs, 1644—1650 in Italie. Verder tot aan zijn dood te Amsterdam. Hij schilderde figuren in de schilderijen van M. Hobbema, J. van Ruisdael, J. Hackaert, Ph. Koninck, J. Wijnants, A. Verboom en anderen.

88. **Tocht van Prins Willem II naar Amsterdam** (1 Aug. 1650).
 H. 0.581, B. 1.00. D. Gem. *J: lingelbach.*
 Uit het Loo. Kabinet Willem V.
89. **Vertrek van Karel II, Koning van Engeland uit Scheveningen** (2 Juni 1660.)
 H. 0.595, B. 1.00. D. Gem. *J: Lingelbach.*
 Herkomst als voren.
86. **Een zeehaven in den Levant.**
 H. 1.54, B. 1.94. D. Gem. *I: Lingelbach* 1670.
 Kabinet Willem V.
87. **De hooioogst.**
 H. 0.41, B. 0.525. P. Gem. *J. lingelbach.*
 Aangekocht op de veiling van der Pot, 1808, en 1825 in het Kabinet gekomen.
- LOO. Jacob van Loo**, Hollandsch historie-, genre- en portret-schilder. Geb. te Sluis 1614, overl. te Parijs 26 Nov. 1670 Onder invloed eerst van Rembrandt, later van B. van van der Helst en Jacob Backer. Te Amsterdam sedert 1642; te Parijs van 1662 tot 1670.
599. **Damesportret.**
 H. 0.885, B. 0.755. D. Gem. *J: v. Loo fecit.*
 Geschenk van den heer H. W. Mesdag te 's Gravenhage.
- LORENZO.** Zie **Piero di Cosimo.**
- MABUSE.** Zie **Gossaert.**
- MAES.** Nicolaes Maes, Hollandsch genre- en portretschilder, geb. te Dordrecht in Nov. 1632, begraven 24 Dec. 1693 te Amsterdam. Leerling van Rembrandt (omstreeks 1650). Hij woonde 1654—73 te Dordrecht en bezocht Antwerpen; vestigde zich 1673 te Amsterdam, om daar tot zijn dood te blijven. In zijn eersten tijd was hij een van Rembrandt's beste leerlingen en navolgers, maar na omstreeks 1660—65 schilderde hij slechts talrijke gemaniererde portretten, hard van kleur, die echter toen zeer gewild waren.
90. **Mansportret.**
 H. 1.26, B 1.01. D. Gem. Aet. 84. N. MAES 16
 Eene oorspronkelijke herhaling van dit portret in het Museum te Budapesth.
 Uit het Ministerie van Marine 1821 naar het Mauritshuis overgebracht.
- MAGNASCO. Allessandro Magnasco**, (gen. **Lissandrino**) Italiaansch (Genueesch) landschap- en figuurschilder, geb.

te Genua 1681, overl. aldaar 1747. Leerling van Filippo Abbiati te Milaan en aldaar werkzaam; eerst sedert 1735 weder te Genua. Zijn werk wordt gewoonlijk aan Salvator Rosa toegeschreven.

328. Landschap met een pelgrim.

Ovaal. H. 1.38, B. 1.09. D.

Aangekocht met het volg. No., met de coll. Reghellini, 1831.

329. Boerin in een landschap.

Maten en herkomst als het vorige No. Pendant.

332. Biddende monniken.

H. 0.53, B. 0.385. D.

Met het volg. No. in 1822 aangekocht.

333. Biddende Capucijner monniken.

Maten en herkomst als het vorige No.

Deze vier stukken werden vroeger aan *Salvator Rosa* toegeschreven

MAN. Cornelis de Man, Hollandsch genre-, portret-, kerk-schilder en graveur; geb. 1 Juli 1621 te Delft, overl. aldaar 1706. In 1642 te Delft in het St. Lucas Gild ingeschreven, daarna gedurende langen tijd in Frankrijk en Italie. In 1654 te Delft tot aan zijnen dood. Hij volgt onder anderen H. van Vliet, J. M. Molenaar en Pieter de Hooch na.

91. Boerenbruiloft.

H. 0.69, B. 0.84 D. Gem. *C. de Man.* (onduidelijk)

Aangekocht 1875 te Parijs.

MARSEUS. Otto Marseus van Schrieck, Hollandsch schilder van planten en insecten, geb. te Nijmegen in 1619 of 1620, begraven te Amsterdam 22 Juni 1678. Hij bezocht Italie (1652 te Rome) Frankrijk en Engeland. Werkzaam sedert zijne terugkomst bij Amsterdam. Schilderde o. a voor den Groothertog van Toscane en voor Maria de Medieis. Willem van Aelst was zijn leerling.

532. Planten en insecten

H. 1.015, B. 0.755. D. Gem. *OTTO Marseus. D. Schrieck* 1665.

Aangekocht 1886 te Amsterdam.

MAZZOLINO. Lodovico Mazzolini, Italiaansch (Ferrareesch) historieschilder, geb. omstreeks 1478 te Ferrara, overl. aldaar omstreeks 1528. Leerling van Lorenzo Costa of van Domenico Pannetti te Ferrara. Vervolgens onder invloed van Ercole Roberti. Voornamelijk werkzaam te Ferrara.

323. De kindermoord te Bethlehem.

H. 0.31, B. 0.375. P. Gem. 1548 : [sic] *FE*.
Aangekocht met de coll. Rainer, 1821.

MEITENS. Martinus Meitens III, Duitsch portret- en miniatuurschilder, geb. 24 Juli 1695 te Stockholm, overl. 23 Maart 1770 te Weenen. Gevierd hofschilder te Weenen. Leerling van zijn vader, die tot de Hollandsche schildersfamilie Mijtens behoorde, te Stockholm; na 1714 bereisde hij vele landen tot 1724.

37. Portret van Frans I, Keizer van Duitschland. (1708—1765.)

H. 1.66, B. 1.33. D.
Uit het Depôt, 1875.

38. Portret van Maria Theresia, Keizerin van Duitschland. (1717—1780.)

Maten en herkomst als voren. Pendant.

MEMLING. Hans Memling, Vlaamsche school. Geboren vóór 1430 (?), overleden te Brugge 11 Augustus 1494. Waarschijnlijk leerling van Rogier van der Weyde te Brussel. Sinds 1478 te Brugge vermeld; bezocht misschien Keulen en de Rijnstreeken. Waardig opvolger der gebroeders van Eyck en van zijn leermeester.

595. Mansportret.

H. 0.301, B. 0.223. P.
Aangekocht in 1894 voor f 6300.

METSU. Gabriel Metsu, Hollandsch genreschilder, geb. te Leiden 1630, begraven te Amsterdam 24 October 1667. Waarschijnlijk leerling van Dou te Leiden; in zijn jeugd onder invloed van Hals, later zich Rembrandt's licht-donker ten eigen makende. Sedert 1656 te Amsterdam werkzaam.

93. De jager.

H. 0.28, B. 0.235. P. Gem. *G. Metsu*. 1661.
Kabinet Willem V.

94. Het musiceerend gezelschap.

H. 0.585, B. 0.44. P. Gem. *G. Metsu*.
Kabinet Willem V.

95. De gerechtigheid, weduwen en weezen beschermend.

H. 1.54, B. 1.225. D. Gem. *G. Metsu*. (aaneen; onduidelijk.)
Na 1817 verworven. Deze schilderij waarschijnlijk omstreeks 1655 geschilderd, bevond zich 1667 in een huis te Leiden.

MEULEN. Zie Vermeulen.

MIEREVELT. Michiel Jansz Mierevelt, Hollandsch portret-schilder en graveur, geb. 1 Mei 1567 te Delft, overl. aldaar 27 Juni 1641. Leerling van Willem Willemsz. en van Augustijn, daarna van Anthony van Montfoort. Werkzaam te Delft, tijdelijk te 's Gravenhage, waar hij de hof-schilder der Prinsen van Oranje was. Vele aan hem toeschreven portretten zijn copieën in zijn atelier door leerlingen vervaardigd. Hiertoe behoorden onder anderen zijn zonen Pieter en Jan, Jacobus Delfff, W. en H. van der Vliet, Paulus Moreelse en Jan van Ravesteyn.

96. **Portret van Prins Willem I van Oranje de Zwijger** (1533—1584.)
H. 0.28, B. 0.23. Ovaal. Koper.
Aangekocht met de 5 volgende Nos. in 1828.
97. **Portret van Louise de Coligny**, vierde gemalin van Prins Willem I. (1555—1620.)
Maten en herkomst als voren. Gem. *Mierevelt*.
98. **Portret van Philips-Willem van Nassau, Prins van Oranje.** (1554—1618.)
Maten en herkomst als voren. Gem. *Mierevelt*.
99. **Portret van Prins Maurits van Oranje.** (1567—1625.)
Maten en herkomst als voren. Gem. *Aetatis 49 Ao. 1617 Mierevelt*.
100. **Portret van Prins Frederik-Hendrik van Oranje.** (1584—1647.)
Maten en herkomst als voren. Gem. *Mierevelt*.
101. **Portret van Frederik V van de Palts, Koning van Boheme (de Winterkoning).** (1596—1632.)
Maten en herkomst als voren. Gem. *Aetatis 16. Ao. 1613*.
Valsch gemerkt: *Mierevelt*.

COPIE NAAR MIEREVELT.

226. **Portret van Prins Maurits van Oranje.**
H. 1.19, B. 0.945. D.
Geschenk 1819.

MANIER VAN MIEREVELT.

507. **Portret van Johannes Uyttenbogaert** (1557—1644).
H. 0.485, B. 0.40. P.
Uit het Depôt, 1885

MIERIS. **Frans van Mieris de Oude**, Hollandsch genre-, portret- en historieschilder, geb. 16 April 1635 te Leiden, overl. aldaar 12 Maart 1681. Leerling van den glasschrijver Abraham Torenvliet, Gerard Dou en van Abraham van den Tempel. Werkzaam te Leiden, alwaar hij 1658 in het schildersregister wordt ingeschreven, en vele leerlingen had, o. a. Willem van Mieris, Arie de Vois en Karel de Moor. Zijn werk is altijd zeer gezocht geweest.

106. De bellenblazer.

H. 0.255, B. 0.18. P. Gem. *M.DC.LXIII. F. van Mieris. sect. Lugd. Bat.*
Van dit stuk bestaan verscheidene herhalingen.
Kabinet Willem V.

107. Portret van Florentius Schuijl, professor in de medicijnen en de botanie aan de Leidsche Hoogeschool. (1619—1669).

H. 0.21, B. 0.165. Koper. Gem. *F. van Mieris. fe. Ao. 1666.*
Kabinet Willem V.

108. Portret van Frans van Mieris zelf en van diens echtgenoote Curina van der Cock (?).

H. 0.275, B. 0.20. P. De handtekening is onleesbaar geworden.
Kabinet Willem V.

MIERIS. **Willem van Mieris**, Hollandsch genre-, historie-, portretschilder en graveur, geb. 3 Juni 1662 te Leiden, overl. aldaar 26 Januari 1747. Leerling van zijn vader Frans van Mieris en werkzaam te Leiden. Frans van Mieris zijn zoon en Hieronymus van der Mij waren zijne leerlingen.

109. De kruidenierswinkel.

H. 0.495, B. 0.41. P. Gem. *W. van Mieris. Fe. 1717.*
Afkomstig van het Loo. Kabinet Willem V.

MIGNON. **Abraham Mignon**, Duitsch, maar in Nederland gevormd stilleven-, vooral bloem- en vruchtschilder (een enkele maal schilderde hij ook portretten), gedoopt 21 Juni 1640 te Frankfort a/M., overl. aldaar of te Wetzlar 1679. Leerling van Jacob Marrel en van J. D. de Heem. Werkzaam geruimen tijd te Utrecht en te Amsterdam. Zijn beste werken evenaren bijkans de stukken van de Heem, hoewel zij hard van kleur zijn. Marie Sibylle Merian was zijne leerling (1658).

110. Bloemen en vruchten.

H. 0.75, B. 0.63. D. Gem. *AB, (aaneen) Mignon : fec.*
Kabinet Willem V.

111. Zomerbloemen.

H. 0.90, B. 0.725. D. Gem. AB, (aaneen) *Mignon. sec.*
Oranienstein en Kabinet Willem V.

112. Zomerbloemen.

Maten, merk en afkomst als voren.

MOEYAERT. Nicolaes (Claes) Cornelisz. Moeyaert, Hollandsch historie-, landschap-, genre-, portrettschilder en graveur: geb. omstreeks 1600 waarschijnlijk te Amsterdam, overl. aldaar na 1659, waarschijnlijk in 1669. Hij bezocht Italie, waar hij onder Elsheimer's invloed werkzaam was; na 1630 steeds werkzaam te Amsterdam. Zijne latere werken openbaren Rembrandt's invloed op hem. Salomon Koninck, Nic. Berchem, Jac. van der Does en J. B. Weenix waren zijne leerlingen.

394. Mercurius en Herse.

H. 0.537, B. 0.84. P. Gem. CL (aaneen) *Moeyart. sc Ao 1624.*
1876 in het Kabinet geplaatst.

395. Optocht van Silenus.

H. 0.525, B. 0.83. P. Gem. CL (aaneen) *Moeyart sec Ao 1634.*
Aangekocht te Frankfort 1875.

115. Koning Antiochus bij den wichelaar.

H. 0.80, B. 0.85. P. Gem. CL. (aanéén) *M. / 1636.*
Aangekocht 1873.

MOLENAER. Jan Miense Molenaer, Hollandsch portret-, genre- en historieschilder, geb. omstreeks 1600—1610 te Haarlem, begraven aldaar 19 September 1668. Waarschijnlijk leerling van Frans Hals, dien hij navolgde; gehuwd in 1633 met de schilderes Judith Leyster. Werkzaam te Haarlem en te Heemstede: van 1636 tot 1647 echter te Amsterdam, waar hij onder Rembrandt's invloed geraakte.

572—576. De vijf zinnen: Het gevoel, het gezicht, het gehoor, de reuk, de smaak.

H. 0.195, 0.196, 0.194, 0.195, 0.196.
B. 0.242, 0.239, 0.242, 0.243, 0.241.

P. Alle gemerkt *J. M. R.* (monogram) behalve het „gehoor”, terwijl het „gevoel” 1637 gedateerd is.
Aangekocht in 1893.

407. Boerenfeest.

H. 1.13, B. 1.48. D. Gem. *J Molenaer 1653.*
Aangekocht 1876.

MONI. Louis de Moni, Hollandsch genreschilder, geb. 1698 te Breda, overl. te Leiden 15 September 1771. Leerling van F. van Kessel en van C. E. Biset te Breda, later van Ph. van Dijk te 's-Gravenhage (1721—1725). Werkzaam te Leiden, tijdelijk te Cassel. Een der laatste navolgers van Dou's steeds meer in verval rakende school.

116. De kantwerkster.

H. 0.39, B. 0.325. P. Gem. L: *De Moni /:, 1742.*
Aangekocht 1829.

MOREELSE. Paulus Moreelse, Hollandsch portret- en historie-schilder, geb. 1571 te Utrecht, overl. aldaar 19 Maart 1638. Leerling van Mierevelt te Delft. Heeft zich ook als architect onderscheiden te Utrecht waar hij werkzaam was. Vóór 1604 in Italie. Dirck van Babueren behoorde tot de 28 leerlingen die men van hem aangetekend vindt.

118. Portret van den schilder zelf.

H. 0.72, B. 0.625. P. Gem. (waarschijnlijk valsch) *PM.* (aanéén).
Aangekocht 1875.

MORO. Anthonie Moro (Mor) van Dashorst, Hollandsch portret- en historieschilder, geb. te Utrecht omstreeks 1512, overl. te Antwerpen(?) tusschen 1576 en 1578. Leerling van Jan van Scorel te Utrecht omstreeks 1547. Hij bezocht Italie (1550 te Rome) was te Madrid hofschilder van Karel V en Philips II en vertoefde te Lissabon en in Engeland. Sedert 1559 werkzaam te Utrecht en te Antwerpen Tizian's werken bleven niet zonder invloed op hem, zooals zijn prachtige portretten bewijzen.

559. Portret van een aanzienlijk man.

H. 0.67, B. 0.53. D. Gem. *Antonius. morus pingebat Ao 1561.*
Door velen gehouden voor de beeltenis van Prins Willem I van
Oranje in zijn jeugd Men vergelijke een dergelijk portret
door Adriaan Key te Cassel, Cat. no. 30.
Aangekocht 1889.

117. Portret van een goudsmid.

H. 1.185, B. 0.90. P. Gem. A... *TATIS, XXXV.* 1564.
Kabinet Willem V.

MOUCHERON. Frederick de Moucheron, Hollandsch landschapsschilder en graveur, geb. 1633 te Emden, begraven te Amsterdam 5 Januari 1686. Leerling van Jan Asselijn te Amsterdam; hij bezocht gedurende drie jaren Frankrijk en was vervolgens tot aan zijn dood te Amsterdam werkzaam. Zijn landschappen stellen Italiaansche gezichten voor in den trant van Hackaert en Both. Adriaen van de Velde en Lingelbach schilderde figuren in zijne schilderijen.

121. Italiaansch landschap. Figuren van Joh. Lingelbach.

H. 0.92, B. 1.22. D. Gem. *Moucheron. fl.*
Aangekocht 1827.

122. De hinderlaag.

H. 0.85, B. 0.70. D. Gem. *Moucheron.*
Herkomst onbekend.

MULIER. Pieter Mulier de Oude, Hollandsch zeeschilder, geb. omstreeks 1615 te Haarlem, sedert 1640 Lid van het St. Lucasgilde aldaar, begraven te Haarlem 22 April 1670. Navolger van Salomon van Ruysdael en van Simon de Vlieger. Zijne vrij talrijke werken gaan tot dusver meest op naam van Pieter de Vlieger (die niet bestaan heeft) of Pieter Molijn; ook op dien van den Antwerpschen schilder Pieter van Loon. Zijn zoon was Pieter Mulier II, bijgenaamd de Mulieribus of Tempesta.

549. Meergezicht.

H. 0.40, B. 0.61. P. Gem. *P M L.* (aanéén).
Geschenk van Dr. A. Bredius. 4889.

MURILLO. Bartolomé Estéban Murillo, Spaansch historie-, portret-, genre- en landschapschilder, gedoopt te Sevilla 1 Januari 1618, overlij. aldaar 3 April 1682. Leerling van Juan del Castillo te Sevilla, omstreeks 1642—1644 te Madrid werkzaam onder Velasquez, waar hij van de meesterstukken der Italiaansche en Nederlandsche scholen een blijvenden indruk verkreeg. Werkzaam te Sevilla sinds 1645.

296. Maria met het kind Jezus.

H. 1.90, B. 1.37. D.
Door Koning Willem I vóór 1826 te Antwerpen aangekocht; het stuk moet uit een klooster te Yperen stammen.

MUSSCHER. Michiel van Musscher, Hollandsch portret-, genreschilder en graveur, geb. 27 Januari 1645 te Rotterdam, overlij. te Amsterdam 20 Juni 1705. Volgens Houbraken leerling van Saeghmeulen, Abr. van den Tempel (1661). Metsu (1665) en A. van Ostade (1667). Werkzaam hoofdzakelijk te Amsterdam. Onder zijn zeer uitvoerig geschilderd werk in Mieris en van der Werffs trant, verdienend zijne genrestukken bijzondere vermelding.

123. Familietafel.

P. 0.90, B. 1.06. D. Gem. *Ao: 1681 in Amsterdam Ml: v: Musscher Pinxit.*
Vroeger ten onrechte als portret van den schilder en zijn gezin.
Aangekocht 1829.

MIJTENS. Johannes Mijtens, Hollandsch historie- en vooral portretschilder, geb te 's-Gravenhage (?) omstreeks 1614. begr. aldaar 24 Dec. 1670. Waarschijnlijk leerling van zijn oom Daniel Mijtens den Oude en van Isaack Mijtens. Werkzaam te 's Gravenhage; 1639 in het schildersregister

ingeschreven. Zijn zoon Daniel, Adriaen van der Wiele en Nicolaes Lissant behoorden tot zijne leerlingen.

113. Portret van Frederik Lodewijk van Brederode-Bolsweert. (1628—1693).

H. 1.05, B. 0.84. D. Gem. *I.A.N Mijtens* (aanéén) F.
Afkomit onbekend.

114. Portret eener vorstin.

H. 1.50, B. 1.855. D. Gem. als voren.
Misschien een der vier dochters van Prins Frederik Hendrik.
Waarschijulijk uit Honsholredijk afkomstig.

429. Portret van Maria Henrietta, Prinses van Engeland. gemalin van Prins Willem II (1631—1660).

H. 1.33, B. 1.23. D.
In 1758 bevond het zich op Honsholredijk dit portret „na 't leven in 't gewaad eener Americaane, hebbende een Moor bij zig, geschildert door den beroemden Haag'schen konstschilder *J. Mijtens*.“
Uit het Depôt, 1875.

MIJTENS, Martinus. Zie Meitens.

NAIVEU. Zie Hollandsche School, omstreeks 1660.

NASON. Pieter Nason, Hollandsch portret- en stillevenschilder, geb. 1612 te Amsterdam, overl. te 's Gravenhage tusschen 1688—1691; woonde tot 1638 te Amsterdam. In 1639 te 's Gravenhage in het schildersregister ingeschreven.

124. Portret van Willem Frederik, graaf van Nassau. (1613—1664.)

H. 1.22, B. 0.925. D. Gem. *Nason. f* 1662.
Uit het Depôt, 1875.

NEEFFS. Pieter Neeffs de Jonge, Vlaamsch schilder van gebouwen, gedoopt te Antwerpen 23 Mei 1620, overl. aldaar na 1675. Leerling van zijn gelijknamigen vader en te Antwerpen werkzaam. De schilderijen van hem en van zijn vader gelijken zeer op elkander.

248. Het inwendige eener Katholieke Kerk.

H. 0.34, B. 0.48. P. Gem. *Peeter neeffs 1654. f franck.* (aaneen).
(Frans Francken III stofteerde dit stuk met figuurtjes.)
Kabinet Willem V.

NETSCHER. Caspar Netscher, Hollandsch portret- en genreschilder en graveur, geb. 1639 te Heidelberg, overl. te 's-Gravenhage 15 Januari 1684. Reeds jong in Holland, waar hij leerling werd van Hendrick Coster te Arnhem, en van ter Borch (1655) te Deventer. In 1659 te Bordeaux;

sedert 1661 in den Haag. Theodoor en Constantijn Netscher, Johannes Vollevens en Jacob van der Does de Jonge behoorden tot zijne leerlingen.

125. De zangles.

H. 0.44, B. 0.36. P. Gem. *C. Netscher.* (aaneen) Ao 1665.

Heeft vroeger steeds gegolden als portret van den schilder en zijn gezin.
Kabinet Willem V.

126. Portret van den Heer van Waalwijk.

H. 0.18, B. 0.39. D. Gem. *C. Netscher.* (aaneen) 1677.

Legaat van Jonkvr. P. E. A. de Forestier van Waalwyk, 1855.

127. Portret van de echtgenoot van den voorgaande.

Maten en herkomst als No. 126. Gem. *C. Netscher:* (aaneen) fec 1683.

NIEUWLANDT. Zie Hollandsche School omstreeks 1625.

OCHTERVELT. Jacob Ochtervelt, Hollandsch genre- en portretschilder, geb. te Rotterdam vóór 1635, overl. te Amsterdam (?) vóór 1700. Volgens Houbraken leerling van Berchem. Navolger van Metsu, de Hoogh en ter Borch; vooral van dezen laatsten. Omstreeks 1655—1672 werkzaam te Rotterdam; in 1674 te Amsterdam.

195. De vischboer.

H. 0.555, B. 0.44. D. op P. Gem. *Jac Ochtervelt.*

Aangekocht 1826.

OLIS. Jan Olis, Hollandsch genreschilder, geb. omstreeks 1610 te Gorinchem, overl. na 1655, waarschijnlijk te Dordrecht, waar hij steeds werkzaam was. Zijn werk is dikwijls verward met dat van Jan Lys en van Dirck van der Lisse.

537. Portret van een geleerde.

H. 0.25, B. 0.195. P. Gem. *J olis.*

Aangekocht 1887.

OOSTERWIJCK. Maria van Oosterwijk, Hollandsche bloemschilderes, geb. 27 Aug. te Nootdorp bij Delft, overl. 12 Nov. 1693 te Uitdam. Leerlinge van J. Davidsz. de Heem te Utrecht (?) Werkzaam te Delft en te Amsterdam. Haar schilderijen zijn weinig talrijk, daar zij langzaam werkte. Geertje Pietersz was hare dienstmaagd en leerlinge.

468. Bloemen in een vaas.

H. 0.62. B. 0.475. D. Gem. *Maria van Oosterwijk.*

Aangekocht 1882 te Brussel.

OOSTSANEN. Zie Cornelisz.

OPSTAL. Zie Coques.

ORBETTO. Zie Turchi.

OSTADE. Adriaen van Ostade, Hollandsch genre-, portret-, stillevenschilder en etscher, gedoopt 10 Dec. 1610 te Haarlem, begraven aldaar 2 Mei 1685. Leerling van Frans Hals en onder invloed van Brouwer en van Rembrandt. Werkzaam te Haarlem. Zijn eerste schilderwerk is in Brouwer's trant met eenigzins koude, blauwachtig grijze kleuren; daarna schildert hij breeder, warmer van toon om later zijn stukken steeds afgewerkter te maken, met fijne, grauwe, doorzichtige kleuren. Ook zijne tekeningen en etsen zijn uitnemend fraai. Zijn broeder Isaac, Cornelis Bega en Cornelis Dusart, Michiel van Musscher en Richard Brakenburgh waren zijne leerlingen.

580. Boerenfeest

H. 0.473, B. 0.636. P. Gem. A. v. Ostade 163 . .
Uit den eersten tijd van den meester.
Te Londen in 1894 aangekocht.

587. Het huwelijksaanzoek.

H. 0.63, B. 0.51. P.
Uit den tweeden tijd des kunstenaars: tuschen 1650—1655 geschilderd.
In bruikleen van Dr. A. Bredius sinds 1890.

128. Boeren in een herberg.

H. 0.475, B. 0.39. P. Gem. A.v. (aaneen) Ostade. 1662.
Dit stuk en het volgende is van zijn laatste manier.
Kabinet Willem V.

129. De vioolspeler.

H. 0.45, B. 0.42. P. Gem. A.v. (aaneen) OSTADE. 1673.
Kabinet Willem V.

PAGHOLO. Zie Bartolommeo.

PALAMEDESZ. Anthonie Palamedesz., Hollandsch schilder van galante gezelschappen, corps de gardes, portretten, landschappen en stillevens. Geboren te Delft pl. m. 1601, overl. 27 November 1673 op reis naar Amsterdam. Onder Mierevelt's invloed te Delft (6 December 1621 aldaar in het Gilde ingeschreven), later te Haarlem onder den invloed van Hals' school. Woonde te Delft. Hij evenaart in de beste gezelschappen van zijn eersten tijd bijna ter Borch's vroege werken. Leermeester van Ludolph de Jongh, broeder van Palamedes Palamedesz. Schilderde figuren in de werken van B. van Bassen, Anth. de Lorme en anderen.

615. Muziek na den maaltijd.

H. 0.474, B. 0.726, P. Gem. *A palamedes*. 1632.
Pendant van het volgende.
In bruikleen van de douairière de Jonge-de Kock.

614. Vrolijk gezelschap.

H. 0.549, B. 0.89. P. Gem. *A. Palamedes*. 1633.
Tent. Oude Meesters te 's Gravenhage, 1893.
Tent. Oude Schilderkunst te Utrecht, 1894.
In bruikleen van de douairière de Jonge-de Kock.

616. Portret van Marinus van Stavenisse, ridder van St. Michiel.

H. 0.826, B. 0.697. Doek. Gem. *A Et: 59. Ao. 1660. AP* (aaneen) *alamedes. pinxit*.
In bruikleen van de douairière de Jonge-de Kock.

PALMA. Giacomo Palma de Oude (**Palma vecchio**), Italiaansch (Venetiaansch) historie- en portretschilder, geb. omstreeks 1480 te Serinalta bij Bergamo, overl. 1528 te Venetie. Leerling van Giov. Bellini, onder invloed van Giorgione en Tiziaan. Werkzaam te Venetie.

344. Portret eener jonge vrouw.

H. 0.53, B. 0.413 D. Zwaar gesleten.
Konink. Engelsche Verzamelingen.
Verz. Willem III en Johan Willem Frieso.
Het Loo. Kabinet Willem V.

PAPE. Abraham de Pape, Hollandsch genre-, en misschien ook portretschilder, geb. te Leiden omstreeks 1620—1625. overl. aldaar 15 Sept. 1666. Leerling van Gerard Dou en een der eerste leden van het Leidsche St. Lucasgilde, in 1648 opgericht. Zijn werk komt vrij zeldzaam voor.

130. Oude vrouw een haan plukkende.

H. 0.49, B. 0.42. P. Gem. *A. DE PAPE*.
Aangekocht 1827.

PEETERS. Zie Coques.

PIERO. Piero (Pietro) di Cosimo. Ook Pietro di Lorenzo genoemd. Florentijnsch historie- en portretschilder, geb. 1462 te Florence, overl. aldaar in 1521. Leerling van Cosimo Rosselli, te Rome (1482—84), en ontwikkeld onder invloed van Filippino Lippi en de school van Milaan. Werkzaam te Florence.

288. Portret van den florentijnschen architect Giuliano da San Gallo. (1443—1517).

H. 0.75, B. 0.335. P.
Dit en het volgende portret, vroeger als Durer, Lucas van Leiden, Duitsche school enz. gecatalogiseerd, vindt men bij Vasari in

het leven van Piero di Cosimo beschreven als volgt: *Francesco dasan Gallo ancora ha di Mano di Piero due ritratti, l'uno di Giuliano suo padre, l'altro di Francesco Giamberti suo avolo, che paion vivi.*

Kon. Engelsche Verzameling. Het Loo. Kabinet Willem V.

287. Portret van Francesco Giamberti, oom van den voorgaanden.

H. 0.478, B. 0.34.

Herkomst als voren.

PIERSON. Christoffel Pierson, Hollandsch portret-, landschap- en stillevenschilder, geb. 19 Mei 1631 te 's-Gravenhage, overl 11 Aug. 1714 te Gouda. Leerling van Barth. Meyburg te Schiedam; bereisde Duitschland (1653); te Gouda (1654—80), te Schiedam (1680—91) en wederom te Gouda (1691) werkzaam. Als glasschilder herstelde hij aldaar de beroemde kerkglazen. Was ook dichter.

474. Portret van Joris Goethals, predikant te Hoorn. (1584—1670).

H. 0.374, B. 0.282. P. Gem. *Chr. Pierson.* 1667.

Legaat van Mr. W. N. Lantsheer, 1883.

POEL. Egbert Lievensz. van der Poel, Hollandsch landschap- en genreschilder, gedoopt 9 Maart 1621 te Delft, begraven 19 Juli 1664 te Rotterdam. Werkzaam te Delft en te Rotterdam (omstreeks 1655). Zijn landschappen en zijn boerenbinnenhuizen hebben groote verdiensten.

133. Ontscheping van visch bij maanlicht.

H. 0.465, br. 0.38. Gem. *E. der Poel.*

Nà 1817 in het Museum opgenomen.

PORTA. Zie Bartolommeo.

POT. Hendrick Gerritsz Pot, Hollandsch historie-, portret- en genreschilder, geb. omstreeks 1585 te Haarlem, overl. te Amsterdam in 't begin van Oct. 1657. Leerling van Karel van Mander en gevormd onder invloed van Frans Hals. Werkzaam te Haarlem en later te Amsterdam. In 1644 voorbijgaand te Londen, waar hij Karel I schilderde. Zijne schilderijen worden soms aan Dirck Hals, Ant. Palamedes en Jac. A. Duck toegeschreven.

475. Galant gezelschap.

H. 0.410, B. 0.56. P. Gem. *HP.* (aanéén).

Aangekocht 1883.

POTTER. Paulus Potter, Hollandsch dier- en landschapsschilder, etser; gedoopt 20 November 1625 te Enkhuizen, begraven te Amsterdam 17 Januari 1654. Leerling van zijn vader Pieter Potter te Amsterdam en van Jacob de Wet te Haarlem (1642). Werkzaam te Delft (1646—1648) den Haag (1649-1652) overigens te Amsterdam. Uitstekend tekenaar, begaafd met een ongelooflijken werkkracht, heeft hij, hoewel op 29jarigen leeftijd gestorven, een menigte schilderijen en fraaie etsen nagelaten. Zijn portret door B. van der Helst bevindt zich in het Kabinet.

136. De jonge stier.

H. 2.38, B. 3.45. D. Gem. *Paulus. Potter. f. 1647.*
Kabinet Willem V.

137. Het spiegelende koetje.

H. 0.44, B. 0.615. P. Gem. *Paulus. Potter f. 1648.*
Kabinet Willem V.

138. Vee in de weide.

H. 0.35, B. 0.46. P. Gem. *Paulus. Potter F 1652.*
Kabinet Willem V.

POTTER. Pieter Symonsz Potter, Hollandsch historiegenre-, stillevens- en landschapschilder, geb. omstr. 1600 te Enkhuizen, begraven 4 October 1652 te Amsterdam. Omstreeks 1628—1630 te Leiden als glas-schrijver en schilder werkzaam, 1631 te Amsterdam waar hij 1639 aan het hoofd van een goudleerfabriek stond: 1647 tijdelijk in den Haag. Vader en leermeester van Paulus Potter.

409. Herders met vee.

H. 0.54, B. 0.815. P. Gem. *P. Potter. f. 1638.*
Men beoordeele dezen verdienstelijken schilder niet uitsluitend naar dit werk, maar zie bijv. zijne stroosnijders te Amsterdam, zijn stillevens te Berlijn, zijn corps-de-garde in de coll. Dahl te Düsseldorf, enz.
Aangekocht 1876.

POURBUS. Zie Francken.

POUSSIN. Zie Dughet.

PYNACKER. Adam Pynacker, Hollandsch landschapschilder en graveur, gedoopt 13 Febr. 1622 te Pynacker bij Delft, begraven 28 Maart 1673 te Amsterdam. Vormde zich naar Jan Both, reisde in Italie en was omstreeks 1649 te Delft, in 1657 te Schiedam, doch hoofdzakelijk te Amsterdam werkzaam.

132. De bergstroom.

H. 1.00 , B. 0.88 D. Gem. *APijnacker* (aaneen).

Door ruiling met het RijksMuseum te Amsterdam in 1825 verkregen.

PYNAS. Jan Symonsz Pynas, Hollandsch historieschilder, geb. 1583 te Amsterdam, begraven aldaar 27 Dec. 1631. Hij bezocht met Lastman Italie, waar hij zich aan Elsheimer aansloot (1605). Overigens werkzaam te Amsterdam; in de XVIIe eeuw was zijn werk zeer gezocht, hoewel het vaak hard en onaangenaam van kleur is.

131. Christus aan het kruis.

H. 1.16 , B. 0 845. P. Gem. *Jan. Pijnas*.

Aangekocht 1874.

QUAST. Pieter Jansz. Quast, Hollandsch genre-, historie-, portrettschilder en graveur, geb. 1606 te Amsterdam, overl. aldaar in Juni 1647. Navolger van Adriaen Brouwer, dien hij in zijne beste werken zeer nabij komt. Werkzaam te Amsterdam en den Haag. Men kent vele tekeningen van zijn hand.

447. De triumpf der zotheid.

H. 0.695 . B. 0.99. P. Gem. *PQ.* (monogram) 1643 (aaneen).

Aangekocht 1879 te Parijs.

QUELLINUS. Zie Coques.

RAUWAERT. Zie Heemskerck.

RAVESTYNN. Jan Anthonisz. van Ravesteyn, Hollandsch portrettschilder, geb. omstreeks 1572 (?), overl. te 's-Gravenhage 21 Juni 1657. Sedert 1598 lid van het Haag'sche St. Lucasgilde. In zijn eersten tijd (tot 1625) een onzer beste portrettschilders. Hij had talrijke leerlingen.

419. Portret van kolonel Nicolaes Smelsinc, Luitenant-Gouverneur van Overijssel. (1560/1561—1629).

H. 1.15 , B. 0.97. D. Gem. Ano. 1611. *Raveste . . .*

Uit het Depôt (1876).

418. Portret van Graaf Jan II van Nassau. (1531—1623).

H. 1.15 . B. 0.97. D. Gem. Ano 1611. *J. Ravesteyn Fecit.*

Uit het Depôt (1876).

139 , 140 , 141 , 144 , 416 , 423 , 426 , 143 , 420 , 421 , 422 , 425 , 424 , 417 , 142 , 455 , 414 , 415 , 438 , 439 , 456. Portretten van 21 officieren waarschijnlijk op last van Prins Maurits geschilderd.

De maten varieeren van H. 1.18, B. 0.975 tot H. 1.10, B. 0.92.
 Drie stukken zijn *J. Ravesteyn* (aaneen) F., vier: *R. F.*, twee
J. R. (aaneen) en een *R.* gemerkt Gedateerd 1611 zijn 7 stukken,
 1612 vijf, 1615 twee, 1616 een, 1621 twee en 1624 een stuk.
 In 1875, '76 en '80 uit het Depôt.

- 119. Portret van Amalia Elisabeth, gravin van Hanau, gemalin van Willem V, landgraaf van Hessen-Cassel.**
 H. 0.64, B. 0.56. P. Boven gemerkt. Anno 1617. FIL' DE HANNAV.
 Aangekocht in 1820.
- 120. Portret van Ernestine Jolande, prinses van Ligne-Aremberg, gemalin van Jan Graaf van Nassau-Siegen.**
 H. 0.64, B. 0.54. P.
 Boven staat met later schrift: *Ernestina, Femme de Conte Jan de Nass.*
 Afkomst onbekend.

REMBRANDT. Rembrandt Harmensz. van Rijn, Hollandsch portret-, historie-, landschapschilder en etscher, geb. 15 Juli 1606 te Leiden, begraven 8 October 1669 te Amsterdam. Leerling van Jacob van Swanenburg te Leiden, en, omstreeks 1623, gedurende zes maanden van Pieter Lastman te Amsterdam. Tot ongeveer Juni 1631 te Leiden; verder tot aan zijn dood te Amsterdam werkzaam. Als schilder en etscher overtreft hij alle Hollandsche kunstenaars in het schilderachtig weergeven der natuur in hare verschillendste uitingen; in de meesterlijke behandeling van het licht- en -donker, en wat zijne portretten betreft, in de volmaakte uitdrukking van het karakter. Hoewel het grootste deel van zijn loopbaan een gezocht en gevierd kunstenaar, had hij in de laatste jaren zijns levens (1654—1669) met groote finantieele zorgen te kampen, terwijl juist uit dien tijd zijn beste werken, o. a. burgemeester Six (1665) en de Staalmeesters (1662), dagteekenen. Tot aan zijn dood werkte hij met ongebroken kracht, steeds iets hoogers, beters zoekende en bereikende. Van zijne 500 schilderijen bezit ons vaderland er nauwelijks meer dan circa 30 waarvan 14 in het Mauritshuis. Bijkans alle grote Holl. schilders hebben meer of minder onder zijnen invloed gestaan; tot zijn zeer talrijke leerlingen behoorden Dou, Jacob Backer, Gov. Flinck, Ferd. Bol, Phil. Koninck, Gerbr. van den Eeckhout en Carel Fabritius.

- 556. Portret van Rembrandt's moeder Neeltje Willemsdr. van Zuytbrouck.** (overl. 1640).
 H. 0.17, B. 0.13. P.
 Bode no. 19. Geschilderd omstreeks 1628. Het pendant, de vader van Rembrandt, hangt in het Museum te Nantes.
 In bruikleen van Dr. A. Bredius (1890).

- 565. Studie naar Rembrandt's vader Harmen Gerritsz. van Rijn (1565—1630).**
 H. 0.47, B. 0.39. P.
 Bode no. 30. Geschilderd omstreeks 1628—29.
 Door Rembrandt in 1630 geëtst. (Bartsch n°. 304).
 In bruikleen van Dr. A. Bredius (1892).
- 148. Portret van Rembrandt zelf.**
 H. 0.375, B. 0.29. P.
 Bode no. 16. Geschilderd omstreeks 1629.
 Door den schilder geëtst in 1629. (Bartsch n°. 338.)
 Kabinet Willem V.
- 598. Lachend man.**
 H. 0.154, B. 0.122. Koper.
 Bode no. 12. Geschilderd omstreeks 1629—30. Reeds 1633 door door J. G. van Vliet geëtst. (Bartsch n°. 21; Rovinski n°. 197.)
 Aangekocht te Parijs 1894.
- 577. Portret van een jong meisje.**
 H. 0.564, B. 0.445. P. Gemerkt *RH* (aaneen).
 Bode no. 52. Geschilderd omstreeks 1630.
 In bruikleen van Dr. A. Bredius (1893).
- 145. Simeon in den tempel.**
 H. 0.60, B. 0.48. P. Gem. *RH*. (aaneen) 1631.
 Bode no. 44. Het bovenstuk, 0.13 hoog, thans onder de lijst verborgen, is er later bijgevoegd om het tot pendant van Dou's jonge moeder te maken. In 1733 was dit nog niet geschied.
 Het Leo. Kabinet Willem V.
- 146. De anatomische les van Professor Nicolaes Pietersz. Tulp. (1593—1674.)**
 H. 1.625, B. 2.165. D. Gem. *Rembrant fe.* 1632.
 Bode no. 55. Dit stuk werd voor het Amsterdamsche chirurgijns-gilde geschilderd; met dit werk werd Rembrandt te Amsterdam in één de gevierdste en meest gezochte portretschilder van zijn tijd.
 Het heeft veel geleden. De handtekening is geheel overschilderd.
 Aangekocht te Amsterdam in 1828 voor f 32 000.
- 149. Portret van Rembrandt zelf, in fantastische kleeding („de officier”).**
 H. 0.625, B. 0.47. P. Gem. *Rembrandt. fe.*
 Geschilderd omstreeks 1634—35.
 Een oude kopie van ongeveer dezelfde grootte te Stockholm.
 Kabinet Willem V.
- 579. De rust op de vlucht naar Egypte.**
 Grauwte. H. 0.383, B. 0.35. Papier op hout. Gem. *Rembrandt. f.*
 Bode n°. 132. Geschilderd omstreeks 1635—36.
 Aangekocht te Leeds in 1894.
- 552. Jonge vrouw zich kleedende.**
 H. 0.735, B. 0.635. P. Gem. *Rem* (rechts is een klein stuk afgesneden.)
 Geschilderd omstreeks 1637—38.
 In bruikleen van Dr. A. Bredius (1889).

147. Suzanna in het bad.

H. 0.475, B. 0.39 P. Gem. *Rembrant ff* 1637. (gedeeltelijk van later oorsprong.)
Kabinet Willem V.

560. Studiekop. Vermoedelijk portret van Rembrandt's broeder Adriaen Harmensz. van Rijn. (1597/1598—1654.)

H. 0.78, B. 0.66. D. Gem. *Rembrandt. f.* 1650.
Dezelfde man is meermalen door Rembrandt geschilderd en geest; te St. Petersburg is o. a. een portret van 1654, een ander met een helm op thaus in het Museum te Berlijn.
Aangekocht van Ch. Sedelmeyer te Parijs 1891, frs. 30 000.

610. Portret van eene oude vrouw.

H. 4.197, B. 0.158. P.
Omstreeks 1657 geschilderd. Bij den heer *R. Kann* te Parijs bevindt zich een dergelijk nog iets breder geschilderd portret.
Door Dr. A. Bredius in 1897 in Rusland aangekocht en in bruikleen gegeven.

584. Homerus.

H. 1.08, B. 0.824 (Rechts en links afgesneden). D. Gem. *ndt. f* 1663.
Deze schilderij heeft waarschijnlijk den dichter voorgesteld zijne verzen dicteerende aan een persoon, waarvan men rechts onder aan alleen nog twee vingertoppen ziet. Rembrandt heeft als model het borstbeeld van Homerus genomen, dat 1656 in den inventaris van zijn goederen voorkomt. Terwijl de meeste schilderijen in het Kabinet uit zijn eerste werkjaren zijn (uitgez. nr. 560 en 610) is deze een specimen van zijn laatste steeds breder wordende manier.

In bruikleen van dr. A. Bredius (1894).

RENI. Copie naar Guido Reni, Italiaansch (Bologneesch) historieschilder, geb. 4 Nov. 1575 te Calvenzano bij Bologna, overl. te Bologna 18 Aug. 1642. Leerling van Denis Calvaert en van de Carracci.

325. Cupido.

H. 1.14, B. 0.675. D.
Aangekocht met de coll. Reghlini 1831.

REIJGER. Jacob de Reyger, weinig bekend Hollandsch portretschilder, vóór 20 September 1645 in Engeland overleden. Tot nu toe is deze schilderij de enige van hem bekende.

608. Mansportret.

H. 0.218, B. 0.19. P. Gem. *J. de Reijger f.*
Aangekocht in 1897; uit Engeland afkomstig.

ROOS. Johann Heinrich Roos, Duitsch portret-, dier-, landschapschilder en graveur, geb. 27 October 1631 te Ottersberg in de Palts, overl. te Frankfort a/M. 3 October 1685. Leerling van den weinig bekenden schilder Guilliam du Gardyn, van Cornelis de Bie en van Barent Graat te Amsterdam. Werkzaam, na groote reizen, te Frankfort (1668). Zijn vier zonen en zijne broeders Theodoor en Philip waren eveneens schilder.

280. Italiaansch landschap.

H. 0.64, B. 0.53. D. Gem. *J H Roos.* (aaneen) *fecit.* 1670.
Stadhoudelijk kwartier te Leeuwarden. Kabinet Willem V.

ROTTENHAMMER. Hans Rottenhammer, Duitsch historieschilder, geb. 1564 te München, overl. 1623 te Augsburg. Leerling van zijn vader Thomas, sedert 1582 van Johann Donauer te München. Later te Rome onder Michel Angelo's en te Venetie onder Tintoretto's invloed werkzaam. Na 1607 afwisselend te Augsburg en te München. Werkte samen met Jan Brueghel en Paulus Bril.

284. De val van Phaëton.

H. 0.39, B. 0.54. Koper. Gem. 1604. *Hns Rottenh F.* Het landschap wellicht door *Paulus Bril.* (1554—1626.)
Kabinet Willem V.

281. De ontmoeting van David en Abigaël.

H. 1.65, B. 2.03. D. Het landschap wordt aan *Jan Brueghel* toegeschreven. Zie het volgende No.
Het Loo. Nat. Museum in 1800. Na 1817 in het Mauritshuis.

282. Philippus doopt den Kamerling van de Koningin van Candace. (Handel. VIII 27—39).

H. 1.60, B. 1.94. P. De achtergrond wordt toegeschreven aan *Jan Brueghel.*
Tegenhanger (?) van het vorige No. Herkomst als voren.

ROTTENHAMMER. Hans Rottenhammer. Zie ook **Brueghel** (nº. 283, 285.)

RUBENS. Petrus Paulus Rubens, Vlaamsch historie-, portret- en landschapschilder, geb. te Siegen 28 Juni 1577, overl. te Antwerpen 30 Mei 1640. Leerling van Tobias Verhaeght, Adam van Noort en Otto van Veen te Antwerpen (1594—1598). Van 1600—1608 in Italie en in Spanje, vooral te Venetie; na dien tijd te Antwerpen. Tusschen 1620 en 1625 te Parijs en tusschen 1628 en 1630 in Spanje en Engeland. Hoofd der Vlaamsche schilderschool der XVIIe eeuw, een der grootste historieschilders van het Noorden. Zijn meest beroemde leerling was Anthonie van Dyck. Het aantal zijner schilderijen is buitengemeen groot (er bestaan ongeveer 1200 gravures naar); zeer dikwijls zijn deze echter grootendeels het werk zijner leerlingen.

234. De Naïaden den hoorn des overvloeds vullende.

H. 0 675 , B. 1.07. P. Het landschap is van Jan Brueghel , den fluweelen.

Op de achterzijde van dit stuk leest men : *Dese schildery sal men bestellen ten huyse van de h. Samuel Zuerius Rentmeester van syn Hoocheyts Domeynen etc.* tot
B(reda)

Rooses n°. 650a.

Dit fraaie stuk , geschilderd omstreeks 1615—18 , (ook overeenkomstig de oude overlevering) is van Rubens zelf en niet door van Balen , aan wien het vroeger werd toegeschreven , geschilderd . Het Loo. Kabinet Willem V.

253. Adam en Eva in het Paradijs.

H. 0.75 , B. 1.155. P. Gem. PETRI PAVLI RVBENS. FIGR. en IBRVEGHEL FEC. De figuren zijn van Rubens , het landschap en de dieren van Jan Brueghel den fluweelen.

Omstreeks 1620 geschilderd. Rooses n°. 97.
Kabinet Willem V.

250. Portret van Isabella Brant , eerste echtgenoote van Rubens , (geb. 1591 , gehuwd 1609 , overl. 1626).

H. 0.96 , B. 0.73. P.

Omstreeks 1620 geschilderd. Rooses n°. 897.
Kabinet Willem V.

252. Portret van Michiel Ophovius , Bisshop van 's-Hertogenbosch (1564—1637). Men beweert dat hij biechtvader van Rubens geweest is.

H. 1.115 , B. 0.825. D.

Geschilderd omstreeks 1630. Rooses n°. 1013.
Aangekocht 1822 , f 4455 te Antwerpen.

251. Portret van Helena Fourment , tweede echtgenoote van Rubens , (geb. 1614 , gehuwd 1630 , overl. 1673).

H. 0.98 , B. 0.76. P.

Geschilderd omstreeks 1634. Rooses n°. 936.
Kabinet Willem V.

COPIEEN NAAR RUBENS.**246. Faun en nimf.**

H. 1.08 , B. 0.78. P.

Het origineel zag men 1890 bij Durand Ruel te Parijs. Andere repetities te Weenen(Schoenborn-galerij), Dresden, Kopenhagen enz. Geschenk van Jhr. Mr. J. L. Cremer van den Berch van Heemstede (1844).

247. "Zonder Ceres en Bacchus verkleunt Venus van koude." (Sine Cerere et Baccho friget Venus).

H. 1.83 , B. 2.05 D.

De ééne helft van het origineel bevindt zich in het Museum te Brussel , de andere helft in dat van Dresden.

Waarschijnlijk in het Loo. Nat. Museum 1800 als Jordaeus.
Na 1817 in het Kabinet opgenomen.

254. Het vertrek van Adonis.

H. 0.59, B. 0.81. P.

Rooses n°. 690. Het origineel berust in de Hermitage te St.-Petersburg.
Kabinet Willem V.**255. Angelica door den Heremiet belaagd. (Ariosto, Orlando furioso, VIIIste zang.)**

H. 0.42, B. 0.56. P.

Rooses n°. 872. Het origineel, met geringe wijzigingen in de compositie, berust in het Museum te Weenen.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

SCHOOL VAN RUBENS. (Monogr. V. W.)**267. Melchisedech brood en wijn aan Abraham aangebiedende. (Genesis XIV, vs. 18—20.)**

H. 0.375, B. 0.275. Koper. Gemerkt V.W.

Misschien is V.W. het monogram van *Victor Wolfeot* (1612—52).

Na 1817 in het Mauritshuis.

268. Het opzamelen van het Manna. (Exodus XVI, vs. 14—31).

Tegenhanger van het voorgaande No. Dezelfde afmetingen en herkomst.

RUISDAEL. Jacob Isaacksz van Ruisdael, Hollandsch landschap-, stadsgezichten-, zeeschilder en graveur, geb. te Haarlem 1628 of 1629, begraven aldaar 14 Maart 1682. Waarschijnlijk leerling van zijn oom Solomon van Ruysdael. Hij ontwikkelde zich onder den invloed van Cornelis Vroom, Guilliam du Bois, Allaert van Everdingen en anderen. Werkzaam te Haarlem en van ongeveer 1657 tot 1681 te Amsterdam. Hij bereisde de Vereenigde Provinciën en een deel van Duitschland. Zijne schilderijen die de natuur getrouw weergeven en tevens van een diep gevoel getuigen, werden gedurende zijn leven weinig gewaardeerd. Meindert Hobbema behoorde tot zijne leerlingen.

153. De waterval.H. 0.69, B. 0.54. D. Gem. *J v Ruisdael* (aaneen).

In 1825 door ruiling met het Rijksmuseum te Amsterdam verkregen.

155. Gezicht op Haarlem, genomen van een duin te Overveen.H. 0.56, B. 0.62. D. Gem. *J v Ruisdael* (aaneen).

Aangekocht 1827 te Amsterdam.

154. Strandgezicht.

H. 0.54, B. 0.655 D.

Herkomst als No. 153.

534. De Vijverberg te 's-Gravenhage.H. 0.625, B. 0.805. D. Gem. *J.v.R.* (aaneen.)De figuren worden aan *P.h. Wouwerman* toegeschreven.

Aangekocht 1886 te Brussel, f 4800.

RUIJSDAEL. **Salomon van Ruysdael**, Hollandsch schilder van landschappen, zeestukken en stillevens. Geboren te Haarlem (?) in het begin der XVIIde eeuw, aldaar begraven 1 Nov. 1670. Waarschijnlijk leerling van Esaias van de Velde en van Jan van Goyen. Werkzaam te Haarlem, alwaar zijn neef Jacob Isaacksz. van Ruisdael en zijn zoon Jacob o. a. zijne leerlingen waren.

566. Landschap.

H. 0.36, B. 0.407. P. Gem. *S Ruysda...l*
Aangekocht 1892 te Amsterdam.

RUIJSCH. **Rachel Ruijsch**, Hollandsche bloem- en vruchten-schilderes, geb. 1664 te Amsterdam, overl. aldaar 12 Aug. 1750. Leerlinge van Willem van Aelst. Zij huwde 1693 met den portret-schilder Jurriaen Pool. Werkzaam te Amsterdam; tijdelijk in den Haag (1701) en te Dusseldorf, als hof-schilderes van den Keurvorst van de Paits. In het getrouw weergeven van fraai gecomponeerde bloem-ruikers is zij door weinigen geëvenaard.

151. Bloemen.

H. 0.81, B. 0.60 D. *Rachel Ruijsch f: 1700.*
Aangekocht 1826.

152. Bloemen.

H. 0.46 B. 0.38. D. Gem. *Rachet Ruijsch 1715.*
Sedert 1817 in het Mauritshuis.

RIJN. Zie Rembrandt.

SAFTLEVEN. **Cornelis Saftleven**, Hollandsch schilder en graveur van landschappen, binnenuizen en vee, geb. geb. 1608 te Rotterdam, begr. aldaar 4 Juli 1681. Waarschijnlijk leerling van zijn vader Herman Saftleven den Oude (II). Brouwers' en Teniers' werken bleven niet zonder invloed op hem. Ook zijn broeders Herman en Abraham waren schilders.

538. Landschap met vee.

H. 0.36, B. 0.49. Gem. 1660 C *Saftleven.*
Aangekocht 1887 te Amsterdam.

SALVI. Zie Sassoferato.

SANTAFEDE. Toegeschreven aan **Fabrizio Santafede**, Italiaansch (Napolitaansch) historieschilder, geb. omstreeks 1560 te Napels, overl. aldaar 1634. Leerling van zijn vader Francesco, dien hij navolgde; hij was werkzaam te Napels, na ook de Venetiaansche school bestudeerd te hebben.

337. Heilige Familie.

H. 148, B. 1.19. D

Bijna geheel en al gelijk aan eene schilderij van *Fra Bartolommeo*
in het Palazzo Pitti te Florence.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

SASSOFFERRATO. Giovanni Battista Salvi, genaamd **Sassoferrato**, Italiaansch (Romeinsch) historieschilder, geb. te Sassoferrato 11 Juli 1605, overl. te Rome 8 April 1685. Leerling van zijn vader Tarquinio, gevormd door het copieeren naar Raphael en de studie der zoogenaamde school van Bologna. Werkzaam te Rome.

336. Biddende Madonna.

H. 0.48, B. 0.37. D.

Aangekocht met de coll. Rainer 1821.

SAVERY. Jacques Savery de Jonge, Hollandsch landschapsgenreschilder en graveur, geb. omstreeks 1592 te Amsterdam, overl. na Oct. 1627. Zoon van den schilder Jacques Savery den Oude. Werkzaam te Amsterdam. Zijn werk komt uiterst zelden voor

156. St. Sebastiaans Kermis.H. 0.415, B. 0.62. P. Gem. *Jacqs. Savery*.

Geschenk van den heer A. A. des Tombe (1874).

SAVERIJ. Roeland Saverij, Hollandsch landschap-, dier-, bloemschilder en graveur, geb. 1576 te Kortrijk, krankzinnig overl. te Utrecht 25 Febr. 1639. Leerling van zijn broeder Jacques Saverij den Oude te Amsterdam. Werkte voor Keizer Rudolph II, o. a. op een reis door de Alpen. Sedert 1619 te Utrecht gevestigd.

157. Orpheus, de dieren door zijn spel betoverende.H. 0.62, B. 1.315. Gem. *Roeland*.

Oranienstein. Kabinet Willem V (1775).

SCHALCKEN. Godfried Schalcken, Hollandsch genre-, historie-, portrettschilder en graveur, geb. te Made 1643, overl. te 's Gravenhage 16 Nov. 1706. Leerling van Samuel van Hoogstraten te Dordrecht, waar hij werkzaam was, en van Dou te Leiden, dien hij navolgde. Gedurende eenigen tijd in Engeland (1692) als hofschilder van Willem III, dien hij meermalen portretteerde; sedert 1691 in den Haag ingeschreven; 1703 tijdelijk te Dusseldorf. Voorheen waren zijne eenigszins gezochtte lichteffecten zeer gewild. Hij had talrijke leerlingen.

**158. Portret van den Koning-Stadhouder Willem III.
(1650—1702).**H. 1.65, B. 1475. D. Gem. *G. Schalcken*. 1699.

Nationaal Museum. Na 1817 in het Kon. Kabinet opgenomen.

159. Dame aan het toilet.

H. 0.75, B. 0.63. D. Gem. *G. Sl . . . cken.*
Kabinet Willem V.

160. De nuttelooze zedeles.

H. 0.35, B. 0.285. P. Gem. *G. Schalcken.*
Het Loo. Kabinet Willem V.

161. Het onderzoek bij den geneesheer.

H. 0.35, B. 0.29. P. Gem. *G. Schalcken.*
Pendant. Herkomst als voren.

162. Damesportret met twee duiven.

H. 0.215, B. 0.17. P.
Kabinet Willem V.

SCHALCKEN. Godfried Schalcken. Zie ook **Dou** (n°. 33).

SCHOEFF. Toegeschreven aan **Johannes Pietersz. Schoeff**, Hollandsch landschapschilder, geb. 1609, overl. waarschijnlijk te 's Gravenhage na 1660. Te 's Gravenhage werkzaam onder invloed van Jan van Goyen tusschen 1638—1660. Zijne weduwe woonde er nog in 1681. Zijn schilderijen zijn weinig talrijk.

536. Landschap met figuren.

H. 0.93, B. 0.86. D.
Afkomstig uit het gebouw der Rechtbank te 's-Gravenhage; 1886 in het Kabinet.

SCHRIECK. Zie **Marseus**.

SEGHERS. Daniel Seghers, Vlaamsch bloemschilder, geb. 5 Dec 1590 te Antwerpen, overl. aldaar 2 Nov. 1661. Leerling van Jan Brueghel den fluweelen. Sedert 1611 lid van het Antwerpse St. Lucasgilde. Hij bezocht Rome en trad 1614 als broeder in de orde der Jezuiten. Prins Frederik Hendrik en andere vorsten achtten hem zóó hoog, dat zij hem berhaalde lijk kostbare geschenken zonden. Als bloemschilder schoolvormend. Vele schilders hebben met hem samengewerkt.

256. Bloemkrans om een beeldje der H. Maagd.

H. 1.48, B. 1.21. D. Gem. *D. Seghers. Soctis Jesu* 1645. Het beeldje is van Thomas Willeboirts Bosschaert.
Nationaal Museum (?) Eerst na 1817 in het Mauritshuis.

257. Bloemkrans om het portret van den Koning-Stadhouder Willem III. (1650 - 1702).

H. 1.14, B. 1.06. D. Gem. *D. Seghers. Soctis. Jesu*
In 1842 werd dit stuk uit het Huyghenshuis overgebracht naar het Mauritshuis. Het is waarschijnlijk een geschenk van den schilder aan Constantijn Huyghens, secretaris van Prins Frederik Hendrik. Achter op de schilderij een papier waarop: *donum auctoris* (geschenk van den schilder.) Misschien is het portret niet tijdens Segher's levens geschilderd.

SEISENEGGER. Jacob Seisenegger, Duitsch historie- en portrettschilder, geb. 1505 in Oostenrijk, overl. te Linz 1567. In 1531 werd hij hofschilder van Ferdinand I. In 1532 schilderde hij Karel V te Bologna, tegelijk met Tizian, wiens breede schilderwijze hij later volgde. Tusschen 1535 en 1545 bezocht hij Spanje en België en uit dien tijd dateeren zijne beste werken. Omstreeks 1558 vestigde hij zich te Linz; zijn laatste werken meer onder Venetiaansche invloeden, worden steeds zwakker.

269. Portret van Elisabeth van Oostenrijk als kind. (1525—45).

H. 0.43, B. 0.34. P. Gem. rechts boven *I.S.* (aanen). Inschrift : ELISABET . FERDINANDI . HUNGARIE . ET . BOHEMIE REGIS . FILIA . ANNO . 1530 . ETATIS . SVE . 4.

Dit en de volgende portretten waren vroeger toegeschreven aan *Barth. Beham.*

Aangekocht met de twee volgende Nos. in 1821 met de coll. *Rainer.*

271. Portret van Maximiliaan van Oostenrijk als kind. (1527—76).

H. 0.428, B. 0.34. P. Gem rechts boven *I.S.* (aanen). Inschrift : MAXIMILIANUS . FERDINANDI . HUNGARIE . ET . BOHEMIE . REGIS . FILIVS . PRIMO . GENITUS . ANNO . 1530 . ETATIS . SUE . 3.

Herkomst als voren.

270. Portret van Anna van Oostenrijk als kind. (1528—80).

H. 0.435, B. 0.345. P. Gemerkt links boven *I. S.* Inschrift : ANNA . FERDINANDI . HVNGARIE . ET . BOHEMIE . REGIS . FILIA . ANNO . 1530 . ETATIS . SUE . 2.

Herkomst als voren.

SLABBAERT. Karel Slabbaert, Hollandsch portret- en genreschilder en graveur, geb. 1618 of 1619 te Zierikzee, begr. te Middelburg 6 Nov. 1654. Deze schilder, van wien slechts weinig bekend is, was werkzaam te Middelburg, waar hij o. a. in 1653 deken van het St. Lukasgilde was. In 1645 huwde hij te Amsterdam. Zijn werk is zeldzaam.

410. De droom van den soldaat. De schildwacht ziet zich in gedachten tehuis bij vrouw en kinderen teruggekeerd.

H. 0.505, B. 0.39. P. Gem. *K. Slabbaert.*

Op den voorgond links het portret van den schil'er.

Aangekocht te Parijs, 1876.

SNIJDERS. Frans Snijders, Vlaamsch dier- en stillevenschilder, gedoopt 11 Nov. 1579 te Antwerpen, waar hij 19 Aug. 1657 overleed. Leerling van Pieter Brueghel II (1593) en van Hendrick van Balen. 1608—1609 in Italie, vervolgens weder werkzaam te Antwerpen. Hij heeft met vele schilders samengewerkt; zijne schilderijen zijn steeds zeer gezocht geweest.

258. Dood wild.

H. 1.13, B. 2.065. D. De jager is waarschijnlijk (omstreeks 1616) door A. van Dijck geschilderd.
Kabinet Willem V.

SONJE. Johannes Gabrielsz. Sonjé, Hollandsch schilder van landschappen en soms van historiestukken, geb. omstreeks 1625 te Delft, overl. na Sept. 1707, denkelijk te Rotterdam. Leerling van Adam Pynacker, wiens Italiaansche landschappen hij navolgde. Van 1646—1654 lid van het Delftsche St. Lucasgilde; na dien tijd te Rotterdam werkzaam, waar hij nog in 1692 hoofd van het St. Lucasgilde was.

163. Landschap.

H. 0.73, B. 0.99. D. Gem. *J. Sonje (aareen) f.*
Aangekocht 1873.

SOOLMAKER. Jan Franciscus Soolmaker, Vlaamsch-Hollandsch landschap- en dierschilder, geb. te Antwerpen omstreeks 1635, waarschijnlijk in Italie overleden na 1665. In 1654 lid van het Antwerpsche St. Lucasgilde, in 1665 te Amsterdam wonende, maar in dat jaar naar het Zuiden „als schilder op 't schip genaemt de Vrouwe Lorette varende.” Navolger van Berchem.

164. Italiaansch rijk gestoffeerd landschap.

H. 1.15, B. 1.335. D. Gem. *J. SooLmaker. ff.*
Aangekocht 1821.

SPAANSCHE SCHOOL. Omstreeks 1660.**297. Borstbeeld van een jong man.**

H. 0.435, B. 0.38. D.
Aangekocht door Z. M. Koning Willem I in 1823. Vroeger aan *Murillo* toegeschreven.

Omstreeks 1660—1670

299. Spaansch landschap.

H. 1.04. B. 0.82. D.
Aangekocht 1823 te Parijs door Z. M. Koning Willem I. Vroeger aan *Velazquez* toegeschreven.

SPIERINCKX. Peter Spierinckx. Zie Coques.

SPINNY. Guillaume de Spinny, Vlaamsch portrettschilder, geb. te Brussel 1721, begr. 13 Oct. 1785 te Eikenduinen bij 's Gravenhage. Hij bezocht Frankrijk; sedert 1756 woonde hij in den Haag.

- 519. Portret van prinses Frederika Sophia Wilhelmina , gemalin van den Stadhouder Willem V (1751—1820).**
 H. 2.40 , B. 1.70. D. Gem. *Gme Spinny Pinxit* 1769.
 Uit het Depôt (1885).
- 232. Portretten van Carolina Wilhelmina , Prinses van Nassau-Weilburg (1743—87), en van hare kinderen.**
 H. 1.045, B. 1.49. D.
 Geschilderd omstreeks 1777—78.
 Uit het Depôt (1875).

STEEN. Jan Havickz. Steen, Hollandsch genre- en historie-schilder , geb. omstreeks 1626 te Leiden , begr. aldaar 3 Febr. 1679. In Nov. 1646 als student in de letteren ingeschreven te Leiden. Leerling van Nic. Knufer en van zijn schoonvader Jan van Goyen. Werkzaam te Leiden , van 1649—1654 te 's-Gravenhage en van 1661—1669 te Haarlem , waar Adr. van Ostade op hem inwerkte. Als karakterschilder onovertroffen. Meer dan 500 schilderijen zijn van hem bekend. Richard Brakenburgh was zijn voor-naamste navolger.

553. Boerenvreugd.

H. 0.385, B. 0.56. P. Schijnt rechts gemerkt geweest te zijn.
 Uit zijn eersten tijd.
 In bruikleen van Dr. A. Bredius (1890).

- 169. De schilder zelf met zijne familie.** Met het devies:
 „Soo de ouden songen , so pypen de jongen.”
 H. 0.85 , B. 0.93. D. Gem. *Steen*. 1655.
 Kabinet Willem V.

166. De „Kippehof.”

H. 1.07, B. 0.82. D. Gem. *J Steen*. (aaneen) 1660.
 Kabinet Willem V.

165. De tandmeester.

H. 0.33, B. 0.265 D.
 Kabinet Willem V.

167. Het zieke meisje.

H. 0.58, B. 0.46. P. Gem. *J Steen* (aaneen).
 Gewoonlijk plaatste de schilder op dergelijke stukken als deze en de volgende schilderij : „Wat baet hier medecyn — het is der mi ne pyn.”
 Kabinet Willem V.

168. Het bezoek van den dokter.

H. 0.605 , B. 0.46. P. Gem. *J Steen* (aaneen).
 Kabinet Willlem V.

170. De brouwerij van Jan Steen. (?)

H. 0.69, B. 0.81. D. Gem. *J Steen*. (aaneen).

Kabinet Willem V. In de veiling Benjamin da Costa, waar de Prins het 1764 kocht, werd dit stuk beschreven als volgt:
„Een vrolyk gezelschap van Oud en Jong, zeer vol werk, zinspelende op 's Menschen leven.”

STEENWIJCK. Hendrick van Steenwijck de Jonge, Hollandsch-Vlaamsch schilder van kerken en andere gebouwen; geb. 1580 te Amsterdam of te Frankfort a/d M, overl. te Londen? omstreeks 1648. Leerling van zijn vader Hendrick van Steenwijck den Oude, die omstreeks 1580 naar Frankfort gevvlucht was; daarna te Antwerpen en reeds vóór 1617 te Londen, waar hij voor Karel I werkzaam was.

171. Gezicht op een plein met aanzienlijke gebouwen.

H. 0.47, B. 0.70. Koper. Gem. *H. V S.* 1614.

Deze schilderij is een van zijne beste werken.

Het Loo. Kabinet Willem V.

STOOP. Dirck Stoop, zich ook noemende **Theodorus en Rodriguez Stoop**, Hollandsch schilder en graveur van landschappen met paarden en ruitergevechten, geb. omstreeks 1610 te Utrecht, overl. aldaar 1686. Leerling van zijn vader Willem Jansz van der Stoop, een glasschilder. Werkzaam te Utrecht, maar geruimen tijd hofschilder te Lissabon; tijdelijk in Engeland (1662) en sedert 1678 terug in Utrecht. In zijne beste werken komt hij Philips Wouwerman zeer nabij.

172. Gezicht op het klooster Belem bij Lissabon.

H. 1.115, B. 1.79. D.

Aangekocht 1831 met de verzameling Reghellini. Uit het Dépôt 1875.

STORCK. Abraham Storck, Hollandsch schilder en graveur van zeestukken, haven- en stadsgezichten, geb. te Amsterdam omstreeks 1630, overleden aldaar omstreeks 1710 (?) Navolger van Backhuysen.

173. Zeestuk.

H. 0.22, B. 0.31. P. Gem. *A : Storck. F. a° 1683.*

Stadhoudelijk kwaartier te Leeuwarden. Kabinet Willem V.

174. Strandgezicht.

H. 0.225, B. 0.31. P. Gemerkt als voren.

Herkomst als het vorige No.

SWANEVELT. Herman van Swanevelt, Hollandsch landschapschilder en graveur, geb. omstreeks 1600 te Woerden, overl. 1655 te Parijs. Leerling van Claude Lorrain te Rome, dien hij nastreefde. Omstreeks 1623 te Parijs, 1624—37 te Rome, 1649 te Woerden en van 1652 tot aan zijn dood wederom te Parijs.

175. Italiaansch landschap.

H. 1.145, B. 1.61. D. Gem. *H: Swanevelt f* 1650.
Na 1817 in het Mauritshuis opgenomen.

291. Landschap.

H. 0.525, B. 0.755. D.
Het Loo. Kabinet Willem V.
Tot 1891 aan Claude Lorrain toegeschreven.

TEMPEL. Abraham van den Tempel, Hollandsch historie-en vooral portrettschilder, geb. 1622 of 1623 te Leeuwarden, overl. (volgens Houbraken) 13 Mei 1672 te Amsterdam. Leerling van zijn vader Lambert Jacobsz te Leeuwarden en van Joris van Schoten te Leiden. Reeds vóór 1648 tot 1 Mei 1600 aldaar en daarna te Amsterdam onder invloed van v. d. Helst werkzaam. Tot zijne leerlingen behoorden Michiel van Musscher, Karel de Moor, Ary de Vois en Frans van Mieris.

396. Portret van Johannes Antonides van der Linden, Professor in de medicijnen te Franeker en te Leiden (1609—1664).

H. 0.88, B. 0.70. D. Gem. *A v Tempel. f* 1660.
Aangekocht te Parijs 1876.
Deze schilderij is bijna geheel en al copie van Rembrandt's ets van 1647, voorstellende denzelfden geleerde (Bartsch n°. 264).

397. Portret van Helena Grondt, echtgenote van den vorige (1613 of 14 tot na 1665).

Maten, merk en herkomst als het vorige No.

TENIERS. David Teniers de Jonge, Vlaamsch genre-, historiestilleven, landschap- en portrettschilder en graveur, gedoopt 15 Dec. 1610 te Antwerpen, overl. te Brussel 25 April 1690. Leerling van zijn vader David Teniers den Ouden, en gevormd onder den invloed van Rubens en vooral van Adr. Brouwer. Werkzaam te Antwerpen tot 1651; sedert dien tijd te Brussel. Zijne schilderijen zijn uiterst talrijk. Hij had vele leerlingen en navolgers; twee zijner broeders waren ook schilders.

260. De vette keuken.

H. 0.57, B. 0.785. Koper. Gem. *DAVID. TENIERS. F en Ao 1644.*
Een van Tenier's beste werken.
Kabinet Willem V.

261. De alchimist.

H. 0.28, B. 0.375. P. Gem. *D. TENIERS. FEC.*
Het Loo. Kabinet Willem V.

TERBORCH. Zie BORCH.

TILBORGH. Gillis van Tilborgh, Vlaamsch schilder van binnenhuizen en gezelschappen, geb. omstreeks 1625 te Brussel, overl. aldaar omstreeks 1678; 1654 lid van het Brusselsche St. Lucasgilde. Leerling van David Teniers II, dien hij navolgde en onder invloed van Gonzales Coques.

262. De maaltijd.

H. 0.80, B. 1.05. D. Gem. *TILBORGH*.

Aangekocht onder de regeering van Koning Willem I voor het Mauritshuis.

TISCHBEIN. Johann Friedrich August Tischbein, Duitsch portrettschilder, geb. 1750 te Maastricht, overl. te Heidelberg 1812. Leerling van zijn vader Johann Valentin Tischbein en van zijn oom Johann Heinrich Tischbein te Cassel. Hij bezocht Parijs, Italie, Weenen, Arolsen, den Haag en Dessau. Daarna van 1800—1806 te Leipzig en eenigen tijd te St. Petersburg.

464. Portret van Frederika Sophia Wilhelmina Prinses van Pruisen, gemalin van den Stadhouder Willem V (1751—1820).

H. 1.72, B. 1.35. D. Gem. *Tischbein. p:* 1789.

Korte inschriften duiden aan, dat het schilder- en borduurwerk aan den wand door deze vorstin was vervaardigd.

Uit het Depôt. 1881.

286. Portret van Frederika Louisa Wilhelmina, prinses van Pruisen, gemalin van Willem Frederik, prins van Oranje-Nassau, later Koning Willem I der Nederlanden. (1774—1837).

H. 0.63, B. 0.53. Papier. Pasteltekening.

Eene herhaling in het Rijksmuseum te Amsterdam.

Uit het Depôt, 1874.

465. Portret van Friedrich Wilhelm van Nassau-Weilburg. (1768—1816.)

H. 1.61, B. 1.25. D.

Uit het Depôt, 1881.

TIZIANO. Zie Vecellio.

TROOST. Cornelis Troost, Hollandsch portret-, genre-, historieschilder en graveur, geb. 8 Oct. 1697 te Amsterdam, overl. aldaar 7 Maart 1750. Leerling van Arnold Boonen en steeds werkzaam te Amsterdam, waar hij groote Regentenstukken schilderde. Hij heeft groote verdiensten als karakter- en zedenschilder. In zijne pastels gebruikte hij soms waterverven.

- 180. De huwelijksaanvraag van Saartje Jans.** (Uit een blijspel van Th. Asselijn: „Jan Claesz off gewaande Dienstmaagt; 1680.”) Saartje Jans, heimelijk verloofd aan Jan Claesz, wordt door twee Mennisten bezocht, die haren vader om hare hand voor hun vriend Reinier Adriaanszen vragen. Zij ontvangen van dezen toestemmend antwoord.
 H. 0.61, B. 0.485. Papier. Pastelteekening. Gem. *C. Troost* 1738. Deze pastelteekening en de nrs. 179, 181—85, 191—93 zijn te Amsterdam in 1829 aangekocht.
- 181. De liefdesverklaring van Reinier Adriaanszen aan Saartje Jans.** (Uit hetzelfde blijspel.) De deugdzame Reinier verklaart, na lang over de begeerlijkheid des vleesches te hebben gepeinsd, zijne liefde aan Saartje Jans. Hij wordt door haar hartelijk uitgelachen.
 H. 0.605, B. 0.52. Papier. Pastelteekening. Gem. *C. Troost* 1737.
- 182. De ontdekking van Jan Claesz.** (Uit hetzelfde blijspel.) Saartje, vast besloten met Jan Claesz te huwen, gebruikt nu een list om de toestemming van hare ouders af te dwingen: zij brengt haar vrijer als dienstmeid verkleed in huis. Hare ouders, geheel misleid, dragen hem op, goed op Saartje te passen en op haar kamer te slapen, om haar beter tegen Jan Claesz te beveiligen! Den volgenden ochtend wordt alles ontdekt, Saartje Jans dreigt flauw te vallen en na een hevig tooneel ontvangen de geliefden de ouderlijke toestemming.
 H. 0.605, B. 0.49. Papier. Pastelteekening. Gem. *C. Troost* 1738.
- 183. De bedrogen medeminnaars.** (Uit een kluchtspel van W. van der Hoeven: „Arlequin, toovenaar en barbier,” 1730). Arlequin, die zijn meester Anthonio bij diens dingen naar de hand van Sophia wil helpen, neemt de mededingers Belloardo, een half krankzinnig doctor, en Capitano, een snoevend militair, beet, door ze in een bespottelijke houding aan Sophia’s vader Pantalon, voor te stellen. Deze vindt ze te belachelijk en geeft Arlequin zijne dochter.
 H. 0.62, B. 0.50. Papier. Pastelteekening. Gem. *C. Troost* 1738.
- 184. De oude echtgenoot op de vlucht gedreven** (Uit J. van Paffenrode’s kluchtspel: „Hopman Ulrich”, 1670). De wulpsche Sybilla jaagt haren bejaarden en gierigen echtvriend uit het huis, door haren geliefde, Godefroi, in een schrikwekkende verkleeding te doen verschijnen.
 H. 0.555, B. 0.725. Papier. Pastelteekening. Gem. *C. Troost* 1738.

- 179. De ontdekte schijndeugd.** (Uit het gelijknamige blijspel van D. Lingelbach, 1690.) Filibert, voorgevende op reis te gaan voor zijne handelszaken, keert naar huis terug en verrast zijn neef Volkert in een tête à tête met zijne vrouw. Volkert wordt in een waschmand gevonden, terwijl Dirk, de geliefde der dienstmaagd, even te voren in zijn schuilhoek — een kast — ontdekt is.
H. 0.605, B. 0.49. Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost* 1739.
- 185. Pefroen met het schaapshoofd.** (Uit het gelijknamige naar het Fransch van Poisson gevolgde blijspel, 1713.) Pefroen's vrouw, die op goeden voet leeft met haren neef Ritsaart, plaagt met dezen haren echtgenoot op allerlei wijze. Hier zendt zij hem naar den slager terug met een schaapshoofd dat niet naar haren zin is.
H. 0.63, B. 0.505. Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost*, 1739.
- 186. Een kransje bij Biberius.** De volgende vijf tekeningen zijn bekend onder den naam: *NELRI*; dit zijn de vijf eerste letters der latijnsche opschriften dezer voorstellingen.
- Nemo loquebatur** (n°. 1.) (Niemand spreekt nog).
De maten van deze en de volgende zijn ongeveer: H. 0.57, B. 0.73.
Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost* 1740.
In 1829 te Leiden voor f 2500 aangekocht met de vier volgende nummers.
- Erat sermo inter fratres** (n°. 2). (De vrienden beginnen te redeneeren)
Pasteltekening. Maten en gemerkt als voren.
- Zoquebantur omnes** (n°. 3). (Nu praten ze allemaal.)
Pasteltekening. Maten en gemerkt als voren.
- Rumor erat in casa** (n°. 4). (Er komt leven in de brouwerij.)
Pasteltekening. Maten en gemerkt als voren, zonder het jaartal.
- Iabant qui poterant, qui non potuere calebant** (n°. 5). (Die nog op hunne beenen konden staan, gingen weg, die dit niet meer konden, vielen.)
Pasteltekening. Maten en gemerkt als voren, met het jaartal 1739.
- De twist der sterrekundigen.** (Uit P. Langendijk's „de Wiskunstenaars of 't gevlugte Juffertje”, 1715). In een herberg te Loenen, strijden twee sterrekundigen, de doctoren Raasbollius en Urinaal, met elkander over de zonnestelsels van Ptolemaeus en Copernicus en gebruiken daarbij de flesschen en schotels van hun avondmaal om

elkander hunne denkbeelden te verduidelijken. Eelhart, de geheime minnaar van het Juffertje, haar vader Anselmus en de waardin, zien toe.

H. 0.64, B. 0.835. Papier. Pasteltekening. Gem. *C Troost* 1741.

194. Portret van den schilder zelf.

H. 0.65, B. 0.52. Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost*. 1745.
Aangekocht 1874 te Rotterdam.

411. De zangeres. Op het muziekblad staat het oudtijds bekende liedje; „Maar wagt u zoet Meysje voor 't eerste snoeprijsje”, etc.

H. 0.475, B. 0.615. Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost*. 1745.
Aangekocht 1876 te 's Gravenhage.

193. De bruiloft van Kloris en Roosje. (Uit een blijspel van de XVIIde eeuw aan D. Buysero toegeschreven.) De jonggehuwden dansen in de open lucht voor het huis van Thomasvaar; vele gasten zien toe.

H. 0.64, B. 0.83. Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost*.

609. De liereman.

H. 0.517, B. 0.687. Papier. Pasteltekening.
Geschenk van mej. G. J. L. van Dijk te 's Gravenhage in 1897.

192. Drie-koningenaavond. Mannen en kinderen zingen langs de huizen op drie-koningenaavond het lied: „O starre je moet er soo stille niet staen”, daarbij een ster van geolied papier rond dragend.

H. 0.56, B. 0.74. Papier. Pasteltekening. Gem. *C. Troost* (tweemaal).

TURCHI. Toegeschreven aan **Allessandro Turchi**, genaamd **Allessandro Veronese** of **l'Orbetto**, Italiaansch historie-schilder, geb. 1582 te Verona, overl. te Rome in 1648 Leerling van Felice Riccio, gen. Brusasorci te Verona en van Carlo Saracini en Carletto Caliari te Venetie. Werkzaam te Verona en te Rome, na lang te hebben gereisd

342. Venus meesteres der aarde. Zij toont aan de Wijsbegeerte hoe al de machten der aarde aan de liefde onderworpen worden.

H. 0.98, B. 1.21. D.

Deze uitmuntende schilderij zou ook van een Fransch kunstenaar kunnen zijn.

Verzameling van den Koning-Stadhouders Willem III. Het Loo.
Kabinet Willem V.

ULFT. Jacob van der Ulft, Hollandsch landschap-, figuur-schilder en graveur, geb. 1627 te Gorinchem, waar hij in 1688 nog leefde. Hij bezocht Italie en was te Gorinchem werkzaam. Zijn talrijke met roet gewassen teekeningen stellen meest Italiaansche gezichten voor; hij was ook glasschilder.

196. Optocht van een Romeinsch leger.

H. 0.825, B. 1.345. D. Gem. *Jacob vander Ulft F* 1671.

Aangekocht 1825.

VECCHIO. Zie Palma.

VECELLIO. Copiën naar **Tiziano Vecellio**, Venetiaansch historie-, portret- en landschapschilder, geb. 1477 te Pieve di Cadore in 't Friaul, overl. te Venetie 29 Aug. 1576. Leerling van Giov. Bellini; later oefende Giorgione grooten invloed op zijne ontwikkeling uit. Hoofd der Venetiaansche school der XVIe eeuw, als colorist onover-troffen. Werkzaam te Venetie; tijdelijk te Vicenza, Padua, Ferrara, Bologna en te Weenen, Augsburg, Innsbrück en Rome.

343. Portret van Ottavio Farnese(?) en van zijne minnares als Venus.

H. 1.57, B. 2.13. D.

Het beroemde origineel van deze schilderij bevindt zich in het Museo del Prado te Madrid.

Geschenk van H. K. H. Sophia, Groothertogin van Saksen, geboren Prinses der Nederlanden, 1883.

358. Portret van Keizer Karel V (1500—1558).

H. 0.65, B. 0.54. D. Zwaar gesleten.

Aangekocht (als echte Tizian) met de coll. Rainer 1821.

VELAZQUEZ. Diego Rodriguez de Silva y Velazquez, Spaansch historie- en portretschilder, geb. 6 Juni 1599 te Sevilla, overl. te Madrid 6 Aug. 1660. Leerling van Francisco Herrera den Ouden en Francisco Pacheco te Sevilla; onder Ribera's invloed en door de werken van Rubens en Tiziaan, die hij te Madrid leerde kennen, verder ontwikkeld. Hij bezocht tweemaal Italie (1629—31 en 1649—51) en was te Sevilla en te Madrid sinds 1622 als hofschilder van Philips IV werkzaam. Velazquez staat naast Rembrandt en Hals aan de spits der portretschilders die de XVIIe eeuw voortbracht.

298. Portret van den Infant Karel Balthasar (1629—49).

H. 1.48, B. 1.11. D.

Eene herhaling van dit portret, in het bezit van H. M. de Koningin van Engeland in Buckingham Palace te Londen.

Aangekocht met de coll. Rainer, 1821.

VELDE. Adriaen van de Velde, Hollandsch schilder en etser van landschappen, gestoffeerd met dieren en figuren, geb. 1635 of 1636 te Amsterdam, overl. aldaar 21 Jan. 1672. Leerling van zijn vader Willem van de Velde den Oude, later ook van Johannes Wynants en wellicht ook van Ph. Wouwerman. Werkzaam te Amsterdam. Hij heeft de landschappen en stadsgezichten van velen zijner tijdgenooten met uitmuntende figuurtjes gestoffeerd.

197. Landschap met vee.

H. 0.29, B. 0.355. P. Gem. *A. v velde* 1663.
Kabinet Willem V.

198. Strandgezicht.

H. 0.42, B. 0.54. P. Gem. *A. v velde f.* 1665. (het jaartal bijna onleesbaar.)
Kabinet Willem V.

VELDE. Adriaen van de Velde. Zie ook **van der Hagen** (nº. 47), **van der Heyde** (nº. 53), en **Wijnauts** (nº. 212).

VELDE. Esaias van de Velde, Hollandsch landschap-, genreschilder en graveur, geb. omstreeks 1590 (?) te Amsterdam, begr. 18 Nov. 1630 te 's-Gravenhage. Reeds 1610 te Haarlem werkzaam, en sedert 1618 te 's Gravenhage waar hij hofschilder van Prins Maurits was. Hij stoffeerde de landschappen en kerkgebouwen zijner tijdgenooten met geestige figuurtjes. Onder zijne leerlingen wordt Jan van Goyen genoemd.

199. De maaltijd.

H. 0.285, B. 0.40. P. Gem. *E VANDEN. VELDE.* 1614.
Aangekocht 1873.

VELDE. Esaias van de Velde. Zie ook **van Bassen** (nº. 9).

VELDE. Jan Jansz. van de Velde, Hollandsch stillevenschilder, geb. te Haarlem 1619 of 1620, overl. na 1660; huwde 1642 te Amsterdam. Zoon en leerling van den graveur en teekenaar Jan van de Velde (?)

533. Stilleven.

H. 0.535, B. 0.465. Gem. met een monogram waarin al de letters van zijn naam en Anº. 1660 *fecit.*
Aangekocht 1885 te Amsterdam.

VELDE. Willem van de Velde de Jonge, Hollandsch zeeschilder, geb. 1633 te Amsterdam, overl. te Greenwich 6 April 1707. Leerde van zijn Vader Willem van de Velde den Oude het tekenen en van Simon de Vlieger het schilderen. Sedert 1677 hofschilder van den Koning van Engeland. Vóór 1677 en omstreeks 1686 tijdelijk, te Amsterdam werkzaam.

- 200. Gezicht op het Y (?) bevolkt met oorlogscheven.**
H. 0.665, B. 0.76. D. Gem. *W vande velde f.*
Kabinet Willem V.
- 201. Kalmie zee met schepen.**
H. 0.665, B. 0.76. D. Gem. *W V. V.*
Kabinet Willem V.
- 471. De verovering van het Engelsche admiraalschip Royal Prince in den zeeslag van 13 Juni 1666.**
H. 0.42, B. 0.52. D.
Aangekocht te Brussel 1882.

- 563. Zonsondergang op zee.**
H. 0.36, B. 0.615. D. Gem. *W. v velde f.*
In bruikleen van dr. A. Bredius (1892).

VELDE. Willem van de Velde. Zie ook **Bol** (n°. 19).

VENNE. Adriaen Pietersz. van de Venne, Hollandsch historie-, landschap-, genre- en portrettschilder, geb. 1589 te Delft, overl. te 's Gravenhage 12 Nov. 1662. Leerling van Simon de Valk te Delft. Van 1614—1624 te Middelburg, sedert dien tijd te 's Gravenhage. Zijne eerste werken zijn geestig en kleurig met kleine figuurtjes gestoffeerd; na 1627 maakte hij slechts grauwtes, meestal vluchtig geteekend. Talrijke en zeer fraaie tekeningen werden door hem vervaardigd voor de werken van Cats, Quintijn en vele anderen. Hij was ook dichter.

- 202. „Al om arm.” Dansende boeren en boerinnen.**
(Grauwte) H. 0.12, B. 0.28. P. Gem. 1635 Ad. (aaneen): *v: Venne*
Aangekocht 1874 te Haarlem.
- 436. „Quiste-kólen”. Vechtende turfboeren.**
(Grauwte). H. 0.46, B. 0.69. P. Gem. Adr. (aaneen): *v: Venn* 1637.
In bruikleen sedert 1877 van den heer C. A. Garnier—Heldewier te Brussel.

VERBEECQ. Pieter Cornelisz Verbeecq, Hollandsch schilder en etser van jachtgezelschappen en ruiterkampeeringen, geboren te Haarlem, 1635 in het gilde te Alkmaar en 1645 in het gilde te Haarlem ingeschreven. Zijne stukken komen uiterst zeldzaam voor en zijn evenals zijn tekeningen en zijn etswerk zeer fraai. Waarschijnlijk was Ph. Wouwerman zijn leerling.

- 611. Twee ruiters bij een beek.**
H. 0.275, B. 0.352. P. Gem. *P. V B.* (aaneen).
Aangekocht in 1897.

VERHAGEN. Zie Hagen.

VERMEER. Johannes Vermeer (de Delftsche Vermeer), Hollandsch schilder van binnenhuizen en stadsgezichten, gedoopt 31 Oct. 1632 te Delft, begr. aldaar 15 Dec. 1675. Leerling van Carel Fabritius en werkzaam te Delft. De weinig talrijke schilderijen van dezen grooten meester, die tot voor korte tijd aan anderen werden toegeschreven, munten uit door heerlijke lichteffecten, fijnen toon en een eigenaardige techniek.

92. Gezicht op Delft van de zijde van de Rotterdamsche vaart.

H. 0.98, B. 1.17. D. Gem. *J V M* (monogram).
Aangekocht 1822 te Amsterdam.

VERMEER. Johannes Vermeer of van der Meer (van Utrecht), Hollandsch historie- en portrettschilder, geb. te Schoonhoven omstreeks 1630—'35, begraven te Utrecht 9 Aug. 1688. Reisde in Italië; werkzaam te Utrecht waar hij tot de regeering behoorde.

406. Diana en hare gezellinnen.

H. 0.98, B. 1.05. Gem. *JVMeer* (aaneen).

Het is volstrekt niet zeker, dat dit werk van den Utrechtschen Vermeer zou zijn; vroeger werd het aan Nic Maes en door sommigen aan den Delftschen Vermeer toegeschreven.

Als *N. Maes* aangekocht te Parijs 1876, frs. 10 000.

VERMEULEN. J. Vermeulen, Hollandsch schilder van landschappen met ruiters en ruitergroepen, waarvan zoo goed als niets bekend is. Hij schilderde omstreeks 1640 in den trant van Palamedes Palamedesz en Jan Martsen de Jonge.

435. Het Kamp.

H. 0.54, B. 0.82. P. Gem. *J Vermeule*. (aaneen).

In bruikleen van den heer C. A. Garnier Heldewier te Brussel, sinds 1877.

VERNET. Claude Joseph Vernet, Fransch marineschilder en graveur, geb. 14 Aug. 1712 te Avignon, overl. te Parijs 3 Dec. 1789. Leerling van zijn vader Ant. Vernet en van Bern. Fergioni te Rome. Werkzaam te Rome (1730—1753), later te Parijs en in Zuid-Frankrijk. Zijn zoon Carle en zijn kleinzoon Horace Vernet waren uitstekende schilders.

292. De haven van Livorno bij stormweder.

H. 1.—, B. 1.37. D.
Kabinet Willem V.

293. De watervalen van Mecenate bij Tivoli.

Maten en herkomst als voren.

VERONESE. Zie Turchi

VER SCHURING. **Hendrick Verschuring**, Hollandsch schilder van portretten, gestoffeerde landschappen en etser. Geb. te Gorinchem 1627, verdronken nabij Dordrecht 25 April 1690. Leerling van Dirk Govertsz. te Gorinchem en van Jan Both te Utrecht (1640—46). Vertrok 1646 naar Italie en vervoegde daar bijna onafgebroken acht jaar. Werkzaam te Gorinchem, waar hij burgemeester was.

606. Jachthonden in een Italiaansch landschap.

H. 0.413, B. 0.315. P. Gem. *H. Verschuring*.

Geschenk van den kunstschilder A. Stengelin te Katwijk aan Zee, 1897.

VINCI. **Leonardo da Vinci.** Zie Gossaert (n°. 348).

VINCKBOONS. **David Vinckboons**, Hollandsch landschap-, genreschilder en graveur, geb. te Mechelen 1578, overleden te Amsterdam in 1629. Sedert 1591 tot aan zijn dood te Amsterdam. Waarschijnlijk leerling van zijn vader Philips Vinckboons. Hij behoort tot de schilders die veel bijdroegen tot de ontwikkeling van het landschapschilderen hier te lande. Zijn zoon Philips Vingboons was een uitstekend bouwkundige.

542. Boerenkermis.

H. 0.445, B. 0.675. P. Gem. *D Vinck=Boons* (aaneen) An^o 1629.

Aangekocht 1888 te Amsterdam.

VICENTINUS. Zie Fogolino.

VLAAMSCHE SCHOOL. Omstreeks 1617.

227. Portret van eenen overledene.

H. 0.395, B. 0.32. P. Gem. 1617.

In 1817 door Mr. van Eersel van Antwerpen aan Z. M. den Koning Willem I en door dezen aan het Kabinet geschenken.

Omstreeks 1630.

266. Het atelier van Apelles. Op dit stuk ziet men een aantal gedeeltelijk nog in bekende verzamelingen aanwezige schilderijen der XVIe en XVIIe eeuw aan de wanden hangen. Venus door Amor geblinddoekt, van *Tizian* in het Palazzo Borghese te Rome; Diana op de jacht, van *Domenico Zampieri*, mede in dezelfde verzameling; een *Quintijn Matsijs*, de bankier met zijne vrouw, thans in het Louvre te Parijs; de slag der Amazonen, door *Rubens*, te München; Jupiter en Antiope, van *Correggio*, in het Louvre; een markt, van *Joachim Beuckelaer*; een gevecht tusschen een

paaw en een haan door *Paul de Vos*, bij Martin Colnaghi te Londen; Apollo Daphne vervolgend, door *Albani*, in het Louvre, enz.

H. 1.05, B. 1.495. P.

1765 voor het Kabinet Willem V aangekocht.

VLAAMSCHE SCHOOL. Omstreeks 1640—50.

431. De boetvaardige Magdalena.

H. 1.37, B. 1.21. D.

In bruikleen van de Douairière baronesse van Rijckevorsel van Rijnsburg. (1877).

Omstreeks 1650.

230. Portret van een officier, met de rechterhand zijn degen trekkend.

H. 0.89, B. 0.69. D.

Uit het Dépôt (1875).

VLIEGER. Simon de Vlieger, Hollandsch zee-, landschap-, genre-, portretschilder en graveur, geb. 1601 te Rotterdam, overl. omstreeks Maart 1653 te Weesp. Tot ca 1633 te Rotterdam, 1634—1638 te Delft, na dien tijd te Amsterdam en te Weesp. Hij vormde zich onder invloed van Porcelles en Willem van de Velde I. Willem van de Velde de Jonge, Hendrick Dubbels en waarschijnlijk ook Jan van de Cappelle waren zijne leerlingen.

558. Het strand bij Scheveningen.

H. 0.60, B. 0.825. P. Gem. *S DE VLIEGER A 1643.*

Aangekocht 1892 te Parijs.

VLIET. Hendrick Cornelisz van Vliet, Hollandsch architectuur-, genre- en portretschilder, geb. 1611 of 1612 te Delft, begr. aldaar 28 Oct. 1675. Leerling van Mierevelt. Werkzaam te Delft; het samenzijn met zijne tijdgenooten Gerard Houckgeest en Em. de Witte bleef niet zonder invloed op hem.

203. Gezicht in het inwendige der Oude Kerk te Delft.

H. 0.775, B. 0.69. D. Gem. *H. van Vliet.* (onduidelijk).

Eene herhaling van deze schilderij in het Rijksmuseum te Amsterdam, eene andere bij Mr. A. H. H. van der Burgh, alhier.

Aangekocht 1819.

VOIS. Arie (Adriaen) de Vois, Hollandsch genre-, portretschilder en graveur, geb. omstreeks 1631—34, vermoedelijk te Utrecht, overl. te Leiden in Juli 1680. Leerling van Nic. Knupfer en Abraham van den Tempel; maar gevormd onder den invloed van Gerard Dou en Frans van Mieris. Werkzaam te Leiden.

204. De jager. (Vermoedelijk portret.)

H. 0.29, B. 0.225. P. G m. A D Vois (aaneen) /.
Kabinet Willem V (1771 aangekocht.)

VONCK. Elias Vonck, Hollandsch schilder van dood gevogelte, geb. 1605 te Amsterdam, begr. aldaar 10 Juni 1652. Werkzaam te Amsterdam. Zijn zoon, Johannes Vonck, schilderde evenals hij doode vogels.

404. Doode vogels.

H. 0.355, B. 0.54 P. Gemerkt ck.
Dit stuk werd aan C. Lelienberch toegeschreven.
Aangekocht 1876 te Parijs.

VOS. Toegeschreven aan **Maerten de Vos**, Vlaamsch historieën portrettschilder, geb. 1532 te Antwerpen, overl. aldaar 4 Dec. 1603. Leerling van zijnen vader Pieter de Vos en van Frans Floris te Antwerpen. Hij bezocht Italië en was te Venetië op het atelier van Tintoretto werkzaam. Sedert 1558 tot aan zijn dood te Antwerpen. Zijn zonen Daniel en Maerten en Wenzel Cobergher behoorden tot zijne leerlingen.

249. Mozes, de tafelen der wet aan de Israëlieten vertoonende. Dit stuk behelst een groot aantal portretten der familie **van Panhuys**.

H. 1.52, B. 238. P.
Geschilderd omstreeks Juli-October 1575.
Legaat van den heer P. van Panhuys , 1835.

VOS. Pauwel de Vos, Vlaamsch dier- en stillevenschilder, geb. omstr. 1590 te Hulst, overl. te Antwerpen 30 Juni 1678. Leerling van David Remeeus, en waarschijnlijk ook van zijn schoonbroeder Frans Snijders, dien hij uitstekend navolgde Werkzaam te Antwerpen.

259. Hertenjacht.

H. 2.12, B. 3.47. D.
Vroeger aan *Frans Snijders* toegeschreven ; het landschap is van *Jan Wildens*.
Kabinet Willem V.

VRIENDT. Frans de Vriendt, gen. **Frans Floris**, Vlaamsch historie-, portrettschilder en graveur, geb. 1518 of 1519 te Antwerpen, 1540 lid van het St. Lucasgilde aldaar, en overl. aldaar 1 October 1570. Leerling van zijn vader Cornelis Floris, later van Lambert Lombard te Luik. Na 1541 bezocht hij Italië, vanwaar hij sterke indrukken medebracht van Michel Angelo's kunst; reisde ook in Holland. Maerten de Vos, Frans Francken I, Frans Pourbus, Anth. Blocklandt en vele anderen behoorden tot zijne leerlingen.

263. Venus Adonis' dood beweenende.

H. 1.50, B. 1.21. P. Gem. *F. FLORIS, F.*
Aangekocht 1875 te Middelburg.

VRIES. Roelof Jansz van Vries (of **de Vries**), Hollandsch landschapschilder, geb. 1631 te Haarlem, overleden na 1669. Te Haarlem onder invloed van de grote landschapschilders maar reeds voor 1659 te Amsterdam, waar Lingelbach eenige zijner stukken stoffeerde.

205. De kudde.

H. 0.66, B. 0.805. D. Gem. *R. vries.*
Aangekocht 1873.

WEENIX. Jan Weenix, Hollandsch stilleven-, portret-, landschapschilder en graveur, geb. 1610 te Amsterdam, overl. aldaar 20 September 1719. Leerling en navolger van zijn vader Jan Baptist Weenix. Werkzaam te Amsterdam; van 1664—1668 te Utrecht, van 1702—1712 te Düsseldorf (voor den Keurvorst van de Palts). Dirck van Valckenburg was zijn leerling en zeer handig navolger.

206. De doode zwaan.

H. 2.44, B. 2.92. D. Gem. *J. Weenix. fc.*
Afkomstig uit de Garnalen Doelen te Amsterdam. Aangekocht 1821.

207. Dood wild.

H. 0.795, B. 0.68. D.
Kabinet Willem V.

WERFF. Adriaen van der Werff, Hollandsch portret-, genre-, historieschilder en graveur, geb. 21 Jan. 1659 te Kralingen bij Rotterdam, overl. 12 Nov. 1722 aldaar. Leerling van Corn. Picolet en Eglon van der Neer. Werkzaam te Rotterdam, ook als architect; sedert 1697 hofschilder van den Keurvorst van de Palts, die hem tot Ridder verhief. Zijn zeer uitvoerig afgewerkte stukken in den geest der Leidsche fijnschilders waren vroeger hoog gewaardeerd. Zijn broeder Pieter en zijne navolgers en leerlingen misten zijne goede en overdreven zijne slechte eigenschappen.

208. Mansportret.

H. 0.48, B. 0.395. D. Gem. *Adr. vnd. Werff. fec anno 1689.*
Aangekocht 1822.

209. De vlucht naar Egypte.

H. 0.47. B. 0. 365. P. Gem. *Chevr. vr. werff. fe. anno 1710.*
Op den achterzijde het wapen van den schilder in lakafdruck;
volgens Hoet gaf hij deze schilderij ten geschenke aan zijne dochter.
Kabinet Willem V.

WESTERBAEN. Jan Jansz. Westerbaen, Hollandsch portrettschilder, geb. omstreeks 1600 in den Haag, overl. aldaar in 't Proveniershuis 19 Sept. 1686. Hij was leerling van Evert Crynsz. van der Maes (1619), werd 1624 lid van het Haagsche St. Lucasgilde en was er herhaaldelijk Hoofdman van, ook van de schildersconfrerie, die hij in 1656 hielp oprichten. Zijn uiterst zeldzame portretten staan onder Gerard Honthorst's invloed. Zijn zoon Jan Westerbaen de Jonge was ook schilder van portretten en Adriaen Hanneman's leerling.

- 210. Portret van Arnoldus Geesteranus (1593—1658); van 1624—1631 op het slot Loevestein gevangen.**

H. 0.68, B. 0.585. P. Gem. 1647 Aet....

Gegraveerd door Hendrik Bary met onderschrift: *Westerbaen pinx.*

Dit portret werd met het volgende in 1863 door Mr. H. P. van Ede van de Pals aan Z. M. Willem III vereerd, die het aan het Mauritshuis schonk.

- 211. Portret van Susanna Pietersdr. Oostdijk (1597 geboren), echtgenoote van Arnoldus Geesteranus.**

Maten en herkomst als het vorige No.

WEYDEN. Oude copie naar Rogier van der Weyden, ook Roger de la Pasture genoemd, Vlaamsch historieschilder, omstreeks 1400 te Doornik geboren, overl. te Brussel 18 Juni 1464. Leerling van Robert Campin te Doornik; in 1449—50 was hij in Italië en sedert 1436 te Brussel werkzaam. Op Hans Memling en Dirck Bouts heeft hij grooten invloed uitgeoefend.

- 264. De afneming van het kruis.**

H. 0.785, B. 1.295. P.

Zeer goede copie uit de XVe eeuw.

Aangekocht 1827.

WILDENS. Jan Wildens. Zie de Vos (n°. 259).

WILLEBOIRTS. Thomas Willeboirts, gen. Bosschaert, Vlaamsch historie- en portrettschilder, geb. 1614 te Bergen-op-Zoom, overl. te Antwerpen 23 Jan. 1654. Leerling van Gerard Seghers te Antwerpen, navolger van Anth. van Dijck en Rubens; werkzaam te Antwerpen.

- 452. Afscheid van Venus en Adonis.**

H. 1.555, B. 1.475. D. Gem. T. Willeboirts.

Deze en nog eene schilderij (Dido) voor Prins Frederik Hendrik geschilderd, werden in 1642 met f 1200.— betaald. Verzameling der Stadhouders. Nationaal Museum. Uit het Dépôt (1875).

265. De leeuw, door Amor getemd.

H. 1.49, B. 2.90. D.

Ook dit stuk is waarschijnlijk voor den Stadhouder Frederik Hendrik geschilderd.

Nationaal Museum in het Huis ten Bosch. Uit het Depôt (1875).

WILLEBOIRTS. Thomas Willeboirts. Zie ook Seghers (nº. 256).**WISSING.** Willem Wissing. Zie Hollandsche school omstreeks 1680 (nº. 231).**WITTE.** Emanuel de Witte, Hollandsch schilder van kerkinterieurs, soms van vischmarkten en portretten, geb. 1617 te Alkmaar, overl. te Amsterdam 1692. Leerling van Evert van Aelst te Delft; Gerard Houckgeest en H. van Vliet te Delft waren zijne voorbeelden. Werkzaam te Alkmaar, te Rotterdam, te Delft (1641—1650) en sedert omstreeks 1656 tot aan zijn dood te Amsterdam, waar hij Rembrandt's invloed onderging. Hendrik van Streek was zijn leerling en navolger.**473. Gezicht in eene R. K. Kerk.**H. 1.10, B. 0.85. D. Gem. *E. De. Witte fecit Aº 1668.*
Aangekocht 1883 te Amsterdam.**WOLFVOET.** Victor Wolfvæt. Zie School van Rubens (nº. 267).**WOUWERMAN.** Philips Wouwerman, Hollandsch landschap- en paardenschilder, gedoopt te Haarlem 24 Mei 1619, overl. aldaar 19 Mei 1668. Leerling van zijn vader Paulus Joosten Wouwerman. Werkzaam te Haarlem, waar hij zich onder P. de Laer's invloed ontwikkelde. Zijne schilderijen zijn uiterst talrijk; hij had vele leerlingen en navolgers.**222. Rustende jagers.**H. 0.355, B. 0.44 P. Gem. *P II (aanéén) W.*Vroeg, maar zeer fraai werk van den schilder; het monogram is dat van zijn eersten tijd, zonder de *s*.

Het Loo. Kabinet Willem V.

219. Groote veldslag.H. 1.27, B. 2.45. D. Gem. met het bekende monogram (met de *S*).
Kabinet Willem V.**214. De aankomst in den stal.**H. 0.43, B. 0.59. P. Gem. tweemaal als voren.
Kabinet Willem V.**215. Het vertrek uit den stal.**

Maten, herkomst en gemerkt als voren.

216. Valkenjacht.

H. 0.40, B. 0.505. P. Gem. als voren.
Het Loo. Kabinet Willem V.

217. De rijschool.

H. 0.67, B. 0.775. D. Gem. als voren.
Kabinet Willem V.

218. De hooiwagen.

H. 0.40, B. 0.48. P. Gem. als voren.
Kabinet Willem V.

220. Het legerkamp.

H. 0.70, B. 1.00. D. Gem. als voren.
Het Loo. Kabinet Willem V.

221. Rustend jachtgezelschap.

H. 0.35, B. 0.405. P. Gem. als voren.
Kabinet Willem V.

WOUWERMAN. Philips Wouwerman. Zie ook Ruisdael (n°. 534).

WTTEWAEL. Joachim Antonisz Wtewael, Hollandsch historie-, genre- en portrettschilder, geb. 1566 te Utrecht, overl. aldaar 13 Aug. 1638. Leerling van zijn vader Antonie Wtewael en later van Joos de Beer. Sedert 1592 lid van het Utrechtsche schildersgilde. Vóór dien tijd gedurende zes jaren in Frankrijk en Italië. Werkzaam te Utrecht, waar hij een eervolle plaats in de regeering der stad innam. Hij volgde Goltzius en de „manieristen“ na.

223. Mars en Venus door Vulcanus verrast.

H. 0.21, B. 0.16. Koper. Gem. *IOACHIM. WTEWAEL FECIT.* (jaartal onleesbaar)
Het Loo.

WYCK. Thomas Wijck, Hollandsch schilder van binnenhuizen en Italiaansche zeehavens. Geb. 1616 (?) te Beverwijk, begr. 19 Aug. 1677 te Haarlem. Gevormd in Italië onder invloed van Pieter de Laer en van Jan Miel. Reeds vóór 1642 werkzaam te Haarlem. Vader en leermeester van Jan Wijck, schilder van ruitergevechten.

469. De alchimist.

H. 0.485, B. 0.41. D. Gem. *TWijck* (aaneen).
Aangekocht 1882 te Brussel.

WYNANTS. Jan Wijnants, Hollandsch landschapschilder, geb. omstreeks 1625 te Haarlem, waarschijnlijk te Amsterdam na 18 Aug. 1682 overleden; werkzaam tot omstreeks 1660 te Haarlem, sedert dien tijd te Amsterdam, waar hij ook het beroep van wijntapper uitoefende. Adriaen van de Velde wordt tot zijne leerlingen gerekend.

212. Boschgezicht

H. 0.67, B. 0.87. D. Gem. *J. wijnants* 1659. Figuren toegeschreven aan *Adriaen van de Velde*.
Aangekocht 1829.

213. De weg door de duinen.

H. 0.76, B. 1.01. D. Gem. *J. wijnants. f. Ao* 1675. Figuren toegeschreven aan *Lingelbach*, hoewel deze in Nov. 1674 overleed.
Aangekocht 1830.

IJKENS. Peter Ijkens. Zie Coques.

ZERESO. Zie Cerezo.

ZIESENIS. Johann Georg Ziesenis, Deensch portrettschilder, geb. 1716 te Kopenhagen, overl. 1777 te Hannover. Leerling van zijn vader en onder invloed van Hyacinthe Rigaud. Sedert 1768 lid der schildersconfrerie van 's Gravenhage, waar hij den stadhouders Willem V en diens gemalin herhaaldelijk schilderde. Hij was ook te Hannover, Brunswick, Berlijn, enz., werkzaam.

462. Portret van den Stadhouders Willem V. (1748—1806).

H. 1.41, B. 1.01. D.
Eene herhaling van deze en van de volgende schilderij in het Huis ten Bosch.
Uit het Depôt (1881)

463. Portret van Prinses Frederika Sophia Wilhelmina van Pruisen, gemalin van Prins Willem V. (1751—1820.)

Maten en herkomst als voren.

ZUCCHERELLI. Francesco Zuccherelli, Italiaansch landschapschilder, geb. 1702 te Pitigliano, overl. te Florence 1788. Leerling van Giov. Maria Morandi en Pietro Nelli te Rome. Voornamelijk werkzaam te Rome, te Venetie en te Londen, waar hij zeer gezocht en gevied was.

350. Waadbare plaats in een bosch.

H. 1.11, B. 1.31. D.
Vroeger aan Agost. Carracci en Murillo (!) toegeschreven.
Aangekocht met de verzameling Reghellini 1831.

BEELDHOUWWERK.

BLOMMENDAEL. Jan Blommendael, Hollandsch beeldhouwer, in den Haag of te Breda geboren, te Rotterdam en te 's Gravenhage omstreeks 1700 nog werkzaam. Van zijne hand is het grafmonument van den admiraal Johan van Brakel in de Groote kerk te Rotterdam.

360. **Portret van den Koning-Stadhouder Willem III** (1650—1702).

H. 0.79. Wit marmer. Ten voete uit. Gem. *J. Blommendael. F: An: 1676.*
Afkomst onbekend.

361. **Portret van denzelfden.**

H. 0.80. Wit marmer. Borstbeeld. Gem. *J. Blommendael. F. 1699.*
Hagae Comitis.
Afkomst onbekend.

COLLOT. Zie Falconet.

DUITSCHE SCHOOL. XVIIIe eeuw.

378. **Portret van Frederik Willem II Koning van Pruisen.** (1744—1797)

H. 0.85. Wit marmer. Borstbeeld.
Afkomst onbekend.

FALCONET. Marie Anne Falconet, geb. Collot, Fransche beeldhouweres, geb. te Parijs 1748, overl. bij Nancy 23 Febr. 1821. Leerlinge van Maurice Falconet. Zij bezocht Rusland in 1766, waar zij o. a. een standbeeld voor Peter I modelleerde, keerde in 1779 naar Parijs terug, daarna omstreeks 1782 te 's Gravenhage en wederom te Parijs.

379. **Portret van den Stadhouder Willem V.** (1751—1820).
Borstbeeld.

H. 0.79. Wit marmer. Gem. *par M. A. falconet née Collot 1782.*
Afkomst onbekend.

380. **Portret van Frederika Sophia Wilhelmina, Prinses van Pruisen, gemalin van den voorgaande** (1751—1820.)
H. 0.84. Wit marmer. Borstbeeld. Gem. *par M. A. falconet née Collot 1782.*
Afkomst onbekend.

FRANSCHE SCHOOL (?) XVIIIe eeuw.

- 374. Portret van Mr. Pierre Lyonnet**, Secretaris van het Cijfer voor H. H Mo. de Staten-Generaal. Anatoom, entomoloog, teekenaar en graveur (1707—1789).

H. 0.77. Gebakken aarde. Borstbeeld.
Afkomst onbekend.

HOLLANDSCHE SCHOOL. Omstreeks 1590.

- 550. Mansportret.**

H. 0.405. Borstbeeld van gebakken aarde.
Geschenk van den heer Henry Willett te Brighton, 1889.

HOUDON. Jean Antoine Houdon, Fransch beeldhouwer, geb. 20 Maart 1741 te Versailles, overl. 16 Juli 1828 te Parijs. Hij vormde zich onder Slodtz, Lemoyne en Pigalle, en vooral in Italië onder Canova. Werkzaam te Parijs; gedurende eenigen tijd te Philadelphia, waar hij de buste van Washington maakte.

- 373. Portret van den Franschen Vice-Admiraal Pierre André de Suffren Saint-Tropez.** (1726—1788).

H. 0.92. Wit marmer. Borstbeeld.

Inscriptie op het voetstuk: *Petrus Andreas De Suffren, Groot-Kruis van St. Jan, Generaal van Malha, Ridder van den Hn. Geest, Vice-Admiraal van Frankrijk, Verdediger van de Nederlandsche Colonien, in Oost-Indien. 1781.*

De Suffren verdedigde onze bezittingen aan de Kaap de Goede Hoop en heroverde op de Engelschen de kolonies Trinconomale en Goudalour op het eiland Ceylon. De Staten-Generaal schonken hem een gouden eeresabel ter waarde van f 18 000.

Dit borstbeeld, in 1787 vervaardigd, wordt onder de beste werken van Houdon gerekend.

Afkomst onbekend.

KEYSER. Hendrick de Keyser, Hollandsch beeldhouwer en architect, geb. te Utrecht 15 Mei 1565, overl. te Amsterdam 15 Mei 1621. Leerling van Cornelis Bloemaert te Utrecht. Sedert 1594 architect der stad Amsterdam. Hij ontwierp o. a. het praalgraf van Prins Willem I in de Nieuwe kerk te Delft. Vader van Thomas, Pieter en Willem de Keyser.

- 362. Portret van Prins Willem I van Oranje** (1533—1584).

H. 0.80. Borstbeeld van gebakken aarde.

Waarschijnlijk model voor het bronzen beeld van den Prins op diens praalgraf te Delft.

Afkomst onbekend.

VERHULST. Rombout Verhulst, Hollandsch beeldhouwer, geb. te Mechelen in 1624 of 1625, begr. te 's-Gravenhage 27 Nov. 1698. Hij leefde en werkte voortdurend in Holland,

na onder Rombout Verstappen en Francois van Loo geleerd en Italie bezocht te hebben. Zijne vermaardste werken zijn het monument van de Ruijter in de Nieuwe kerk te Amsterdam , en dat van Tromp te Delft. Hij was werkzaam te Leiden , te Midwolde , te Delft , te Utrecht , maar vooral te 's-Gravenhage.

- 364. Portret van den Stadhouders Frederik Hendrik (1584—1647).**
H. 0.77. Wit marmer. Borstbeeld. Gem. R. V. H. 1683 *fe.*
Afkomst onbekend.
- 365. Portret van den Stadhouders Willem II (1626—1650).**
H. 0.78. Borstbeeld. Wit marmer. Gem. R. V. H. 1683 *fe.*
Afkomst onbekend.
- 366. Portret van Maria Stuart, Prinses van Engeland, gemalin van den Stadhouders Willem II (1662—1694).**
H. 0.79. Borstbeeld. Wit marmer. Gem. R. V. H. 1683 *fe.*
Afkomst onbekend.
- 367. Portret van den Koning-Stadhouders Willem III (1650—1702).**
H. 0.77. Borstbeeld. Wit marmer. Gem. R. V. H. 1683 *fe.*
Afkomst onbekend.
- 369. Portret van den Admiraal Michiel Adriaensz. de Ruyter. (1606—1676)**
H. 0.37. Borstbeeld. Gebakken aarde.
Vermoedelijk het model voor het beeld dat op zijn graf in de Nieuwe Kerk te Amsterdam in 1681 gesteld werd.
Afkomst onbekend.
- 370. Portret van den Admiraal Willem Josef, Baron van Ghendt. (1626—1672)**
H. 0.41. Borstbeeld. Gebakken aarde.
Vermoedelijk het model voor het beeld van dien vlootvloegd op het praalgraf in de Domkerk te Utrecht. (1676)
Afkomst onbekend.
- XAVERY. Jean Baptiste Xavery**, Vlaamsch-Hollandsch beeldhouwer , geb. 30 Maart 1697 te Antwerpen , overl. aldaar 19 Juli 1742. Leerling van zijn vader Albert Xavery ; bezocht Italie. Langen tijd in Holland werkzaam en gedurende eenige jaren te 's Gravenhage woonachtig.
- 371. Portret van den Stadhouders Willem IV (1711—1751).**
H. 0.82. Borstbeeld. Wit marmer. Gem. J: B: Xavery. F: 1733.
Deze en het volgende borstbeeld zijn waarschijnlijk afkomstig uit de Groote Zaal van het Huis ten Bosch.
- 372. Portret van Anna, Prinses van Engeland, gemalin van den Stadhouders Willem IV (1709—1759).**
H. 0.85. Borstbeeld. Wit marmer. Gem. J: B: Xavery. F: 1736.

AANWINSTEN.
(tot April 1898.)

HALS. Frans Hals.

618. Mansportret.

H. 0,245, B. 0,195. P.

Aangekocht te Amsterdam in 1898.

VERBETERINGEN.

- Bladz 1 , reg. 1 v. o. , staat 1897 , lees: 1898.
" 10 , reg. 16 v. o. , staat 1892 , lees: 1692.
" 15 , n°. 585 te plaatsen vóór n°. 19.
" 16 , reg. 20 v. b. , hieronder plaatsen: **BORSSOM**.
Anthony van Borssom. Zie **Hollandsche School**,
omstreeks 1650 (n°. 570).
" 17 , reg. 9 v. b. , hieronder plaatsen: **BRANDON**.
Jan Hendrik Brandon. Zie **Hollandsche School**,
omstreeks 1680 (n°. 231).
" 18 , reg. 12 v. o. , hierboven plaatsen: **BRUEGHEL**.
Jan Brueghel I. Zie ook **van Balen** (n°. 233),
Rottenhammer n°. 281, 282) en **Rubens** (n°. 234,
253).
" 20 , reg. 11 v. b. vervalt.
" 25 , reg. 1 v. o. , hieronder plaatsen: **DORT**. **Jacob**
van Dort. Zie **Duitsche School** , 1626 (n . 466).
" 28 , reg. 19 v. b. , hieronder plaatsen: **DYCK**. **Anthonie**
van Dyck. Zie ook **Snijders** (n°. 258).
" 29 , reg. 20 v. o. , achter 0.228 te plaatsen: P.
" 29 , reg. 17 v. o. , staat: **BARTOLOMEO** , lees:
BARTOLOMMEO.
" 30 , reg. 15 v. b. , te vervallen: „en Vlaamsche school.”.

- Bladz. 39 , reg. 18 v. o. , lees : Nieuolandt.
- " 42 , reg. 20 v. b. , achter 1661 te plaatsen : (n°. 498).
- " 47 , reg. 19 v. b. , hieronder plaatsen ; **LAIRESSE**.
Gerard de Lairesse. Zie ook **Glauber** (n . 41).
- " 49 , reg. 15 v. b. , hieronder plaatsen : **LINGELBACH**,
Johannes Lingelbach. Zie ook **Hackaert** (n°. 470).
Moucheron (n°. 121) en **Wynants** (n°. 213).
- " 58 , reg. 13 v. b. , hieronder plaatsen **NOORT**. **Pieter van Noort**, Zie **Hollandsche School**, omstreeks 1680 (n°. 602).
- " 61 , reg. 12 v. o. , hierboven plaatsen : **POELENBURGH** **Cornelis van Poelenburgh**. Zie **Keirinex** (n°. 174).
- " 64 , reg. 15 v. o. , staat (1665) , lees : (omstreeks 1658)
-

GETTY CENTER LIBRARY

3 3125 00143 2588

